

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
תצוה
ה' אדר – י"א אדר תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אין לה שיעור למעלה – דכמה דבעי ליהוי ארוך. ויש לה שיעור למטה – דמשולשת ארבע בעינן, אבל בציר מהכי לא. והדקתני "משהו" – דבמשהו נמי מתכשרי גרדומי. וצריך לפרודה כי צויתיא דארמאי – כבלורית של גוים, דבוקות מלמטה ופרודות מלמעלה. על הקרן – על שפת חודה של קרן. גדיל – חוט עבה וחזק בבגד תחילה כדי שלא יהא נוח ליקרע. לשון אחר: גדיל – אלו הן חוטין שבשפתי שני הצדדים, וקורין אוריל"ש. שתהא נוטפת על הקרן – שתהא תולה ומכה על הקרן. כלומר, כשיגביהנה למעלה מן השפה, כדי שתהא תולה ונוגעת התלויה בקרן. שירחיק מלא קשר גודל – צריך שיגביהנה מן השפה מלא קשר גודל, שיעור הציפורן עם בשר עד פרק ראשון. ואיצטריך דרב פפא – דאמר לעיל: ארבעה בתוך שלשה, דמשמע שלא יגביהנה יותר משלש אצבעות. וכמה דקריב לשפה טפי מעלי – ואפילו בחודה של שפה ליתכשר. דסתר וכצר ממלא קשר גודל – דנסתר ונרחב [הנקב], וירד [הגדיל] למטה עד שעמד בציר ממלא קשר. אי נמי, נסתר הבגד מלמטה שקורין אנפיליי"ר, עד שנפחת מן השפה עד הנקב ממלא קשר גודל. בשעת עשייה [איתמר] – [הא] דרבי יעקב. ואנא נמי בשעת עשייה [הוה] מלא קשר גודל. איכסף – רב סמא. אטר ליה – לרב סמא. חד מינייהו – מבני ארץ ישראל, ורבינא מארץ ישראל הוה. ועייף להו – כופל לה קודם שיתלם בציצית. ומעייל להו בגלימא – מכניס הכפל בנקב הטלית. ואביק להו מיבק – עונבן, שחוזר ומכניס שתים הראשים בתוך הכפל, ותלויין בעניבה בטלית. דהכי דריש: "גדיל" – שנים, "גדילים" – תרתי משמע, שהן ארבעה חוטין, ואחר כך כופלן לשמנה. רמי תמניא – חוטין, דכתיב "גדילים" – לרבות עוד שנים גדילים, דהוו תמניא חוטין. כך קבלה מרבינו יעקב הזקן דמסכת יבמות. דאינהו שיתסר – לאחר שהכניסן בטלית כופלן והן שיתסר. כדידן – מכניס ארבעה חוטין ואחר כך כופלן לשמונה. רמי חוטין – היה מטיל ציצית לטליתו. ציצי – ליגלג. אין צריכה ברכה – בשעת עשייה. מאי רומיא – מאי קושיא. כל מצוה שכשירה בגוי בישראל אינו צריך ברכה – דאין יכול לומר "אשר קדשנו", דהא גוי נמי כשר בה. מפי המורה. רופא = מוהל. ואל ימול כותי – לפי שמל לשם הר גריזים, כדמפרש התם במסכת עבודה זרה (כז, א). מידי הוא מצמא – דמקשי רב חסדא. אלא לרב רב מיפסל פסיל – מילה בגוי. הלכך איבא למימר דרב חסדא לא קשיא אלא לרב. ואתה את בריתי תשמור – לנימול כמותך אני מוסרו. המול ימול – קרי ביה: המָל יָמוּל. סוכה מפייע ליה – לרב חסדא. סוכה מכל מקום – מפרש בפרק קמא דמסכת סוכה.

מפשרניא

אין לָהּ שִׁיעוּר לְמַעְלָה, אֲבָל יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר לְמַטָּה. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, כַּיּוֹצֵא בּוֹ לוּלָב אֵין לוֹ שִׁיעוּר, הָכִי נַמִּי דְּאֵין לוֹ שִׁיעוּר כְּלָל? וְהָתְנַן: לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי לְנַעֲנֵעַ בּוֹ - כָּשֵׁר! אֶלָּא, אֵין לוֹ שִׁיעוּר לְמַעְלָה, אֲבָל יֵשׁ לוֹ שִׁיעוּר לְמַטָּה; הָכִי נַמִּי אֵין לוֹ שִׁיעוּר לְמַעְלָה, אֲבָל יֵשׁ לוֹ שִׁיעוּר לְמַטָּה. תָּנוּ רַבָּנַן: "צִיצִת" - אֵין צִיצִית אֶלָּא עָנָף, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצֹת רֹאשִׁי". וְאָמַר אַבָּיֵי: וְצָרִיךְ לְפָרוֹדָהּ כִּי צוֹיְתָא דְּאַרְמָאֵי. תָּנוּ רַבָּנַן: הִטִּיל עַל הַקֶּרֶן אוֹ עַל הַגְּדִיל - כְּשֵׁרָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר פּוֹסֵל בִּשְׁתֵּיהֶן. כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: צִיצִית צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא נוֹטֶפֶת עַל הַקֶּרֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם", כְּמַאן? כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְצָרִיךְ שֶׁיְּרַחִיק מִלֹּא קֶשֶׁר גּוֹדֶל. וְאֵיצְטְרִיךְ דְּרַב פַּפָּא, וְאֵיצְטְרִיךְ דְּרַבִּי יַעֲקֹב; דְּאִי מִדְּרַב פַּפָּא, הָוֶה אָמִינָא: תּוֹךְ שָׁלֹשׁ - דִּלְמָא לְיַרְחִיק טְפֵי, וְכַמָּה דְּמִקָּרֵב מְעַלֵּי, אֵיצְטְרִיךְ דְּרַבִּי יַעֲקֹב; וְאִי מִדְּרַבִּי יַעֲקֹב, הָוֶה אָמִינָא: מִלֹּא קֶשֶׁר גּוֹדֶל - דִּלְמָא לְיַקְרַב טְפֵי, וְכַמָּה דְּרַחֵיק מְעַלֵּי, צְרִיכָא. רָבִינָא וְרַב סַמָּא הָווּ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּרַב אַשִׁי, חַזְיֵיהּ רַב סַמָּא לְקָרְנֵיהּ דִּגְלִימֵיהּ דְּרָבִינָא דְּסָתַר וּבָצַר מִמִּלֹּא קֶשֶׁר גּוֹדֶל, אֲמַר לֵיהּ: לָא סָבַר לָהּ מָר לְהָא דְּרַבִּי יַעֲקֹב? אֲמַר לֵיהּ: בְּשָׁעַת עֲשִׂיָּיה אִיתְּמַר. אִיכְּסֵיף. אֲמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי: לָא תִּתְקִיף לָךְ, חַד מִינַּייהוּ כִּתְרֵי מִינַּן. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב רָמֵי אַרַבָּע, וְעַיֵּיף לְהוּ מֵיעָף, וּמְעַיֵּיל לְהוּ בְּגִלְימָא וְאָבֵיק לְהוּ מֵיבָק;

ואביק לְהוּ מיבק — נראה לי שלא היה מעביר דרך נקב האבק אלא שבעה חוטין לכל היותר, והשמיני מניח וקושר בו. דאם לא כן היה יכול להעביר הציצית מן הטלית דרך האבק אחר עשייתן, ולא משכחת כלאים בציצית. **תמניא** בגלימא — דריש "גדילים" ארבעה, וכן מתבלת, שבשעת נתינתן בטלית יהו שמונה. ורבי ירמיה מדפתי סובר כן, ואם כן הוו להו שיתסר, דלית ליה אבק. **מנין** לציצית בגוי שהיא פסולה — משמע: הא אשה כשירה. ולא אמר: כל שאינו בלבישה אינו בעשייה, דהא לא כתיב בגופה לבישה אלא בכלאים, ומילתא אחריתי היא. וגבי תפילין דרשי כי האי גוונא.

בישראל אינו צריך לברך — דמשמע "צונו" — ולא לאחרים. **ואל** ימול כותי — לאחר שהמיר דתו, דסתמיידהו לשם הר גריזים, אף על גב דגירי אמת הן. וגורי, אף על גב דבפרק "המביא תניין" (גיטין כג, א) קא אמר גבי גט: גורי אדעתא דנפשיה עביד — שאני התם דסתם אשה לאו לגירושין קיימא, אבל סתם מילה לשמה קיימא. והכי משני גבי זבחים (ב, ב). ומתוך כך ניחא בסמוך דמכשר ציצית בגוי מדכתיב "ועשו להם", דמשמע: אחרים יעשו להם, ובתר הכי מכשר רב טוייה שלא לשמה, ומייתי תנאי מתפילין, משמע דבציצית נמי בעי לשמה אף על גב דגוי כשר. ותימה: כיון דסתמא לשמן קאי, אמאי איצטריך לרבות גוי? ויש לומר: כי היכי דלא נימעטי מ"בני ישראל". ותימה: וגבי ספרים ותפילין ומזוזות, למה לי למעוטי גוי מ"וקשרתם וכתבתם"? תיפוק לי דסתמא לאו לשמן קאי! דבפרק "הניזקין" (גיטין נד, ב) פסל אזכרות שלא כתב לשמן, דאמרינן התם: "ספר תורה שכתבתי, אזכרות שבה לא כתבתי לשמן", משמע: אלא סתמן כתבן, דאיבעי למימר "שכתבתי שלא לשמן"! ויש לומר: דאיצטריך משום עבד ואשה מין ומסור ומשומד אף על גב דתני גוי, הכי נמי תני כותי אף על גב דסתמיה לשם הר גריזים ולא איצטריך ליה קרא. אי נמי: לא דק, ובעי למימר: "שלא לשמן". דפרק "כל הגט" (שם כד, א) תנן: כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול, ואף על גב דסתמא נמי פסול, אלמא לא דייק. אי נמי, נראה דאזכרות לבד בעינן כולי האי, ואיצטריך למעוטי אי כתב בלא אזכרה. ואילו

קָסָבַר: בָּעֵינַן תַּמָּנְיָא בְּגִלְימָא, כִּי הֵיכִי דְּלֵיהֱוֵי "גְּדִיל" "גְּדִיל" "גְּדִילִים" בְּמָקוֹם פְּתִיל. רַב יִרְמְיָה מִדִּפְתִּי רָמֵי תַּמָּנְיָא דְּאִינְהוּ שִׁיתְסַר, וְלָא אָבֵיק לְהוּ. מָר בְּרִיהּ דְּרָבִינָא עָבֵיד כְּדִידַן. רַב נַחְמָן אַשַּׂכַּחְתֵּיהּ לְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה רָמֵי חוּטֵי וְקָא מְבָרֵךְ: "לַעֲשׂוֹת צִיצִית", אֲמַר לֵיהּ: מַאי צִיצִי שָׁמַעְתָּ? הָכִי אָמַר רַב: צִיצִית אֵין צְרִיכָה בְּרָכָה! כִּי נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב הוּנָא, עַל רַב חִסְדָּא לְמֵירְמָא דְּרַב אַדְּרַב: וּמִי אָמַר רַב צִיצִית אֵין צְרִיךְ בְּרָכָה? וְהָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מִנַּיִן לְצִיצִית בְּגוֹי שֶׁהִיא פְּסוּלָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת" - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ, וְלֹא הַגּוֹיִם יַעֲשׂוּ! וְהָא מַאי רוּמְיָא? אָמַר רַב יוֹסֵף, קָסָבַר רַב חִסְדָּא: כָּל מִצְוָה שֶׁכְּשֵׁירָה בְּגוֹי - בְּיִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. כָּל מִצְוָה שֶׁפְּסוּלָה בְּגוֹי - בְּיִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְבָרֵךְ. - וּכְלָלָא הוּא? וְהָרֵי מִילָה דִּכְשֵׁירָה בְּגוֹי, דְּתַנְיָא: עֵיר שֶׁאֵין בָּהּ רוֹפֵא יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ בָּהּ רוֹפֵא אַרַמַּאי וְרוֹפֵא כּוּתִי - יְמוּל אַרַמַּאי וְאַל יְמוּל כּוּתִי, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוּתִי וְלֹא אַרַמַּאי; וּבְיִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְבָרֵךְ, דְּאָמַר מָר: הַמָּל אוֹמֵר: "בָּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַמִּילָה"! - מִידֵּי הוּא טַעֲמָא אֶלָּא לְרַב, רַב מִיפְסַל פְּסִיל, דְּאִיתְּמַר: מִנַּיִן לְמִילָה בְּגוֹי שֶׁפְּסוּלָה? דְּרוּ בַּר פַּפָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמַר: "וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר", רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: "הַמּוֹל יִמּוֹל" - הַמָּל יָמוּל. סוּכָּה מְסַיַּיע לֵיהּ, תְּפִילִּין הָוֵי תְּיוּבְתֵּיהּ. הֲרֵי סוּכָּה דִּכְשֵׁירָה בְּגוֹי, דְּתַנְיָא: סוּכַּת גּוֹיִם, סוּכַּת נָשִׁים, סוּכַּת בְּהֵמָה, סוּכַּת כּוּתִיִּים, סוּכָּה מִכָּל מָקוֹם - כְּשֵׁירָה, וּבִלְבָד שֶׁתְּהֵא מְסוּכֶּכֶת כְּהִילְכָתָא; וּבְיִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, דְּתַנְיָא: הָעוֹשֶׂה סוּכָּה לְעַצְמוֹ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה", בָּא לֵישֵׁב בָּהּ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה", וְאִילּוּ "לַעֲשׂוֹת סוּכָּה" לָא מְבָרֵךְ. תְּפִילִּין תְּיוּבְתֵּיהּ; וַהֲרֵי תְּפִילִּין דִּפְסוּלוֹת בְּגוֹי, דְּתָנֵי רַב חִינָּנָא בְּרֵיהּ דְּרַבָּא

מפשרניא:

ואילו לעשות תפילין לא מברך — ויודע היה [שלא לברך "לעשות תפילין"], ששאלו כל ענייני ברכות. ופרק "הרואה" ירושלמי מצריך לברך אעשיית ציצית סוכה ותפילין, ובערוך הביאו בערך "ציץ" ג', וחולק על התלמוד שלנו. ובתוספתא דברכות (פרק ו) תני: הערשה ציצית לעצמו מברך "שהחיינו", ובפרק "הרואה" (ברכות נד, א) נמי אמר דאכלים חדשים מברך שהחיינו, וכן כתב רב שרירא גאון.

הקוצים כו' — פירש בקונטרס: משום "תעשה ולא מן העשוי". ולי נראה, דמה דעביד אחר כך היינו העשייה, דאמר רב גופיה: תלאן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן בשר, דזו היא עשייתן. וכן פרק קמא דסוכה (יא, א) גבי הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת, דקציצתן זו היא עשייתן. אלא טעמא — משום דבעינן תלייה לשמה. והא דתנן פרק קמא דסוכה (ט, א): סוכה הישנה בית הלל מכשירין, ופריך בגמרא: ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב: עשאה מן הקוצים וכו'? כי אמריתה קמיה דשמואל אמר: אף מן הסיסין פסולה, אלמא בעינן טוייה לשמה, הכא נמי בעינן עשייה לשמה! לפי אותה גירסא אדשמואל פריך ולא מרב, ומרב נמי מצי למפרך.

כתנאי ציפן זהב — תימה: דילמא ציצית שאני, דפרק קמא דסוכה (ט, א) דריש: "גדילים תעשה לך" — לשם חובך. ואי משום דכתיב "לך לאות", הא דרשינן ליה לעיל (לז, ב): לך לאות ולא לאחרים! והתם גבי סוכה פריך כי האי גוונא מ"חג הסוכות תעשה לך", [ומשני] דאיצטריך למעוטי גזולה, ולא דרשי תו מיניה לשם חובך. ואי משום דתפילין איתקוש למזוזה, ומזוזה וספר תורה יליף (לעיל לד, א) כתיבה כתיבה מגט — הא בגט גופיה לא בעינן עשייה לשמו! **עד** שיעבדן לשמן — אומר רבינו תם: דהילכתא כרבן שמעון בן גמליאל, דאף על גב דהילכתא כרב באיסורי, דסוגיין ד"הניזקין" (גיטין נד, ב) דגוילין שלו לא עיבדתים לשמן כוותיה אזלא. והא דפרק "נגמר הדין" (סנהדרין מח, ב) דאיפליגו אביי ורבא בהזמנה אי מילתא היא אי לא, ומייתי הני תנאי, ופירש בקונטרס דרבא כרבנן דלא בעו עיבוד, דהזמנה לאו מילתא היא. מיהו רבינו תם ורבינו חננאל פירשו דרבא כרבן שמעון בן גמליאל, דבזין דבעי עיבוד לשמו, אם כן הזמנה לאו מילתא היא, דאי מילתא היא — אפשר בחיתוך העור, ובתיקונים קטנים סגי לשויי לשמה. והא דבעא אביי מרב שמואל ברבי יהודה בסמוך: היכי צבעיתו ליה, ואהדר כרבן שמעון בן גמליאל — לא קיבלה מיניה. ויש מפרשים דההיא ד"הניזקין" אפילו כרבנן, דלא פליגי אלא בעור תפילין דתשמיש מצוה. וליתא, דהא איכא שי"ן של תפילין, ועיקר קדושה יש בה, כדמוכח פרק "במה מדליקין" (שבת כח, ב) ופרק "במה אשה" (שם סב, א). **וסממנים** — דבר תימה הוא: היאך מערב שום דבר בהדי תכלת? ושמא עם הסממנין נקרא תכלת. ובקונטרס פירש: לשרות בהן, כדרך הצובעין ששורין אותו בצריף. **מה** טעם טעימה פסולה — ואפילו לשם ציצית, מכל מקום לשם נסיון נמי עבידא, והוי כמנחה שקמצה לשמה ושלא לשמה. והשתא הנך תלת,

מְפַשְׁרַנְיָא: סֵפֶר תּוֹרָה, תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת שֶׁכְּתָבָן מִין, כּוּתִי, גּוֹי, עֶבֶד, אִשָּׁה, וְקָטָן, וְיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד - פְּסוּלִין, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּקְשַׁרְתָּם... וּכְתַבְתָּם", כָּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בִּקְשִׁירָה - יֵשְׁנוֹ בִּכְתִיבָה, כָּל שֶׁאֵינוֹ בִּקְשִׁירָה - אֵינוֹ בִּכְתִיבָה; וְיִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, דְּשָׁלַח רַב חֶיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב הוּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: עַל תְּפִילִּין שֶׁל יָד, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהָנִיחַ תְּפִילִּין", עַל תְּפִילִּין שֶׁל רֹאשׁ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת תְּפִילִּין", וְאִילּוּ "לַעֲשׂוֹת תְּפִילִּין" לָא מְבָרֵךְ! אֶלָּא לָאו הָיְינוּ טַעְמָא: כָּל מִצְוָה דַּעֲשִׂיָּתָהּ גְּמַר מִצְוָה, כְּגוֹן תְּפִילִּין, אַף עַל גַּב דִּכְשֵׁרָה בְּגוֹי - בְּיִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לְבָרֵךְ; וְכָל מִצְוָה דַּעֲשִׂיָּתָהּ לָאו גְּמַר מִצְוָה, כְּגוֹן תְּפִילִּין, אַף עַל גַּב דִּפְסוּלוֹת בְּגוֹי - בְּיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ; וּבְצִיצִית בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: חוֹבַת טַלִּית הוּא, וּמָר סָבַר: חוֹבַת גַּבְרָא הוּא. אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדְּכַי לְרַב אַשִׁי: אַתּוּן הָכִי מַתְנִיתוּ לָהּ, אֲנַן הָכִי מַתְנִינַן לָהּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מְנַיִן לְצִיצִית בְּגוֹי שֶׁכְּשֵׁירָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית" - יַעֲשׂוּ לָהֶם אֲחֵרִים. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עֲשָׂאָן מִן הַקּוֹצִים וּמִן הַנִּימִין וּמִן הַגֶּרֶדִין - פְּסוּלָה, מִן הַסִּיסִין - כְּשֵׁירָה; כִּי אֲמַרִיתָהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר: אַף מִן הַסִּיסִין פְּסוּלָה, בָּעֵינַן טְוָיָיה לִשְׁמָהּ. כְּתַנָּאֵי: צִיפָּן זָהָב, אוֹ שֶׁטָּלָה עֲלֵיהֶן עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה - פְּסוּלוֹת; עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה - כְּשֵׁירוֹת, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עִיבְּדָן לִשְׁמָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף עוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה - פְּסוּלוֹת, עַד שֶׁיְּעַבְּדָן לִשְׁמָן. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יְהוּדָה: הָא תְּכֵילְתָּא הֵיכִי צָבְעִיתוּ לָהּ? אֲמַר לֵיהּ: מַיְיתִינַן דַּם חִלָּזוֹן וְסַמָּנִין וְרָמֵינַן לְהוּ בְּיוֹרָה, וְשַׁקְלִינָא פּוּרְתָּא בְּבֵיעָתָא וְטָעֲמִינַן לְהוּ בְּאוּדְרָא, וְשָׁדֵינַן לֵיהּ לְהַהוּא בֵּיעָתָא וְקָלֵינַן לֵיהּ לְאוּדְרָא. שְׁמַע מִינָּהּ תֵּלָת: שְׁמַע מִינָּהּ טְעִימָה פְּסוּלָה, וּשְׁמַע מִינָּהּ דִּבְעֵינַן צְבִיעָה לִשְׁמָהּ, וּשְׁמַע מִינָּהּ טְעִימָה פְּסוּלָה. - הָיְינוּ טְעִימָה פְּסוּלָה, הַיְינוּ צְבִיעָה לִשְׁמָהּ! אָמַר רַב אַשִׁי: מַה טַּעַם קָאָמַר, מַה טַּעַם טְעִימָה פְּסוּלָה - מִשּׁוּם דִּבְעֵינַן צְבִיעָה לִשְׁמָהּ. כְּתַנָּאֵי: טְעִימָה פְּסוּלָה, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "כְּלִיל תִּכֵּלֶת", דִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן דְּהַבַאי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ מַרְאֶה שְׁנֵי שֶׁבָּהּ כָּשֵׁר, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "וּשְׁנִי תּוֹלַעַת". תָּנוּ רַבָּנָן: תְּכֵלֶת אֵין לָהּ בְּדִיקָה, וְאֵין נִקְחֵית אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה; תְּפִילִּין יֵשׁ לָהֶם בְּדִיקָה, וְאֵין נִיקְחִין אֶלָּא מִן הַמּוּמְחֶה; סְפָרִים וּמְזוּזוֹת יֵשׁ לָהֶן בְּדִיקָה, וְנִיקָּחִין מִכָּל אָדָם. וּתְכֵלֶת אֵין לָהּ בְּדִיקָה? וְהָא רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה בָּדִיק לֵיהּ (סימן: בגשם), מַיְיתֵי מְגַבְיָא גִּילָּא, וּמַיָּא דְּשַׁבְלִילְתָּא, וּמֵימֵי רַגְלַיִם

בן

עשאה לציצית מן הקוצים – הנקצצים, היינו חוטין התלויין בכל הירעיה, שקורין פרוקי"ש, וקוצצין אותם מן הבגד. לשון אחר: להכי קרי להו הורצין – שיוצאין מן הבגד כהוצין. **ניתין** – היינו אותן שיוצאין מן הבגד בתפירה. **גרדין** – פרינ"ש. **פסולה** – כל זמן שמחוברין לבגד, דבעינן עשייה לשמה. **ציפן זהב** – לתפילין. **פסולות** – בתים, דתיק של עור בעינן, דאפילו קשירתן אינן אלא רצועות במינן, כדאמרינן ב"הקומץ" [מנחות לה, א]. **או שטלה עליהן** – שעשה בתים של עור בהמה טמאה – פסולות, כדאמרינן בפרק "שמונה שרצים" (שבת קח, א): "למען תהיה תורת ה' בפיך" – מן המותר בפיך. **וסממנים** – דרך הצובעים לשרות בגדים בצריף שקורין בייצ"א. **ומעמינן ליה באודרא** – אודרא = מוך, וצובעין אותה בתוך אותה קליפה לידע אם תכלת יפה. **שמע מינה** – מדקלינן לאודרא, בעינן צביעה לשם ציצית. **ושמע מינה** – מדשדינן ביעתא לברא, ולא שדינן ליה ביורה. **טעימה פסולה** – אם עירה צבע נסיון ביורה – פוסל את כל היורה. **משום שנאמר כליל תכלת** – כל תכלת בעינן (כליל), שיהא כל עיקר מראה החלזון בצמר, שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחילתה. **אפילו מראה שני שבה** – שכבר נצבע בה צמר אחר, וזה השני – כשר. **ושני תולעת** – משמע שני, דאפילו מראה שני של זהורית קרוי תולעת, והוא הדין לתכלת דכתיב נמי בההוא קרא. **אין לה בדיקה** – קא סלקא דעתין: אין אדם יכול לבודקו אם תכלת הוא אם קלא אילן הוא. **ואינה נקחת אלא מן המומחה** – דהואיל ואין לה בדיקה – אין לוקחין אותה אלא מן המומחה, שיודע שקלא אילן אסור. **תפילין יש להן בדיקה** – אדם יכול לבודקן אם דקדק בהן בחסרות ויתרות אם לאו. ואף על פי כן אין נקחין אלא מן המומחה, היודע שצריכין עיבוד לשמם. **ונקחין מכל האדם** – דליכא בהן עיבוד לשמן. **מגביא גילא** = בייסא, ובלשון צרפת אלום. **מיא דשבלילתא** – מים היוצאין מן התלתן שקורין פנגרי"א.

תרי נינהו. **משום** שנאמר כליל תכלת — פירש בקונטרס: שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחילה ואפילו צמר, והוא שקרוי מראה שני שבה. משמע דאם צבע בה שני פעמים זה אחר זה — פסול אפילו לשמו. ולעיל משמע דלא פסלינן אלא טעימה משום דהויא שלא לשמה, ומשמע דלא מייתי תנאי אלא מטעמה פסלה, אבל לכולי עלמא הטעימה כדלעיל, אם כן לא אתיא כחד תנא מילתא דהקונטרס! לכך צריך לומר: דאפילו מאה פעמים לשמו משמע דכשר, דהא "כליל תכלת" קרינן ביה, אבל בשטעם — הרי יש צבע שאינו ראוי לתכלת, ולכך קרוי "מראה שני". ואף על גב דהאי קרא בבגדי כהונה כתיב, ילפינן תכלת מבגדי כהונה. ופרק "בא לו" (יומא עב, א) דריש ליה לדרשא אחרינא. **ואין** ניקחים אלא מן המומחה — שיש ריעותא, שמא הוא צבעם ואינו בקי. אבל אם נמצאו בשוק — רוב מצויין אצל תכלת מומחין הן, ולכך מכשירין המוצא חוטי תכלת פרק "המוצא תפילין" (עירובין צו, ב). וכהאי גונא אמר בחולין גבי שחיטה (יב, א). **תפילין** יש להן בדיקה — פירש בקונטרס: בחסירות ויתרות. ואפילו הכי אין נקחין אלא מן המומחה לעבדן לשמן. אבל ספרים ומזוזות לא בעי עיבוד לשמן. וכן פירש הרב רבינו משה בר מיימון דמזוזה לא בעיא לשמה, ולא פירש מנא ליה, ושמא מהכא. וקשה: דפרק "הניזקין" (גיטין נד, ב) משמע דספר

בן ארבעים יום – מתינוק בן ארבעים. לשון אחר: שעברו ארבעים יום משיצאו מגוף האדם (נתקלקל). **ונפרד חזותא** – נתקלקל המראה פסולה, דקלא אילן הוא. **חמירא ארכבא** – שאור קשה. **וסימניך** – איזה שינוי בשר ואיזה שינוי פסול, שינוי שקר – המשנה דברו לרעה הכל יודעין שרע הוא, [שינוי אמת – המשנה דברו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא]. **מאי אין לה בדיקה דקאמר נמי אטעימה** – אין אדם יכול לבדוק הצמר אם לשם תכלת נצבע אם לטעימה לשם ניסיון, ואמרו לעיל דטעימה פסולה. לשון אחר: אטעימה – והכי קאמר: אין בודקין יורה של תכלת בטעימה, שלא יפסל כל היורה, אלא שקיל בביעתא כדמפרש לעיל. **מר** – שם חכם. **ממשכי** – שם מקום. **לאו תכלת הוא** – דהא איפרד חזותא בדרב יצחק, ולאו קלא אילן – דהא אישתני למעליותא כדרבי אלעזר. **שמועתא** – דרב יצחק ודרב אדא אהדדי איתמר. כלומר, בשתיהן יחד בדקינן, ולא פליגי, אלא היכא דבדקנא רוו, והא דרב אדא מוספת על דרב יצחק ומפרש אותה. **דייק וזבין** – מן המומחה. **כחומרי מתנייתא** – דלעיל, דקתני: טעימה פסולה, הלכך בעי מומחה. **מן הגוי** – אם תגר הוא כשרה, דלא מרע נפשיה, וזבין לה מישראל וכשרה. **פסולה** – דשמא הוא צבעה, ושלא לשמה נעשית. **ואף על פי שאמרו כו'** – אפילו הכי אמרינן: (גבי) תגר ישראל מכרה לו. **מאי טעמא** – אין מוכרין מצויצית לגוי. **משום זונה** – דלמא הויא ליה זונה ישראלית, וסבורה ישראל הוא ותבעל ליה, ועברין משום "לא תתחתן בם" (דברים ז). לשון אחר: משום זונה גויה, דלמא יהיב לה ההוא גוי באתננה, ואמרה כי ישראל נתנה לי, ואתי למחשדיה. **שמא יתלוה** – ישראל עם הגוי זה, וסבור: ישראל הוא, דהא יש לו ציצית, ויהרגנו.רב יהודה רמי ליה תכילתא לפורזימא דאינשי ביתיה – היה מטיל ציצית לבגד שמתבטה בו אשתו. **ומברך כל צפרא** – ועוד עושה דבר זה, כשמתעטף בטליתו בכל בוקר ובוקר היה מברך. **מדרמי** – תכילתא לבסות אשתו, קסבר נשים חייבות בה – אלמא קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא היא, דזמנה בין ביום ובין בלילה, דאי זמן גרמא – נשים פטורות. **אם כן דלילה זמנה אמאי מברך** – אלא פעם ראשון כשנתעטף כשהיתה חדשה הוה ליה לברך, הא מכאן ואילך יומא אריכא דמי, דהא אין לילה מפסיקו. **ולא הוה שרי לה כל יומא** – אלא בלילה, והלכך לא מברך אלא בצפרא, ולעולם כרבי. **ומאי שנא מצפרא** – לבריך כשהוא עומד ומתעטף בה באשמורת קודם היום לגירסיה! ומשני: **כי משני מכסות לילה לכסות יום** – שני טליתות מצוייצות היו, אחת ליום ואחת ללילה. **שהזמן גרמא היא** – דלילה לרבי שמעון לאו זמן ציצית, והוי יום זמנה. **כהנים אישתרו כלאים לגבייהו** – אבנט, דכתיב ביה (שמות לט): "שש ותכלת". **כסות סומא** – דחייב. **ורבנן** – דאית להו לילה זמן ציצית, והויא מצות [עשה] שלא הזמן גרמא, ונשים חייבות.

האי

**בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם, וְתָנֵי לָהּ בְּנֵוֵיהוּ מֵאוֹרְתָא וְעַד לְצַפְרָא, אִיפַּרַד חָזוּתֵיהּ - פְּסוּלָה, לָא אִיפַּרַד חָזוּתֵיהּ - כְּשֵׁרָה. וְרַב אַדָּא מַמֵּיהּ דְּרָבָא מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב עֲוִירָא אָמַר: מַיְיתֵי חֲמִירָא אַרְכְּבָא דְּשַׁעֲרֵי וְאָפֵיא לָהּ בְּגַוַּויהּ, אִישְׁתַּנַּאי לְמַעֲלְיוּתָא - כְּשֵׁרָה, לְגַרְיעוּתָא - פְּסוּלָה, וְסִימָנֵיךְ: שִׁינּוּי שֶׁקֶר, שִׁינּוּי אֱמֶת! - מַאי אֵין לָהּ בְּדִיקָה נַמִּי דְּקָאָמַר? אַטְעֵימָה. מָר מְמַשְׁכֵי אַיְיתֵי תְּכֵלְתָּא בִּשְׁנֵי רַב אַחָאי, בַּדְּקוּהָ בְּדָרֵב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה וְאִיפַּרַד חָזוּתֵיהּ, בְּדָרֵב אַדָּא - וְאִישְׁתַּנַּאי לְמַעֲלְיוּתָא; סָבַר לְמִיפְסְלָהּ, אָמַר לְהוּ רַב אַחָאי: אֶלָּא הָא לָא תְּכֵילְתָּא הִיא וְלָא קָלָא אִילָן הִיא! אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ שְׁמוּעָתָא אַהֲדֵדֵי אִיתְּמַר; הֵיכָא דְּבַדְקִינָא בְּדָרֵב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה, לָא אִיפַּרַד חָזוּתֵיהּ - כְּשֵׁרָה, אִיפַּרַד חָזוּתֵיהּ - בָּדְקִינַן לָהּ בְּדָרֵב אַדָּא בַּחֲמִירָא אַרְכְּבָא; אִישְׁתַּנֵּי לְמַעֲלְיוּתָא - כְּשֵׁרָה, לְגַרְיעוּתָא - פְּסוּלָה. שָׁלְחוּ מִתָּם: שְׁמוּעָתָא אַהֲדֵדֵי אִיתְּמַר. רַבִּי מָנִי דַּיֵּיק וְזָבִין כְּחוּמְרֵי מַתְנִיתָא, אָמַר לֵיהּ הַהוּא סָבָא: הָכִי עֲבוּד קַמָּאֵי דְּקַמְּךְ וְאַצְלַח עֵיסְקֵיהוּ. תָּנוּ רַבָּנָן: הַלּוֹקֵחַ טַלִּית מִצּוֹיֶּצֶת מִן הַשּׁוּק מִישְׂרָאֵל - הֲרֵי הִיא בְּחֶזְקָתָהּ. מִן הַגּוֹי; מִן הַתַּגָּר - כְּשֵׁרָה, מִן הַהֶדְיוֹט - פְּסוּלָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אֵין אָדָם רַשַּׁאי לִמְכּוֹר טַלִּית מְצוֹיֶּצֶת לְגוֹי עַד שֶׁיַּיתִּיר צִיצִיּוֹתֶיהָ. מַאי טַעְמָא? הָכָא תַּרְגִּימוּ: מִשּׁוּם זוֹנָה. רַב יְהוּדָה אָמַר: שֶׁמָּא יִתְלַוֶּה עִמּוֹ בַּדֶּרֶךְ וְיַהֲרְגֶנּוּ. רַב יְהוּדָה רָמֵי תְּכֵילְתָּא לְפוּרְזִימָא דְּאֵינָשֵׁי בֵּיתֵיהּ, וּמְבָרֵךְ כָּל צַפְרָא: "לְהִתְעַטֵּף בְּצִיצִית". מִדְּרָמֵי - קָסָבַר: מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא הוּא, אַמַּאי מְבָרֵךְ כָּל צַפְרָא? - כְּרַבִּי, דְּתָנְיָא: תְּפִילִּין, כָּל זְמַן שֶׁמַּנִּיחָן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי. - אִי הָכִי, כָּל שַׁעְתָּא נַמִּי! - רַב יְהוּדָה אִינִישׁ צְנִיעָא הֲוָה, וְלָא שָׁרֵי לֵיהּ לְגַלְמֵיהּ כּוּלֵּיהּ יוֹמָא. - וּמַאי שְׁנָא מִצַּפְרָא? - כִּי מְשַׁנֵּי מִכְסוּת לַיְלָה לְכִסּוּת יוֹם. תָּנוּ רַבָּנָן: הַכֹּל חַיָּבִין בְּצִיצִית, כֹּהֲנִים, לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, גֵּרִים, נָשִׁים וַעֲבָדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּנָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁמִּצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא הוּא, וְכָל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת. אָמַר מָר: הַכֹּל חַיָּבִין בְּצִיצִית, כֹּהֲנִים, לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. פְּשִׁיטָא, דְּאִי כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים פְּטִירִי, מַאן לִיחַיֵּיב? - כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, הוֹאִיל וּכְתִיב: "לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו, גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ", מַאן דְּלָא אִישְׁתְּרִי כִּלְאַיִם לְגַבֵּיהּ בִּלְבִישָׁה - הוּא דְּמִיחַיַּיב בְּצִיצִית, הָנֵי כֹּהֲנִים הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי כִּלְאַיִם לְגַבַּייהוּ - לָא לִיחַיְּיבוּ, קָא מַשְׁמַע לָן, נְהִי דְּאִישְׁתְּרִי בְּעִידַּן עֲבוֹדָה, בְּלָא עִידַּן עֲבוֹדָה לָא אִישְׁתְּרִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּנָשִׁים. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? דִּתְנָיָא: "וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ" - פָּרָט לִכְסוּת לַיְלָה. אַתָּה אוֹמֵר: פָּרָט לִכְסוּת לַיְלָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא פָּרָט לִכְסוּת סוּמָא? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ" - הֲרֵי כְּסוּת סוּמָא אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ" - פָּרָט לִכְסוּת לַיְלָה. וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת כְּסוּת סוּמָא וּלְהוֹצִיא כְּסוּת לַיְלָה? מְרַבֶּה אֲנִי כְּסוּת סוּמָא שֶׁשִּׁשָּׁנָה בְּרַאֲיָה אֵצֶל אֲחֵרִים, וּמוֹצִיא אֲנִי כְּסוּת לַיְלָה שֶׁאֵינָהּ בְּרַאֲיָה אֵצֶל אֲחֵרִים. וְרַבָּנָן

האי

תורה בעי עיבוד! ושמא הכא בשאר ספרים איירי. ונראה לפרש: תפילין יש להם בדיקה — בחסירות ויתירות, ואפילו הכי אין ניקחין — שגגאי לסותרן. אבל לעיבוד לשמה לא חיישינן, שהכל בקיאין בו. והא דתניא ב"המוצא תפילין" (עירובין צז, א): הלוקח תפילין מן השוק בודקה אחת אחת — בדיעבד אייריי. (ולפירוש הקונטרס נראה לי לפרש דבדיעבד לא חיישינן). והכי תניא בתוספתא דמסכת עבודה זרה: אין לוקחין תפילין אלא מן המומחה, ואם לקח ממי שאינו מומחה ומצא בידו שנים או שלשה צמדים — בודק ממנו תפילין אחד של יד או של ראש בצמיד הראשון, וכן שני וכן שלישי. והא דתנן (עירובין צה, א): המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אף על פי שלא בדקן — התם משום כבוד דתפילין לא חיישינן. אי נמי, מוצא שאני, דרוב מצויין אצל תפילין מומחין הן. ובמכילתא איתא: נאמר כאן "ימימה" ונאמר להלן (ויקרא כה) "ימים תהיה גאולתו", מה להלן שנים עשר חדש — אף כאן מגיד שצריך לבדוק תפילין אחת לשנים עשר חדש, דברי בית הלל. בית שמאי אומרים: אין צריך בדיקה. שמאי אומר: אלו תפילין של אבי אימא. ופרק "המוצא תפילין" ירושלמי נמי תניא: תפילין צריך [בדיקה] אחת לשנים עשר חדש, דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין צריך. וכל הני דמצרכי בדיקה סבירא להו בחזקת תפילין הכתוב מדבר, ולא קיימא לן הכי. מידהו בשימושא רבה איכא שמצריך לבדקן פעמיים בשבוע. והני בדיקות לא הוו משום חסירות ויתירות, אלא שמא בלו ונתקלקלו. ובמזוזה אשכחן בדיקה, דאמרינן במסכת יומא (יא, א) שנבדקת פעמיים בשבוע, ויש לחלק. **בן** ארבעים — פירשתי פרק "האשה" בגדה (סג, א). **מאי** אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה — ובדיקה דרב יצחק ורב אדא אהני בלוקח מן המומחה שיודע דטעימה פסולה, אבל לא ידע מקלא אילן, דאיהו גופיה לא ידע. **ורבי** שמעון פוטר בנשים — אף על גב דאמרינן ברכות (כ, ב) גבי קידוש דנשים חייבות, דבכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה וזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, ואמרינן נמי במכילתין ובירושלמי ד"גדילים" ו"לא תלבש" בדיבור אחד נאמרו — לאו מילתא היא, דהתם לא איתמר בדבור אחד אלא לאשמועינן הא, אבל הכא איתמר כי היכי דלא ניסתרו אהדדי. והכי נמי אין להקשות דנידרוש כי היכי דמרבינן (פסחים מג, ב) גבי אבילת מצה, דהתם שאני, דכתיבי בחד קרא.

ורבי

ורבי שמעון מאשר [נפקא] — רבינו תם לא גריס ליה, דאם כן כולהו מרבו בעלת חמש. ופרק שני דזבחים (יח, ב) תניא: "ארבע" ולא שלש, "ארבע" ולא חמש, ומוקי לה כרבי שמעון. ומיהו, על כרחין נראה לי דתלת תנאי הוו, ואליבא דרבי שמעון פליגי התם, דהא קיימא לן הלכה כרבי שמעון בכסות לילה כמו שהוכחתי למעלה (מ, ב), וקיימא לן נמי דבעלת חמש חייבת, לעיל (לז, ב) גבי האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד כלום דשויה בעלת חמש, ואנן במאן? אלא על כרחין גירסא נכונה היא. והא דפרק "בית שמאי" (זבחים מ, א) לא דריש רבי שמעון "אשר" — היינו להזיא דרשא, ובי האי גוונא הוי טובא.

ואיזו זו זו קרית שמע — אסמכתא בעלמא, דקרית שמע דרבנן.

בין תכלת ללבן — בברכות (ט, ב) אמרינן: בין תכלת [שבה] ללבן שבה, פירש בקונטרס: בין צמר שקלט צבע תכלת לצמר שלא קלט. וליתא, דאם כן מאי ראיה זו? ובערוך פירש: בין חוליא של תכלת לחוליא של לבן. ופרק קמא דברכות ירושלמי, כיני מתניתין: בין תכלת שבציצית ללבן שבה. "וראיתם אותו" — מן הסמוך. רבי אליעזר דאמר כדי שיכיר בין תכלת לכרתי, "וראיתם אותו" — שיהא ניכר בין הצבועים.

הכי גרסינן: **רקיע** דומה לספיר — דהכי כתיב קרא. והכי נמי גרסינן פרק "בסוי הדם" (חולין פט, א), ולא כספרים דגרסי: רקיע דומה לבסא הכבוד. **חותם** של טיט — מה שמדמה חותם של טיט לציצית — שכן עושין לעבדים, והציצית מעיד על ישראל שהם עבדי הקדוש ברוך הוא, כדאיתא פרק "במה אשה" (שבת נז, ב): כבלא דעבדא תנן. **שואל** מעמך — פירש רבינו תם: דהוי מלא, ויש מאה אותיות בפסוק. ויש מפרשים ד"מה" עולה בא"ת ב"ש מאה. ובקונטרס פירש: אל תקרי "מה" אלא "מאה", כלומר שחייב מאה ברכות. ויש מפרשים: כדי להשלים מאה באותיותיה, וכי קרית "מאה" הרי כולן.

זיל

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה – לרבות כסות סומא לא איצטריך, דהשתא ומה כסות לילה מיחייבי – כל שכן בסות סומא, דישנה בראייה אצל אחרים. **ולא שלש** – דטלית בעלת שלש פטורה. **מאשר** – ריבויא. **זו קריאת שמע** – דכשתביר (מנין) [גוונין] של ציצית קרא את קריאת שמע. **ביון דנתחייב במצוה זו** – שהאיר היום – נתחייב בכל המצות, דרוב מצות נוהגות ביום, **ורבי שמעון היא**. לשון אחר: כיון שנתחייב אדם – שהגיע לכלל מצוה, דהיינו שלש עשרה שנה – נתחייב בכל המצות, ולהכי אתא עיקר מילתא. **ורבי שמעון היא** – דפוטר בנשים, דאי רבנן – הא איכא נשים חייבות בה, ופטורות מכמה מצות. שקולה **מצוה זו** – מדכתיב: "את כל מצות". ועוד, ד"ציצית" בגימטריא שש מאות, וחמשה קשרים ושמונה חוטין – הרי שש מאות ושלש עשרה. **ראיה** – ציצית מביאה לידי זכירת מצות. **כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם** (דברים ו) ואותו תעבוד – מה להלן שכינה אף כאן שכינה. **שבע ביום** – תפילין בראש ובזרוע – הרי שתים, וארבע ציציות ומזוזה – הרי שבע. **הכל בחיזוק** – מכל וכל עומד בחזקה שלא יחטא. **המשולש** – תפילין וציצית ומזוזה. **סביב ליראיו** – העושים מצות, ויחלצם מחטא [את הצדיקים]. **מה נשתנה תכלת** – שיחדו הקדוש ברוך הוא למצוה זו. **דומה לים** – שנעשו בו נסים לישראל. **ורקיע לכסא הכבוד** – ומכח התכלת מזכיר היושב על כסא. ועוד, נאה לישראל שיהא כסאו עליהם. שנאמר ותחת רגליו וגו' דהיינו רקיע. **וכתיב ספיר** – ובכסא כתיב ספיר, אלמא רקיע כבמחזה כסא. ותכלת לים וים לרקיע, ואנן קחזינן. **גדול עונשו של לבן** – למי שאינו מטיל ציצית ותכלת. **חותם** – היו עושים להבהמה ולעבד כשקונין אותן לשם סימן עבדות. **זה שאמר לו המלך הבא חותם של טיט** – שמצוי הוא ולא הביא, עונשו מרובה. **מה ה' אלהיך וגו'** – קרי ביה "מאה". **בשבתות וימים טובים** – דלא מצלו שמונה עשרה. **טרח וממלא להו** – למאה ברכות. **באספרמקי ומגדי** – אספרמקי = בשמים, ומגדי = מיני מגדים, שטעונים ברכה. **כולי האי נמי** – דמשבחת נפשך דאינך עם הארץ. לשון אחר: כולי האי נמי – בשלמא גוי ואשה, הואיל ולא בני מצוה נינהו – שפיר מברכת, אלא בור בר מצות הוא! **אלא מאי מברך** – להשלים שלש ברכות דרבי מאיר. **היינו אשה** – דאשה נמי שפחה לבעלה כעבד לרבו. לשון אחר: היינו אשה – דלענין מצות אשה ועבד שוין, דגמרינן "לה" "לה" (חגיגה ד, א).

זיל

**הַאי "אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ" מַאי עֲבְדֵי לֵיהּ? - מִיבָּעֵי לְהוּ לְכִדְרַבָּנְיָא: "עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ", אַרְבַּע - וְלֹא שָׁלֹשׁ. אַתָּה אוֹמֵר: אַרְבַּע וְלֹא שָׁלֹשׁ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אַרְבַּע וְלֹא חָמֵשׁ? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ" - הֲרֵי בַּעֲלַת חָמֵשׁ אָמוּר, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים עַל אַרְבַּע? אַרְבַּע וְלֹא שָׁלֹשׁ. וּמָה רָאִיתָ לִרְבּוֹת בַּעֲלַת חָמֵשׁ וּלְהוֹצִיא בַּעֲלַת שָׁלֹשׁ? מְרַבֶּה אֲנִי בַּעֲלַת חָמֵשׁ - שֶׁיֵּשׁ בְּכֻלָּל חָמֵשׁ אַרְבַּע, וּמוֹצִיא אֲנִי בַּעֲלַת שָׁלֹשׁ - שֶׁאֵין בְּכֻלָּל שָׁלֹשׁ אַרְבַּע. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן? מֵ"אֲשֶׁר" נָפְקָא. - וְרַבָּנַן? "אֲשֶׁר" לָא מַשְׁמַע לְהוּ. וְרַבָּנַן, הַאי "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ" מַאי עֲבְדֵי לֵיהּ? - מִיבָּעֵי לְהוּ לְכִדְרַבָּנְיָא: "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם" - רְאֵה מִצְוָה זוֹ וּזְכוֹר מִצְוָה אַחֶרֶת הַסְּמוּכָה לָהּ, וְאֵיזוֹ זוֹ? זוֹ קְרִיַּת שְׁמַע, דִּתְנַן: מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית? מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. וְתַנְיָא אִידָךְ: "וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם" - רְאֵה מִצְוָה זוֹ וּזְכוֹר מִצְוָה אַחֶרֶת הַסְּמוּכָה לָהּ, וְאֵיזוֹ זוֹ? זוֹ מִצְוַת כִּלְאַיִם, דִּכְתִיב: "לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו. גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ". תַּנְיָא אִידָךְ: "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'", כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַיֵּיב אָדָם בְּמִצְוָה זוֹ - נִתְחַיֵּיב בְּכָל מִצְוֹת כּוּלָּן; וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא הִיא. תַּנְיָא אִידָךְ: "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'" - שְׁקוּלָה מִצְוָה זוֹ כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת כּוּלָּן. וְתַנְיָא אִידָךְ: "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם... וַעֲשִׂיתֶם" - רְאֵיָה מְבִיאָה לִידֵי זְכִירָה, זְכִירָה מְבִיאָה לִידֵי עֲשִׂיָּה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אוֹמֵר: כָּל הַזָּרִיז בְּמִצְוָה זוֹ - זוֹכֶה וּמְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה, כְּתִיב הָכָא: "וּרְאִיתֶם אֹתוֹ", וְכְתִיב הָתָם: "אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַּעֲבֹד". תָּנוּ רַבָּנַן: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁפִּיבְּבָן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִצְוֹת, תְּפִילִּין בִּזְרוֹעוֹתֵיהֶן וּתְפִילִּין בְּרָאשֵׁיהֶן וְצִיצִית בִּבְגָדֵיהֶן וּמְזוּזָה לִפְתְחֵיהֶן, וַעֲלֵיהֶן אָמַר דָּוִד: "שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ". וּבְשָׁעָה שֶׁנִּכְנָס דָּוִד לְבֵית הַמֶּרְחָץ וְרָאָה עַצְמוֹ עוֹמֵד עָרוֹם, אָמַר: אוֹי לִי שֶׁאֲעֲמוֹד עָרוֹם בְּלֹא מִצְוָה! וְכֵיוָן שֶׁנִּזְכַּר בַּמִּילָה שֶׁבְּבָשָׂרוֹ נִתְיַישְׁבָה דַּעְתּוֹ; לְאַחַר שֶׁיָּצָא, אָמַר עָלֶיהָ שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד" - עַל מִילָה שֶׁנִּיתְּנָה בַּשְּׁמִינִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּפִילִּין בְּרֹאשׁוֹ וּתְפִילִּין בִּזְרוֹעוֹ וְצִיצִית בִּבְגָדוֹ וּמְזוּזָה בְּפִתְחוֹ - הַכֹּל בְּחִיּוּךְ שֶׁלֹּא יֶחֱטָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק", וְאוֹמֵר: "חֹנֶה מַלְאַךְ ה' סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם". תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַה נִּשְׁתַּנָּה תְּכֵלֶת מִכָּל מִינֵי צְבָעוֹנִין? מִפְּנֵי שֶׁהַתְּכֵלֶת דּוֹמָה לְיָם, וְיָם דּוֹמֶה לָרָקִיעַ, וְרָקִיעַ לְכִסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר", וּכְתִיב: "כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא". תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: גָּדוֹל עוֹנְשׁוֹ שֶׁל לָבָן יוֹתֵר מֵעוֹנְשׁוֹ שֶׁל תְּכֵלֶת; מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁאָמַר לִשְׁנֵי עֲבָדָיו, לְאֶחָד אָמַר: הָבֵא לִי חוֹתָם שֶׁל טִיט, וּלְאֶחָד אָמַר: הָבֵא לִי חוֹתָם שֶׁל זָהָב, וּפָשְׁעוּ שְׁנֵיהֶם וְלֹא הֵבִיאוּ, אֵיזֶה מֵהֶן עוֹנְשׁוֹ מְרוּבֶּה? חֲוֵי אוֹמֵר: זֶה שֶׁאָמַר לוֹ הָבֵא לִי חוֹתָם שֶׁל טִיט וְלֹא הֵבִיא. תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חַייָב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ". רַב חִייָא בְּרֵיהּ דְּרַב אָוִיָא בְּשַׁבְּתָא וְיוֹמֵי טָבֵי טָרַח וּמְמַלֵּי לְהוּ בְּאִיסְפַּרְמָקֵי וּמְגָדֵי. תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חַייָב אָדָם לְבָרֵךְ שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, אִלּוּ חֵן: "שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי", "שֶׁלֹּא עָשָׂנִי אִשָּׁה", "שֶׁלֹּא עָשָׂנִי בּוּר". רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב שַׁמְעֵיהּ לְבֵרֵיהּ דַּהֲוָה קָא מְבָרֵךְ "שֶׁלֹּא עָשָׂנִי בּוּר", אֲמַר לֵיהּ: בּוּלֵי הַאי נַמִּי? אֲמַר לֵיהּ: וְאֶלָּא מַאי מְבָרֵךְ, "שֶׁלֹּא עָשָׂנִי עֶבֶד"? הֵיינוּ אִשָּׁה! - עֶבֶד

זיל

זיל טפי – אפילו הכי מזולזל העבד יותר מן האשה. לשון אחר: זיל טפי – כלומר, זיל והוסיף ובירך "שלא עשאני עבד" כדי להשלים. **גופו** – מראה גופו. תבנית דיוקנו. **ועולה** – מן הארץ. **לפיכך** – שאינו עולה אלא אחת לשבעים שנה, דמיו יקרין. **ציצית** – מצוה קלה, עשה בעלמא. **גפה של רומי** – נשבעה בחיי המלך שהוא שרה של רומי. לשון אחר: עבודה זרה. בפסוק אחרון של פרשה (במדבר טו) כתיב שתי פעמים "אני ה' אלהיכם", אחד בראשו ואחד בסופו. **שיש למלכות** – שיניחנה להתגייר. **אותן מצעות** – לא מכרה, והביאתן, והוא היה מתן שכרו בעולם הזה. **הוציאה כתב מידה** – וספרה לו כל המאורע, שלשם שמים היא מתגיירת, לפי ששמעה נס גדול של חומר מצות, שטפחו לו ארבע ציציות על פניו. **פונדק** – שלנים בו עוברים ושבים. **והשוכר בית כו'** – פטור, שמא יחזור בו. **משום יישוב ארץ ישראל** – דלאחר שקבעה שוב אינו נוטלה משם אפילו יוצא ממנו, כדאמר בפרק "השואל" בבבא מציעא (קב, א), הלכך בקושי יצא ממנה מפני טורח מזוזה אחרת, ואפילו יוצא ממנה – ישכרנה אחר מהרה כשימצאנה מזומנת במזוזה, ונמצאת ארץ ישראל מיושבת. **אלא שיש לו שתיהן** – ואם אינו מניח אלא אחת, אותה מצוה מיהא קיים. **הדא מצוה נמי לא ליעביד** – בתמיה. **ומעיקרא** – דאמר מעבבת. **מאי סבר שמא יפשע** – אי אמרינן דאינה מעבבת, יפשע ולא יקנה האחרת. **בשמונה עשה** – ארבע פרשיות יש בהן, ואבל חדא קיימי תרי עשה, "וקשרתם לאות" "והיו לטוטפות" (דברים יא). לשון אחר: ב"והיה כי יביאך" (שמות יג) כתיב: "והיה כי יביאך... לאות וגו' ושמרת את החוקה" וגו', ובסוף הפרשה כתיב: "והיה לאות" וגו' – הרי שלש, ובקריאת שמע (דברים ו) "וקשרתם לאות... והיו לטוטפות", וכן ב"והיה אם שמוע" (שם יא) תרי – הרי שבע. "ושמתם את דברי אלה" דדרשינן בפרק "הקומץ [רבה]" (מנחות לז, ב) דבתפילין קמשתעי, שתהא שימה כנגד הלב – הרי שמונה. **בציצית חמש** – "ועשו", "ונתנו", "והיה", "וראיתם", "גדילים תעשה לך".

ה'

זיל טפי — אבל אבור לא מברכינן, דאינו מצוי, דהוי כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ. ונראה יותר שמברך אעבד ואשה שאינן (מצויין) [מצויין] כמותו.

לבית מדרשו של רבי חייא — אינו רבי חייא. שרבי נתן שהיה חשוב מרבי, כדאמרינן (בבא בתרא קלא, א): ילדות היתה בי והעזתי פני בנתן הבבלי, לא היה מביא ראיה מרבי חייא. ובתוספתא גרסינן: לבית מדרשו של רבי מאיר.

טלית שאולה כל שלשים יום — אין לדקדק מכאן דסתם שאלה שלשים יום, כמו הלואה בפרק קמא דמכות (ג, ב). חדא — דדילמא שאלה דטלית דוקא. ועוד, הכא לא מיפטר אלא דעד שלשים יום סברי אינשי דשאולה היא, דאין דרך שאלה יותר, דמדאורייתא פטורה לעולם, כדדרשינן (חולין קלה, א): "ראשית גז צאנך" — ולא של אחרים, הכי נמי "בסותך" — ולא של אחרים. אף על גב דבמזוזה חייב השוכר, כדמסיק התם (שם עמוד ב) ד"ביתך" לא אתא לאפוקי בית אחרים, אלא לכדרבא דאמר: דרך ביאתך (מנחות לד, א). ופרק קמא דיומא (יא, ב) נמי איכא הכי. והיינו טעמא, דלא מסתבר קרא למעוטי בית אחרים, דכיון דלשימור עביד לא שנא. מיהו, כל שלשים יום פטור, דלאו בית דירה דידיה הוא, כדאמרינן פרק קמא דבבא בתרא (ח, א) גבי נשתהה שם שלשים יום הרי הוא כאנשי העיר. והא דמייתי הכא סיוע לרב יהודה להא דטלית שאולה, דמסתבר ליה לדמות טלית מדרבנן למזוזה דאורייתא. וצריך עיון אי מצינן למימר דלענין לפטור עד שלשים יום הוא דמייתי. ומיהו יש לומר דמזוזה נמי מדרבנן, דתרי "ביתך" כתיבי. והא דבעי בסוף "השואל" (בבא מציעא קא, ב): מזוזה על מי? ופריך: הא אמר רב משרשיא חובת הדר היא — לאו לחיובי שוכר מייתי לה, אלא הכי קאמר: פשיטא שהמשכיר אינו חייב כיון שאינו דר שם. וכן פרק קמא דמסכת עבודה זרה (כא, א) דפריך: בית נמי מפקע ליה ממזוזה! ומשני: חובת הדר היא, פירוש: שאם ירצה לא ידור בו, אלא ישתמש בו לתבן וקש, ולא מיחייב. והא דאמרינן ריש "רבי אליעזר דמילה" (שבת קלא, ב): לא לכל אמר רבי אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת, דמודה רבי אליעזר שאם צייץ טליתו ועשה מזוזה לפתחו חייב הואיל ובידו להפקירן, הוה מצי למימר: הואיל ובידו שלא להניחה, אלא הטעם השוה בכל לבולי עלמא, ולמאן דאמר חובת טלית בלא לבישה חייב.

כל כהן שאינו עולה לדוכן וכו' — דוקא כשאומר לו עלה, כדאיתא בסוטה (לט, א): צריך שיאמר להם חזן הכנסת: "שאו ידיכם קודש". ובתרגום בבלי נמי מתרגמינן ["אמור להם"] — כד תימרון להון. ואף על גב דדרשינן מיניה עשה, מפיק ליה פרק "ואלו נאמרין" (סוטה לח, א): שנים נקראו כהנים ולא כהן אחד, ותרתי שמעינן מינה. ומכל מקום אומר רבינו תם, שאפילו כהן אחד עולה לכל הפחות מדרבנן. ודייק מלישנא, דלא קאמר "שני כהנים עולים ולא אחד", משמע אפילו אחד. ועוד פירש ששליח צבור אין לו להקרות לפי שהוא מפסיק, ואין להפסיק אפילו ל"יהא שמיה רבה" ואפילו נחש כרוך על עקיבו. וכן פירש רבינו חננאל, דשליח צבור המפסיק עבירה היא בידו. ותניא בספרי: "אמור להם" — מלמד

זִיל טְפֵי. תָּנוּ רַבָּנַן: חִלָּזוֹן זֶהוּ - גּוּפוֹ דּוֹמֶה לְיָם, וּבְרִייָתוֹ דּוֹמָה לְדָג, וְעוֹלֶה אֶחָד לְשִׁבְעִים שָׁנָה, וּבְדָמוֹ צוֹבְעִין תְּכֵלֶת, לְפִיכָךְ דָּמָיו יְקָרִים. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי נָתָן: אֵין לְךָ כָּל מִצְוָה קַלָּה שֶׁכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה, שֶׁאֵין מַתַּן שְׂכָרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלָעוֹלָם הַבָּא - אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה. צֵא וּלְמַד מִמִּצְוַת צִיצִית; מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה זָהִיר בְּמִצְוַת צִיצִית, שָׁמַע שֶׁיֵּשׁ זוֹנָה בִּכְרֵכֵי הַיָּם שְׁנוֹטֶלֶת אַרְבַּע מֵאוֹת זְהוּבִים בִּשְׂכָרָהּ, שִׁגֵּר לָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זְהוּבִים וְקָבַע לָהּ זְמָן. כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ, בָּא וְיָשַׁב עַל הַפֶּתַח. נִכְנְסָה שִׁפְחָתָהּ וְאָמְרָה לָהּ: אוֹתוֹ אָדָם שֶׁשִּׁגַּרְתְּ לֵיךְ אַרְבַּע מֵאוֹת זְהוּבִים בָּא וְיָשַׁב עַל הַפֶּתַח, אָמְרָה הִיא: יָפְנֶם, נִכְנַס. הִצִּיעָה לוֹ שֵׁבַע מִטּוֹת, שֵׁשׁ שֶׁל כֶּסֶף וְאַחַת שֶׁל זָהָב, וּבֵין כָּל אַחַת וְאַחַת סוּלָּם שֶׁל כֶּסֶף, וְעֶלְיוֹנָה שֶׁל זָהָב. עָלְתָה וְיָשְׁבָה עַל גַּבֵּי עֶלְיוֹנָה כְּשֶׁהִיא עֲרוּמָּה, וְאַף הוּא עָלָה לֵישֵׁב עָרוֹם כְּנֶגְדָּהּ, בָּאוּ אַרְבַּע צִיצִיּוֹתָיו וְטָפְחוּ לוֹ עַל פָּנָיו, נִשְׁמַט וְיָשַׁב לוֹ עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְאַף הִיא נִשְׁמְטָה וְיָשְׁבָה עַל גַּבֵּי קַרְקַע. אָמְרָה לוֹ: גַּפָּהּ שֶׁל רוֹמִי, שֶׁאֵינִי מַנִּיחַתְךָ עַד שֶׁתֹּאמַר לִי מַה מּוּם רָאִיתָ בִּי. אָמַר לָהּ: הָעֲבוֹדָה, שֶׁלֹּא רָאִיתִי אִשָּׁה יָפָה כְּמוֹתֵךְ, אֶלָּא מִצְוָה אַחַת צִוָּנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְצִיצִית שְׁמָהּ, וּכְתִיב בָּהּ "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" שְׁתֵּי פְּעָמִים - אֲנִי הוּא שֶׁעָתִיד לִיפָּרַע, וַאֲנִי הוּא שֶׁעָתִיד לְשַׁלֵּם שָׂכָר, עַכְשָׁיו נִדְמוּ עָלַי כְּאַרְבָּעָה עֲדִים. אָמְרָה לוֹ: אֵינִי מַנִּיחָךְ עַד שֶׁתֹּאמַר לִי מַה שְּׁמֵךְ, וּמַה שֵּׁם עִירֵךְ, וּמַה שֵּׁם רַבֵּךְ, וּמַה שֵּׁם מִדְרָשֵׁךְ שֶׁאֲתָּה לָמֵד בּוֹ תּוֹרָה. כָּתַב וְנָתַן בְּיָדָהּ. עָמְדָה וְחִילְּקָה כָּל נְכָסֶיהָ, שְׁלִישׁ לַמַּלְכוּת וּשְׁלִישׁ לַעֲנִיִּים וּשְׁלִישׁ נָטְלָה בְּיָדָהּ, חוּץ מֵאוֹתָן מַצָּעוֹת, וּבָאת לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי חִיָּיא. אָמְרָה לוֹ: רַבִּי, צַוֵּה עָלַי וְיַעֲשׂוּנִי גְּיוֹרֶת. אָמַר לָהּ: בִּתִּי, שֶׁמָּא עֵינַיִךְ נָתַתְּ בְּאֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים? הוֹצִיאָה כְּתָב מִיָּדָהּ וְנָתְנָה לוֹ, אָמַר לָהּ: לְכִי זְכִי בְּמַקַּחֵךְ. אוֹתָן מַצָּעוֹת שֶׁהִצִּיעָה לוֹ בְּאִיסּוּר הִצִּיעָה לוֹ בְּהֶיתֵּר. זֶה מַתַּן שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלָעוֹלָם הַבָּא - אֵינִי יוֹדֵעַ כַּמָּה. אָמַר רַב יְהוּדָה: טַלִּית שְׁאוּלָה - כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם פְּטוּרָה מִן הַצִּיצִית, מִיכָּן וָאֵילָךְ חַייֶבֶת. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: הַדָּר בְּפוּנְדָּקִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַשּׂוֹכֵר בַּיִת בְּחוּץ לָאָרֶץ - כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, מִיכָּן וָאֵילָךְ חַייָב; אֲבָל הַשּׂוֹכֵר בַּיִת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - עוֹשֶׂה מְזוּזָה לְאַלְתַּר, מִשּׁוּם יִישּׁוּב דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. "תְּפִלָּה שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת". אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ, אֲבָל אֵין לוֹ - מְעַכֶּבֶת. אָמְרוּ לוֹ: אֲמַרְתָּ? אֲמַר לְהוּ: לָא, אֶלָּא מַאן דְּלֵית לֵיהּ תְּרֵי מִצְוֹת, חַד מִצְוָה נַמִּי לָא לֵיעֲבִיד?! וּמֵעִיקָּרָא מַאי סָבַר? - גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִפְשַׁע. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: כָּל שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ תְּפִילִּין - עוֹבֵר בְּשִׁמּוֹנָה עֲשֵׂה, וְכָל שֶׁאֵין לוֹ צִיצִית בִּבְגָדוֹ - עוֹבֵר בַּחֲמִשָּׁה עֲשֵׂה, וְכָל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ עוֹלֶה לְדוּכָן - עוֹבֵר בְּשִׁלְשָׁה עֲשֵׂה, כָּל שֶׁאֵין לוֹ מְזוּזָה בְּפִתְחוֹ - עוֹבֵר בִּשְׁנֵי עֲשֵׂה, "וּכְתַבְתָּם". "וְכִתַבְתָּם". וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל הַמַּנִּיחַ תְּפִילִּין מַאֲרִיךְ יָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר:

"ה'

מלמד שחזן הכנסת אומר להם: "אמרו". ובירושלמי אמרינן: ובלבד שיהא החזן ישראל. ו"חזן" לאו היינו שליח צבור, ש"חזן" הוא שמש הכנסת, כדאיתא פרק קמא דסנהדרין (יז, ב): ושני חזנים, ופרק שביעי דבבא מציעא (צג, ב): חזני מתא. אבל שליח צבור הוא הקורא. ואומר רבינו תם: ששליח צבור הוא פותח ב"ברכנו" ומסיים, ואין הכהנים רשאין להתחיל עד שיכלה הדבור מפי הקורא. ודווקא כשעומד בבית הכנסת ואומר לו — עובר, אבל אם עומד בחוץ — אינו עובר. דאמרינן בירושלמי: רבי שמעון בן פזי כד הוה תשיש [והוה] קאי אחורי עמודי, רבי אלעזר נפיק לבראי.

הסולת והשמן אין מעכבין את היין — משמע: הא סולת ושמן — מעכבין אהדדי, ותימה דהא לא כתיב שום קרא במנחת נסכים? ושמא ילפינן ממנחת נדבה, דכתיב בה עיכובא לעיל (כז, א). וגלויי מילתא בעלמא הוי, דגבי מיעוטו מעכב את רובו כתיב קרא גם במנחת נסכים, והתם גלי לן קרא.

מנחתם ונסכיהם (אפילו) בלילה מנחתם ונסכיהם אפילו למחר — בפרק שני דתמורה (יד, א) מוכח דלמחר נפקא לן "דבר יום ביומו מלבד שבתות ה'". ודרך התלמוד להביא על פסוק הרחוק בשני דרשות, אף על גב דנפקי מקראי אחריני. כי ההיא ד"שבח נעורים לאביה" (קדושין ג, א), וכן מ"והתעלמת" (בבא מציעא ל, א), וכן "ספר כורתה" ואין דבר אחר כורתה" (גיטין כא, ב), וכן "מותר הפסח ושלמים הבאין מחמת הפסח" פרק קמא דזבחים (ט, א) ופרק רביעי דזבחים (לז, א) ופרק "התודה" (מנחות פג, ב) ופרק "מי שהיה טמא" (פסחים צו, ב). ופרק שני דבכורות (טו, א), דדריש "אך" — ולא חלבו, ומסיק רבא ד"אך" — לאותו ואת בנו הוא דאתא, וחלבו מ"דמו" נפקא. וכן בשמעתין דתניא בברייתא "זבח ונסכים", ומסקינן דבסברא פליגי.

מנחתם ונסכיהם — פירש בקונטרס פרק קמא דזבחים (ח, א) ופרק "המזבח מקדש" (שם פד, א) ופרק שני דתמורה (יד, א): ד"מנחתם ונסכיהם" דפרי החג קדריש. וקשה לרבינו תם: היכי משמע מיניה לילה? ועוד: היכי דרשינן מיניה מנחה ואחר כך נסכים, הא קרא דבתריה כתיב "לפרים ולאילים", ואינם כתובים על הסדר, דפרים ואילים קדמי! ותו: דפריך "ורבנן נמי הא בעי ליה ומנחתם" וכו', ומאי צריך? הא טובא כתיב. אלא על כרחין כיון שכולם משונים זה מזה כולהו צריכי! לכך נראה לרבינו תם דדריש מקרא דעצרת פרשת "אמור אל הכהנים": "ואילים שנים יהיו עולה לה' ומנחתם ונסכיהם אשה ריח ניחוח לה'". מדכתב נסכים בין עולה לאשה — שמע מינה דבאים בלילה, כי "אשה", דהיינו הקטרה, ולא מייתורא. ונקט מנחה ברישא — דמדי לעולה טפי בהקטרה. והא דפרק קמא דזבחים (דף ח, א) דריש: "מנחתו ונסכים" אפילו בלילה, ומשמע התם דמייתורא דווקא קדריש. והתם גבי נזיר דרש מדכתיב "מנחתו ונסכו", וכתיב נמי "ומנחתם ונסכיהם". למחר נמי שמעינן, כיון דגלי גבי עצרת — תו אין לחלק. ותימה: והא הני קראי בבאין עם הזבח כתיבי, והנהו לא אתו אלא ביום, כדאיתא בפרק שני דתמורה (יד, א)? ויש לומר: דאם אינו ענין בבאין עם הזבח, תנהו ענין בבאין לאחר הזבח. והא דאמרינן ברייש תענית (ב, ב): מה ניסוך המים בלילה, דאמר מר: "ונסכיהם" אפילו בלילה, משמע דמקרא דפרי החג מייתי, שאין ניסוך המים אלא בחג — לאו מילתא היא, דכיון דגלי לן קרא בעצרת דהוי נסכי צבור, הוא הדין לכל נסכי צבור. וקרא דאיצטריך בנזיר, דהוי נסכי יחיד. **כיון** דמתאמרא שירה עלייהו — פירוש: להביאם עם הזבח, אבל בפני עצמו — בעיא היא פרק "אין נערבין" (ערכין יב, א). ומכל מקום אף בלאו זבח עדיפי, כיון שהיו ראויין לשירה ולבא עם הזבח.

ודם זבחיך ישפך — פרק "בית שמאי" (זבחים לו, ב) מעיקרא דריש מהאי קרא, ולא קאי לבסוף. **כמשפט** כמשפטם — וביום ראשון דלא כתיב "כמשפט", כתיב ביה "יהיו". **אלא** דראש חדש ועצרת דכתיב בחומש הפקודים — ואף על גב דכתיב "יהיו לכם" — לאו עלייהו קאי. והא דלא פריך מפסח כי היכי דפריך מהני, דהא כתיב ביה "יהיו". ורש"י פירש ביזחוקאל דהא דכתיב גבי פסח "שבעה פרים ושבעה אילים ליום" — דלשבעת ימי פסח קאמר פר ואיל ליום. דאם לא מצא שנים בכל יום — מביא אחד. והשתא ניחא שפיר, דהא לא מעכבי אהדדי. ותימה: דהא כתיב ביה "יהיו"? ואין לומר דקאי אכבשים ולא אפרים ואילים — דגבי עצרת לא קאמרינן הכי. והא דנקט בסמוך "אילים דהכא והכא לא מעכבי, הא אינהו מעכבי", הכי נמי מצי למינקט כבשים. ולא דמי ל"קודש יהיו" דגבי לחם, דפליגי רבי עקיבא ובן ננס (מנחות מה, ב) אהייא קאי, אי אכבשים אי אלחם, אבל אתרוייהו פשיטא להו דלא קאי, אף על גב דכתיב בחד קרא — היינו כבשים ללחם, אבל כבשים אהדדי — הכי נמי דמעכבי. כדתנן ב"הקומץ רבה" (מנחות כז, א): שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה, וכן שתי חלות. ולא מסתברא נמי למימר דהוייה דפסח לא קיימא אלא אתמימים — דלהא לא איצטריך קרא, דבעלי מומין פשיטא דפסולין. ונראה לומר דלשום דרשא אתא, דלא מסתבר לדורשו בעיכוב — כיון דלא מישתמיט התלמוד. ובספרי דורש גבי פסח: הרי שמצא פרים ולא מצא אילים, אילים ולא מצא כבשים, שומע אני שלא יקריב עד שימצא כולן — תלמוד לומר "שבעת ימים תקריבו אשה", אפילו אחד מהן. יכול אפילו כולן מצויין — תלמוד לומר "פרים בני בקר שנים ואיל אחד". ומיהו הא דקאמר "שומע אני שלא יקריב עד שימצא כולן" — על כרחין לאו משום דסמיך א"יהיו", דגבי עצרת דריש נמי הכי התם, וכן בחג, אף על גב דכתיב ביה "כמשפט" וכו', ואבל חד מייתי קרא ד"שבעת ימים", ואף על גב דלא כתיב לא בעצרת ולא בחג.

ה' עליהם – אותם שנושאין עליהם שם ה' בתפילין, יחזו. **משנה** הסולת והשמן – של מנחת נסכים אין מעכבין את היין, שאם הביא יין בלא סולת ושמן – מנסכן. **המתנות כו'** – כגון ארבע מתנות של חטאת אין מעכבות זו את זו, שאם לא נתן אלא אחת – כיפר. **גמרא** הבא מנחה כו' – דמנחת נסכים קריבים תחילה. **ואחר כך נסכים** – אחר האברים מיד, ואחר הנסכים – המנחה. **מנחתם ונסכיהם בלילה** – דמנחת נסכים קריבין בלילה. ואי קשיא: הא אמרינן ב"הקומץ [רבה"] (מנחות כו, ב): דברים שדרכן ליקרב ביום, וקחשיב מנחת נסכים! מפרש לה בפרק "יש קרבנות" במסכת תמורה (יד, א) דהא דקתני "ביום" – בנסכים הבאים עם הזבח, והא דקתני "בלילה" – בנסכים הבאין בפני עצמן. כגון שהביא זבח בלא נסכים, ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן – יכול להביאן בלילה. **ואפילו למחר** – אם הביא היום – יכול להקריב נסכיו למחר, ובלבד שלא יקדשו בכלי מאתמול, דאי קדשי – נפסלין בלינה, כדתניא במסכת מעילה (ט, א): קדשו בכלי – הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה. **אין הנסכים** – הבאין עם הזבח. דכל זמן שלא נשחט הזבח, אף על פי שהפרישן לשם זבח זה – יכול לשנותן לשם זבח אחר. אבל לאחר שחיטה – אינו יכול לשנותן לשם זבח אחר. **עולה ומנחה** – משמע: אחר העולה מיד יקריב מנחה. **על הנסכים אומרים שירה** – הלוים, במסכת ערכין בפרק "אין נערבין" (יא, א). **ישפך** – שפיכה אחת. **כמשפטם** – משמע: עיכובא. **כל הקרבנות** – האמורים בחומש הפקודים. **דהני** – דראש חדש ועצרת שכתובים בחומש הפקודים. **אלא דעצרת גרידא קתני** – מתורת כהנים, דכתיב ב"אמור אל הכהנים" אילים

"ה' עֲלֵיהֶם יִחְיוּ וּלְכָל בָּהֶן חַיֵּי רוּחִי וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי". **מִשְׁנָה** הַסּוֹלֶת וְהַשֶּׁמֶן אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַיַּיִן, וְלֹא הַיַּיִן מְעַכְּבָן. הַמַּתָּנוֹת שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֵין מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. **גְּמָרָא** תָּנוּ רַבָּנָן: "וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם" - הָבֵא מִנְחָה, וְאַחַר כָּךְ הָבֵא נְסָכִים. רַבִּי אוֹמֵר: "זֶבַח וּנְסָכִים" - הָבֵא זֶבַח, וְאַחַר כָּךְ הָבֵא נְסָכִים. וְרַבִּי נַמִּי הָכְתִיב "וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם"! - הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם בַּלַּיְלָה, וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אֲפִילּוּ לְמָחָר. - וְרַבָּנַן נַמִּי, הָכְתִיב "זֶבַח וּנְסָכִים"! - הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי זְעִירִי, דְּאָמַר זְעִירִי: אֵין נְסָכִים מִתְקַדְּשִׁין אֶלָּא בִּשְׁחִיטַת הַזֶּבַח. - וְרַבִּי נַמִּי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי זְעִירִי! וְרַבָּנַן נַמִּי מִיבָּעֵי לְהוּ לְמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם בַּלַּיְלָה, וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אֲפִילּוּ לְמָחָר! אֶלָּא הֵיינוּ טַעֲמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן, דִּכְתִיב: "עֹלָה וּמִנְחָה". וְרַבִּי נַמִּי הָכְתִיב "עֹלָה וּמִנְחָה"! אֶלָּא, בַּבָּאִים עִם הַזֶּבַח דִּכְווֹלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּמִנְחָה וְאַחַר כָּךְ נְסָכִים, דְּהָכְתִיב "עֹלָה וּמִנְחָה", כִּי פְּלִיגִי - בַּבָּאִין בִּפְנֵי עַצְמָן, רַבָּנַן סָבְרִי: מִדְּבָאִין עִם הַזֶּבַח מִנְחָה וְאַחַר כָּךְ נְסָכִים, בִּפְנֵי עַצְמָן נַמִּי מִנְחָה וְאַחַר כָּךְ נְסָכִים. וְרַבִּי: הָתָם הוּא דְּאִיתֵּי דְּאַתְחֵיל בַּאֲכִילָה גָּמַר לָהּ לְכוּלָּא מֵאֲכִילָה דְּאֲכִילָה, אֲבָל בִּפְנֵי עַצְמָן נְסָכִים עֲדִיפִי, הוֹאִיל דְּמִיתְאֲמָרָא שִׁירָה עֲלַיְיהוּ. "הַמַּתָּנוֹת שֶׁעַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֵין מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ". תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן לְכָל הַנִּיתָּנִין עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁנִּתְּנָן בְּמַתָּנָה אַחַת, שֶׁכִּיפֵּר? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְדַם זִבְחֵיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ". **מִשְׁנָה** הַפָּרִים וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים וְהַשְּׂעִירִים אֵינָן מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הָיוּ לָהֶם פָּרִים מְרוּבִּים וְלֹא הָיוּ לָהֶם נְסָכִים - יָבִיא פַּר אֶחָד וְנִסְכֵּיהֶם, וְלֹא יַקְרִיבוּ כּוּלָּם בְּלֹא נְסָכִים. **גְּמָרָא** הָנֵי פָּרִים וּכְבָשִׂים דְּהֵיכָא? אִילֵימָא דְּחַג - "כַּמִּשְׁפָּט" "כְּמִשְׁפָּטָם" כְּתִיב בְּהוּ! אֶלָּא דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וַעֲצֶרֶת דְּחוּמַשׁ הַפְּקוּדִים.

אילים

אלא

רש"י

אילים שנים: "והקרבתם על הלחם שבעה כבשים... ואילים שנים" והנך דתורת כהנים לאו נינהו הנך דחומש הפקודים, כדלקמן. הויה **כתיב בהו** – "יהיו עולה" (ויקרא כג), וכל הויה – עיכובא. **לא דתורת כהנים** – הבאים בגלל שתי הלחם, שנאמר "והקרבתם על הלחם". **מעכבי לאיל דחומש הפקודים** – הבא בגלל מוסף, ולאו אאיל דלחם קאי. וקפריך התלמוד: היכא פלגא לתנא הכי, גבי אילים – מוקמת דאילים מעכבין זה את זה, וגבי פרים וכבשים – אפילו דהדדי לא מעכבי הנך דחומש הפקודים זה את זה? **מילי מילי** – ובדפרישנא. **וביום החדש** – פסוק הוא ביחזקאל. **פר מה תלמוד לומר** – כלומר, הרי כתובה בתורה להביא פר בראש חדש? **לפי שנאמר בתורה** – בראש חדש "כבשים בני שנה שבעה" (במדבר כח). **ומנין שמעכבין זה את זה** – אם יש להם פרים שנים או כבשים שבעה, דאין יכולין להקריב זה בלא זה? **תלמוד לומר יהיו** – "ושאת כבשים ואיל(ים) תמימים יהיו" (יחזקאל מו). **חטאת** – בתמיה. אמאי כתיב "וחטאת", דמשמע חטאת, הא עולה הוו פרים דראש חדש, כדכתיב (במדבר כח) "ובראשי חדשיכם תקריבו עולה" וגו'. **פרשה זו** – דיחזקאל. **אליהו עתיד לדורשה** – דעד שיבא אליהו ויפרשנה לנו, אין אנו יודעים לדורשה. **רב אשי אמר** – אני אפרשנה: מילואים הקריבו. והך נבואה דיחזקאל – על בית שני נתנבאה, שהקריבו מילואים. וכי היכי דהקריבו מילואים דמשה בשמיני דידהו, דהוה ראש חדש, כדאמרינן במסכת שבת (פז, א): "בראשון באחד לחדש", ותנא: אותו היום נטל עשר עטרות כו', והקריב עגל בן בקר לחטאת. הכא נמי הקריב פר בראש חדש. **אלו שבעה שבטים** – והכי משמע "וכן תעשה" (וגבי פר); כי היכי דכתיב לעיל מיניה "תקח פר בן בקר", "כן תעשה בשבעה" – שבטים, פר העלם דבר, אם חדשו שום הוראת איסור ואמרו: חֶלֶב מותר. "מאיש שוגגה" – ששגגו על פיהם, ואכלו חלב בשוגג, מביאין פר. **ואף על פי שאין** – בשבעה שבטים הללו רובן של ישראל, ואיבא למימר ביחידים דמו, ויביא כל אחד כשבה או שעירה – אפילו הכי, הואיל ורוב שבטים הם, חשיבי רובא, ויביאו פר. **העלם דבר** – שנעלם דבר מסנהדרין, הורו שחלב מותר. **עם שגגת מעשה** – שאכלו ציבור חלב שוגג על פיהם. **דבריו סותרין דברי תורה** – כגון כל הנך דאמרינן לעיל, דקרי לפר דראש חדש "חטאת", וכן אותן דלעיל. **שלש מאות גרבי שמן** – לנרות, להדליק בלילה ולדרשו. **וכי מדת פרים ואילים אחת** – והלא מנחת פרים שלשה עשרונים, ומנחת אלים שני עשרונים (במדבר טו)? ולא בא הכתוב אלא להודיעך שמוטב להביא איל אחד עם איפתו, מדה הראויה לו, מלהביא שאם

תוספות

אלא פרים דאפילו אהדדי לא מעכבי — והא דלא מוקי ליה בראש השנה ויום הכיפורים ושמיני עצרת — משום דבכל חד ליכא אלא חד פר וחד איל. והא דלא משני: בפרים ואילים דעלמא, כדמשני פרק קמא דיומא (ז, א) גבי פר דעבודה זרה ואילו של אהרן, וקתני "היה מקריב מנחת פרים ואילים" — לא דמי להכא כלל. **ומנין** שמעכבין זה את זה — פירוש: כשיש להם כל הצורך. (וכי) ובהאי גוונא דריש בספרי שהבאתי לעיל. אי נמי: קא משמע לן כרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון במתניתין, שיקריב פרים ולא יקנה נסכים מאחד מהן. אי נמי: אם יש לו כבשים ואין לו לתמיד של בין הערבים — מקריב כולן לשם מוסף. ומיהו לקמן (מט, א) משמע דתמידין דיומיה קודמין למוספין דיומיה, משום דתדיר ומקודש. וצריך עיון.

מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה — ולא דמו הני להני: דשל משה — עגל, וכאן — פר. וגם מתנותיו חלוקות, כמפורש ביחזקאל (מה): "אל מזוזת הבית ואל ארבע פינות העזרה למזבח ועל מזוזת שער החצר הפנימית". ופירש שם רש"י: שהוא פר האמור שם למעלה "אל חקות המזבח ביום העשותו...", פר בן בקר לחטאת. אבל שם כתיב "ולקחת מדמו ונתתה על ארבע קרנותיו ועל ארבע פינות העזרה ועל הגבול סביב". וצריך לדחוק המקרא שיהיו שוים. ועוד לפי מה שמפרש "וכן תעשה בשבעה בחדש", דאיירי בשבעה שבטים דאייתו פר בהוראה. וצריך ליישב שיהיו אותן מתנות כאותן הכתובין גבי פר בהוראה ב"ויקרא", ואי אפשר ליישבו. ושמא "וכן תעשה" דקאמר — לענין שמביא פר שנשרף, ולא לענין המתנות. ודבר תימה הוא: מי דחקו להתלמוד להעמיד הפסוק בשבעה שבטים, ופשיטא דקרא קאי אהא דכתיב לעיל גבי "חקות המזבח ביום העשותו" שמביאין פר בן בקר לחטאת, וביום השני שעיר עזים ופר ואיל, ואחר כך "שבעת ימים תעשה שעיר חטאת ליום ופר בן בקר ואיל מן הצאן תמימים יעשו". לפיכך אומר כאן "וכן תעשה בשבעה בחודש".

הואיל ואישתרי מליקה — אף על גב דלעיל (ה, ב) פרכינן: שכן מצוותו בכך, ובלאים נמי אסרינן להו בלא קרא, מכל מקום אתא לאורויי לך, דלא ניטעי למילף מינה. ולמאן דקאמר דאין שחיטה לעוף [מן התורה] — פירשתי בחולין (כ, א).

בשבעה שבטים שחטאו — השתא דריש: "בחדש" — כמו בדברים שחדשו בית דין, והוא של שבעה שבטים, שחֶלֶב מותר. ועשו על פיהם, והיינו "מאיש שוגגה" — ששגגו בהוראתם. ומפני שהלכו ציבור ועשו פתאום על פיהם. והא דלא כרבי יהודה (הוריות ה, א) דבעי פר לכל שבט. ונראה דאפילו לרבי יהודה ניחא, דמיירי במיעוט שבט. **וכי** מדת פרים ואילים אחת היא — תימה: דליפרוך, וכי יש שם איפה? ורש"י פירש ביחזקאל: דאיפה קמח היה מביא, להוציא סולת עשרון מן הסאה. והאיפה — שלש סאין, והיינו שלשה עשרונים לפר. "ואיפה לאיל" — כמו ששנינו ב"שתי הלחם" (מנחות עו, ב): שני עשרונים משלש סאין. ושל פרים, שלשה משלש סאין, למדך: שאם לא מצא סולת מנופה כל כך, יביא משל עשרון לסאה. "ושמן הין" — [לא שיקריב הזין כולו אלא] שנתות היו בהין. וכי האי גוונא שפירש רש"י בשמן, יש לפרש באיפה: שהיה שם איפה גדולה וקטנה. ומה שמדקדק, משום דנקט בכולה חד לישנא, משמע שניהם שוין. וכן דורש

אֵילִם דְּהֵיכָא? אִי דְּהָנְחוּ - דְּאַיִל הוּא! אִי דַּעֲצֶרֶת דְּתוֹרַת כֹּהֲנִים - הֲוָיָה כְּתִיב בְּהוּ! - לְעוֹלָם דַּעֲצֶרֶת דְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, וְהָכִי קָאָמַר: לֹא אֵילִים דְּתוֹרַת כֹּהֲנִים מְעַכְּבִי לֵיהּ לְאַיִל דְּחוּמַּשׁ הַפְּקוּדִים, וְלֹא אַיִל דְּחוּמַּשׁ הַפְּקוּדִים מְעַכֵּב לְהוּ לְאֵילִים דְּתוֹרַת כֹּהֲנִים. אֶלָּא פָּרִים דַּאֲפִילּוּ אֲהֲדָדֵי לָא מְעַכְּבִי, וְאֵילִים דְּהָכָא וּדְהָכָא הוּא דְּלָא מְעַכְּבִי, אֵינְהוּ מְעַכְּבִי? - תַּנָּא מִילֵּי מִילֵּי קָתָנֵי. "וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ תַּקְרִב פַּר בֶּן בָּקָר תְּמִים וְשִׁשָּׁה כְבָשִׂים וְאַיִל תְּמִימִם יִהְיוּ". "פַּר" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה "פָּרִים", וּמִנַּיִן שֶׁאִם לֹא מָצָא שְׁנַיִם מֵבִיא אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר: "פַּר". "שִׁשָּׁה כְבָשִׂים" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁכָּתַב בַּתּוֹרָה "שִׁבְעָה". וּמִנַּיִן שֶׁאִם לֹא מָצָא שִׁבְעָה יָבִיא שִׁשָּׁה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שִׁשָּׁה". וּמִנַּיִן שֶׁאִם לֹא מָצָא שִׁשָּׁה יָבִיא חֲמִשָּׁה, חֲמִשָּׁה - יָבִיא אַרְבָּעָה, אַרְבָּעָה - יָבִיא שְׁלֹשָׁה, שְׁלֹשָׁה - יָבִיא שְׁנַיִם, וַאֲפִילּוּ אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְלִכְבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ". וּמֵאַחַר דִּכְתִיב הָכִי, "שִׁשָּׁה כְבָשִׂים" לָמָּה לִי? - דְּכַמָּה דְּאֶפְשָׁר לַהֲדוּרֵי מֵהַדְּרִינַן. וּמִנַּיִן לָאֵילִים שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים שֶׁמְּעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר "יִהְיוּ". "כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תִּקַּח פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים וְחִטֵּאתָ אֶת הַמִּקְדָּשׁ", "חִטֵּאתָ"? עוֹלָה הִיא! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פָּרָשָׁה זוֹ אֵלִיָּהוּ עָתִיד לְדוֹרְשָׁהּ. רַב אַשִׁי אָמַר: מִילּוּאִים הִקְרִיבוּ בִּימֵי מֹשֶׁה, בְּדֶרֶךְ שֶׁהִקְרִיבוּ בִּימֵי מֹשֶׁה. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פָּרָשָׁה זוֹ אֵלִיָּהוּ עָתִיד לְדוֹרְשָׁהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: מִלּוּאִים הִקְרִיבוּ בִּימֵי עֶזְרָא, בְּדֶרֶךְ שֶׁהִקְרִיבוּ בִּימֵי מֹשֶׁה. אָמַר לוֹ: תָּנוּחַ דַּעְתְּךָ שֶׁהִנַּחְתָּ דַּעְתִּי. "וְכָל נִבְלָה וּטְרֵפָה מִן הָעוֹף וּמִן הַבְּהֵמָה לֹא יֹאכְלוּ הַכֹּהֲנִים", כֹּהֲנִים הוּא דְּלֹא יֹאכְלוּ, הָא יִשְׂרָאֵל אָכְלִי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פָּרָשָׁה זוֹ אֵלִיָּהוּ עָתִיד לְדוֹרְשָׁהּ. רָבִינָא אָמַר: כֹּהֲנִים אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וְאִשְׁתְּרִי מְלִיקָה לְגַבֵּיהוּ תִּשְׁתְּרִי נַמִּי נְבֵילָה וּטְרֵפָה, קָא מַשְׁמַע לָן. "וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בַּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שׁוֹגֶה וּמִפִּתְּיוֹ וְכִפַּרְתֶּם אֶת הַבָּיִת". "שִׁבְעָה" - אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ שִׁבְעָה שִׁבָּטִים שֶׁחָטְאוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רוֹבָּה שֶׁל קָהָל. "הַחֹדֶשׁ" - אִם חִדְּשׁוּ וְאָמְרוּ: חֵלֶב מוּתָּר. "מֵאִישׁ שׁוֹגֶה וּמִפִּתְּיוֹ" - מְלַמֵּד, שֶׁאֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל הָעֶלֶם דָּבָר עִם שְׁגָגַת מַעֲשֶׂה. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: זְכוּר אוֹתוֹ הָאִישׁ לְטוֹב, וַחֲנִינָא בֶּן חִזְקִיָּה שְׁמוֹ, שֶׁאִלְמָלֵא הוּא נִגְנַז סֵפֶר יְחֶזְקֵאל, שֶׁהָיוּ דְּבָרָיו סוֹתְרִין דִּבְרֵי תוֹרָה. מָה עָשָׂה? הֶעֱלָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גַּרְבֵי שֶׁמֶן, וְיָשַׁב בַּעֲלִייָה וּדְרָשׁוֹ. "אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אִם הָיוּ לָהֶם פָּרִים מְרוּבִּין" [וכו']. תָּנוּ רַבָּנָן: "וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלִכְבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה" - אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכִי מִדַּת פָּרִים וְאֵילִים אַחַת הִיא? אֶלָּא, שֶׁאִם הָיוּ לָהֶם פָּרִים מְרוּבִּין וְלֹא הָיוּ נְסָכִים - יָבִיאוּ פַּר אֶחָד וְנִסְכָּיו, וְאַל יִקָּרְבוּ כּוּלָּן בְּלֹא נְסָכִים. וְאִם הָיוּ לָהֶם

אילים

דורש בספרי בפרשת "בי תצא", דאמר רבי חנינא בן חזקיה בן גרון: וכי מדת פרים אילים וכבשים אחת היא?! והלא כבר נאמר "שלשה עשרונים לפר" וגו'! אלא מלמד שאיפה גדולה ואיפה קטנה קרויה "איפה".

קרבו כבשים בלא לחם — פירש בקונטרס: שלא היה להם אלא מן. ולקשה: דבפרק בתרא דיומא (עה, ב) מוכח דאומות העולם היו מביאין להם מיני מאכל. ובפרק שתי הלחם (מנחות צה, א) נמי מוכח שהיה עמהם לחם הפנים במדבר, והיו מקריבין מנחת העומר! ואומר רבינו תם: דהיינו טעמא, דכתיב "בי תבואו אל הארץ". ורבי עקיבא לטעמיה, ד"בי תבואו" — לאו דווקא. אבל רבי שמעון — כרבי ישמעאל סוף פרק קמא דקדושין (לז, ב) דביאה לאחר ישיבה. מיהו קשה: דאם כן, אף קרבניהם לא יקריבו! ויש לחלק (ונראה לפרש): משום דשתי הלחם איקרו "ביכורים" כדלקמן (מו, ב), ומה בכורים בארץ, אף שתי הלחם כן. ועוד דרשינן בהדיא פרק "רבי ישמעאל" (מנחות סט, ב): "ממושבותיכם" — למעוטי חוצה לארץ. **הלכה** כרבי שמעון בן ננס — תימה: הילכתא למשיחא? כדפריך פרק "בית שמאי" (זבחים מד, א), ובפרק "ארבע מיתות" (סנהדרין נא, ב), ובפרק "עשרה יוחסין" (קדושין עב, א) גבי ממזרים פירשתי. **שבעת** כבשים אף על פי שאין לחם — מדלא כתיב "והקרבתם על הלחם שבעת כבשים".

מדאשתני סידרן — משמע: אי לא אשתנו — הוה אמינא דחד נינהו. ולקשה: דפרק "בא לו" (יומא ע, ב) מצריך (איל אחד) לאשמועינן "איל" האמור בתורת כהנים זהו האמור בחומש הפקודים, ואיכא דדריש התם מ"אחד" מיוחד! ויש לומר: דמדהכא כתיב פרים ושני אילים, והכא כתיב איל ושני פרים — שמע מינה: אי בעי קאמר, מדלא כתיב שלשה פרים ושלשה אילים, והיינו כדרשא דהתם: "אחד" — ולא שנים.

גמר יהיו מתהיינה — ואף על גב דקאי אלחם לבד ואכבשים לבד, כדאיתא ב"הקומץ [רבה]" (מנחות כו, א), מיהו מסתבר ליה דלא ניקום אעיכוב כבשים בלחם. ותימה הוא.

ובן ננס לילף יהיו מתהיינה — דהא דמו אהדדי טפי, דתרוייהו מיירו בענין לחם. ואף על גב דאמר טעמא במתניתין ["שכן מצינו במדבר ארבעים שנה"], ד"יהיו" מ"יהיו" לא דמו להדדי — דחדא שבעה כבשים, וחדא שני כבשים. ובתר דאסיק ד"יהיו" מ"יהיו" עדיף ליה, פריך לרבי עקיבא, כיון דעדיף, אף על גב דלא דמו. ובתוספתא [פרק ו] ובתורת כהנים משמע דאמר רבי עקיבא: דבר שקול מי מכריע? ואמר בן ננס: אני אכריע. **זו** היא שיבה זו היא ביאה — צריך עיון: אי מצינן למילף מתרוייהו, אמאי לא ילפינן?

דנין דבר שמתנה לכהן — תימה: אדרבה, דנין דבר שממנו קרב למזבח מדבר שממנו קרב למזבח! ויש לומר: דהאי צד מסתבר ליה טפי, כיון דאידי ואידי אלחם קיימי.

דאמר רב הונא קנאו השם ונתנו לכהן — פירש בקונטרס: סוף "הגוזל קמא" (בבא קמא) קט, ב) קאמר הכי. וליתא, דהתם קאמר בברייתא "קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר", והכא לא מצית אמרת הכי — דקרבנות הרגל שוין לכל, כדדרשינן פרק בתרא דסוכה (נה, ב). ותו: דנתינה דהתם הוי לקדש בו את האשה ולכל צרכיו, והכא לא הוי הכי, כדאיתא בקדושין (נב, ב): המקדש בחלקו — לא קידש! אלא נראה לי דמילתא דרב הונא — אהא איתמר.

ואיזו

אֵילִים מְרוּבִּין, וְלֹא הָיָה לָהֶן אֵיפָתָן - יָבִיאוּ אַיִל אֶחָד וְאֵיפָתוֹ, וְלֹא יִקְרְבוּ כּוּלָּם בְּלֹא אֵיפוֹת. **מִשְׁנָה** הַפָּר וְהָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים וְהַשָּׂעִיר אֵין מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְלֹא הַלֶּחֶם מְעַכְּבָן. הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים, וְאֵין הַכְּבָשִׂים מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס: לֹא כִּי, אֶלָּא הַכְּבָשִׂים מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוֹ מְעַכֵּב הַכְּבָשִׂים. שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּשָׁחָרִיו יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה קָרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם, אַף כָּאן יִקְרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֲלָכָה דִּבְרֵי בֶן נַנָּס, אֲבָל אֵין הַטַּעַם כִּדְבָרָיו, שֶׁכָּל הָאָמוּר בְּחוּמַּשׁ הַפְּקוּדִים קָרֵב בְּמִדְבָּר, וְכָל הָאָמוּר בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים אֵין קָרֵב בְּמִדְבָּר. מִשָּׁמְּאָז לָאָרֶץ - קָרְבוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ. מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר יִקְרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם? מִפְּנֵי שֶׁהַכְּבָשִׂים מַתִּירִין אֶת עַצְמָן, וְלֹא הַלֶּחֶם בְּלֹא כְּבָשִׂים? שֶׁאֵין לוֹ מִי יַתִּירֶנּוּ. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: "וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם" - חוֹבָה עַל הַלֶּחֶם, "שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִים" - אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לֶחֶם, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "עַל הַלֶּחֶם"? מִלַּמֵּד שֶׁלֹּא נִתְחַיְּבוּ בַּכְּבָשִׂים קוֹדֶם שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בַּלֶּחֶם, דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יָכוֹל הֵן הֵן כְּבָשִׂים הָאֲמוּרִים כָּאן הֵן הֵן כְּבָשִׂים הָאֲמוּרִים בְּחוּמַּשׁ הַפְּקוּדִים? אָמַרְתָּ, כְּשֶׁאַתָּה מַגִּיעַ אֵצֶל פָּרִים וְאֵילִים אֵינָן הֵן, אֶלָּא הַלָּלוּ בָּאִין בְּגִלְגַּל עַצְמָן וְהַלָּלוּ בָּאִין בְּגִלְגַּל לֶחֶם. נִמְצָא מַה שֶּׁאָמוּר בְּחוּמַּשׁ הַפְּקוּדִים - קָרֵב בַּמִּדְבָּר, וּמַה שֶּׁאָמוּר בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים - לֹא קָרֵב בַּמִּדְבָּר. - וְדִלְמָא פָּרִים וְאֵילִים לָאו אינהו, הָא כְּבָשִׂים אינהו נינהו! - מִדְּהָנֵי אִישְׁתְּנוּ, הָנֵי נַמִּי דְּאַחֲרִינֵי. - וּפָרִים וְאֵילִים מִמַּאי דְּאִישְׁתְּנוּ? דִּלְמָא הָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: אִי בָּעֵי פַּר וּשְׁנֵי אֵילִים - לִיקְרַב, אִי בָּעֵי שְׁנֵי פָּרִים וְאַיִל אֶחָד - לִיקְרַב! - מִדְּאִישְׁתְּנִי סִדְרָן, שְׁמַע מִינָּהּ אַחֲרִינֵי נינהו. "הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים". מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? - גָּמַר "יִהְיוּ" מִ"תִּהְיֶינָה", מַה לְּהַלָּן לֶחֶם, אַף כָּאן לֶחֶם. - וּבֶן נַנָּס? - גָּמַר "יִהְיוּ" "יִהְיוּ", מַה לְּהַלָּן בְּכְבָשִׂים, אַף כָּאן בְּכְבָשִׂים. - וּבֶן נַנָּס נַמִּי נֵילַף מִ"תִּהְיֶינָה", מַה לְּהַלָּן לֶחֶם, אַף כָּאן לֶחֶם! - דָּנִין "יִהְיוּ" מִ"יִּהְיוּ", וְאֵין דָּנִין "יִהְיוּ" מִ"תִּהְיֶינָה". - מַאי נָפְקָא מִינָּהּ? הָתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "וְשָׁב הַכֹּהֵן" "וּבָא הַכֹּהֵן", זֶהוּ שִׁיבָה, זֶהוּ בִּיאָה! - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ - מִדְּדָמֵי לֵיהּ יָלְפִינַן. - וְרַבִּי עֲקִיבָא נַמִּי לֵילַף "יִהְיוּ" מִ"יִּהְיוּ"! - דָּנִין דָּבָר שֶׁמַּתָּנָה לְכֹהֵן מִדָּבָר שֶׁמַּתָּנָה לְכֹהֵן, לְאַפּוֹקֵי הָנֵי, דְּעוֹלוֹת נינהו. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בִּקְרָא גּוּפֵיהּ קָא מִיפַּלְגִי, "קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לְכֹהֵן" - רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: אִי זֶהוּ דָּבָר שֶׁכּוּלּוֹ לַכֹּהֵן? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה לֶחֶם. - וּבֶן נַנָּס? מִי כְּתִיב "קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַכֹּהֵן"?! "קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לַכֹּהֵן" כְּתִיב, אֵיזֶהוּ דָּבָר שֶׁמְּקָצָתוֹ לַה' וּמְקָצָתוֹ לַכֹּהֵן? הֱוֵי אוֹמֵר: אֵלּוּ בְּכְבָשִׂים. - וְרַבִּי עֲקִיבָא? מִי כְּתִיב "קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' וְלַכֹּהֵן"?! "לַה' לַכֹּהֵן" כְּתִיב, כִּדְרַב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: קְנָאוֹ הַשֵּׁם וּנְתָנוֹ לַכֹּהֵן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים

שאם

שאם היו לחם פרים מרובים – כלומר, דמים לקנות פרים ואילים כדי צרכן. **ולא היו לחם נסכים** – כלומר, אם יקנו מן הדמים אילים ופרים – לא יהא בידם דמים לקנות נסכים. **יביאו** – פר אחד ונסכים כו'. (**אילים מרובין** – בלא מנחתם). **משנה הפר האילים והכבשים** – דכתיבי בהאי קרא "והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר" וגו' (ויקרא כג). **את הלחם** – שתי הלחם דעצרת. **הלחם מעכב את הכבשים** – הנך שני כבשים דשלמים. **כמדבר קרבו כבשים בלא לחם** – כלומר, בלא שתי הלחם הבאים עם שני כבשים. שהרי עומר ושתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ (מנחות פג, ב). **הלכה כדברי בן נגם** – דכבשים מעכבי לחם. **אין הטעם כדבריו** – דהוא אומר: במדבר קרבו נסכים ושלמים, ולא היא. **שכל האמור בפרשת פנחס** – כגון הנך דמוסף קרבו במדבר. **והאמור בתורת כהנים** – כגון הנך שבעה כבשים ופר ואילים לעולה דעל הלחם, ושני כבשים דשלמים – לא קרבו במדבר, כדאמר בגמרא. **גמרא חובה** על הלחם – דמשמע: דאינן קריבין בלא לחם ולא לחם קרב בלא כבשים, והדר כתיב "שבעת כבשים" – דמשמע: אף על פי שאין לחם. **אם כן מה תלמוד לומר על הלחם** כו' קודם שנתחייבו בלחם – כל זמן שהיו במדבר. **כשאתה מגיע** כו' – דבתורת כהנים (ויקרא כג) כתיב פר ושני אילים, ובחומש הפקודים (במדבר כח) כתיב "פרים בני בקר שנים ואיל אחד". אלא אלו דחומש הפקודים באין בגלל עצמן, דמוספין הן, ואינן טעונין לחם. **והאמור בתורת כהנים לא קרב במדבר** – כדאמרן, שלא נתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם. **מדהני אישתני** – פר ואילים. **דאחריני** – ואף על גב דשוין. **מדאשתני סדרן** – דבתורת כהנים: כבשים ופר ואילים, ובפנחס: והקרבתם פרים ואילים כבשים וגו'. **נמר יהיו מתהיינה** – דכתיב בלחם (ויקרא כג) "ושני כבשים... והניף הכהן אותם על לחם הבכורים תנופה וגו' יהיו לה' לכהן". "יהיו" – הוייה. ולא ידעינן אהייא קיימא הוייה: או אלחם, או אכבשים – הלכך גמר "יהיו" מ"סלת תהיינה" (שם כג). מה ההיא הוייה – אלחם, אף היא הוייה – אלחם. **נמר יהיו מיהיו** – דכתיב גבי שבעה כבשים (שם כג) (עולה) "יהיו עולה לה'". **לחם וכבשים דשלמים** – מתנה לכהן. **שכולו לכהן** – לאפוקי כבשים, אימורין – למזבח. **הוי אומר אלו כבשים** – אלמא "יהיו" – אכבשים כתיב. **קנאו השם ונתנו לכהן** – דמשולחן גבוה קזבו. ועיקר מילתיה דרב הונא אגזל הגר איתמר, בפרק "הגוזל עצים" בבבא קמא (קט, ב): האשם לה' לכהן.

שאם

רש"י

שאם הוזקקו זה לזה – שהיו ביחד, ואחר כך אבד לחם או כבשים – שמעכבין זה לזה, והנותר לפנינו יצא לבית השריפה, דנדחה באבוד חבירו. **ואיזו** זיקה – שלהן הקובעתן יחד? **שחיטה** – שאם היה לחם בשעת שחיטה, ואחר כך אבד או לחם או כבשים – אבד הכל. **תנופה** – כבשים היו מניפין עם הלחם מחיים, בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות סא, א). **ופליגי בן גנם ורבי עקיבא** – ושמע מינה דאין תנופה עושה זיקה. **ולא בתר שחיטה** – בתמיה. הא ודאי דלכהן לא הוי אלא לאחר שחיטה. **מעיקרא** – קודם שחיטה. **עד שלא שחטה** – לתודה. לחם תודה אין מתקדש אלא בשחיטתה, בפרק "התודה" (מנחות עח, ב), דכתיב "קרבנו על זבח" (התודה) וגו' (ויקרא ז) – מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח. **נפרס לחמה** – לא ידענא מנלן דמיפסל לכולהו משום דנפרסה אחת מהן. ונראה בעיני: דמלחם הפנים גמר, שהיא מנחת תודה, וכתיב בה "היא" (קדש קדשים הוא) (שם כד), שאם נפרסה אחד מחלותיה – [כולן] פסולות. **הדם יורק** – לשם שלמים, ולא לשם תודה. **נזרק הדם** – עד שלא נפרס הלחם. **תורם** – כדכתיב "והקריב ממנו אחד מכל קרבן" (שם ז). דארבעים חלות היו, והיה תורם אחד מעשר לכהן, והשאר לבעלים. בריש פרק "התודה" (מנחות עז, ב). **מן השלם** – ולא מן הפרוס. דתניא ב"התודה" (מנחות עז, ב): "אחת" – שלא יטול פרוס. **יצא לחמה** – חוץ לחומת ירושלים. **מכניסה ושוחט** – דכל זמן שאינו קדוש בשחיטה, אינו נפסל ביוצא. **הדם יורק** – לשם שלמים. **תורם ממה שבפנים על שבחוץ** – ולא שיאכל אותו שיצא, אלא יחשב במנין להיות תרומתו תרומה ולהכשיר את הפנימיות. כל יוצא דתודה – לאו חוץ לעזרה קאמר, אלא חוץ לעיר, דהא התודה ולחמה נאכלין בכל העיר. **משששחטה נטמא לחמה הדם יורק** – לשם תודה, והבשר יאכל בתורת תודה. **וידי נדרו יצא** – דהציץ מרצה על אכילתן לענין טומאה. **ותיפסל נמי תודה** – ולא תזרק אפילו שלא לשמה? **רחמנא קרייה שלמים** – "תודת שלמיו" – משמע: דאף על פי שהיתה תודה בשעת לחמה, חוזרת להיות שלמים בלא לחם. אבל כבשי עצרת עם לחמה קרוי "שלמים". **אבר הלחם** – אחר תנופה.

בעו

שֶׁאִם הוּזְקְקוּ זֶה לָזֶה - שֶׁמְּעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, וְאֵיזֶה הוּא זִיקָה שֶׁלָּהֶן? שְׁחִיטָה. אָמַר עוּלָּא, בָּעוּ בְּמַעֲרָבָא: תְּנוּפָה עוֹשָׂה זִיקָה אוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה זִיקָה? פְּשׁוֹט לֵיהּ מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁחִיטָה עוֹשָׂה זִיקָה, מִכְּלָל דִּתְנוּפָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה זִיקָה! - דְּרַבִּי יוֹחָנָן גּוּפָא קָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ: מִיפְּשַׁט פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּשְׁחִיטָה עוֹשָׂה זִיקָה וּתְנוּפָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה זִיקָה, אוֹ דִלְמָא שְׁחִיטָה פְּשִׁיטָא לֵיהּ וּתְנוּפָה מְפַפְּקָא לֵיהּ? תֵּיקוּ. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה בַּר חֲנִינָא לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: וְהָא כִּי כְּתִיב "קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לַכֹּהֵן", בָּתַר תְּנוּפָה כְּתִיב, וּפְלִיגִי בֶּן נַנָּם וְרַבִּי עֲקִיבָא! - וְלִיטַעֲמֵיךְ, בָּתַר תְּנוּפָה וְלָא בָּתַר שְׁחִיטָה?! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימְרָא? מֵעִיקָּרָא קָאֵי, וּמַאי "קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַה' לַכֹּהֵן" - דָּבָר שֶׁפְּסוּלוֹ לַכֹּהֵן, הָכָא נַמִּי - דָּבָר שֶׁפְּסוּלוֹ לַכֹּהֵן. וּשְׁחִיטָה עוֹשָׂה זִיקָה? וּרְמִינְהִי: עַד שֶׁלֹּא שְׁחָטָהּ נִפְרַס לַחְמָהּ - יָבִיא לֶחֶם אַחֵר וְשׁוֹחֵט. מִשֶּׁשְּׁחָטָהּ נִפְרַס לַחְמָהּ - הַדָּם יוֹרֵק, וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל, וִידֵי נִדְרוֹ לֹא יָצָא, וְהַלֶּחֶם פָּסוּל. נִזְרַק הַדָּם - תּוֹרֵם מִן הַשָּׁלֵם עַל הַפָּרוּס. עַד שֶׁלֹּא שְׁחָטָהּ יָצָא לַחְמָהּ - מַכְנִיסָהּ וְשׁוֹחֵט. מִשֶּׁשְּׁחָטָהּ יָצָא לַחְמָהּ - הַדָּם יוֹרֵק, וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל, וִידֵי נִדְרוֹ לֹא יָצָא, וְהַלֶּחֶם פָּסוּל. נִזְרַק הַדָּם - תּוֹרֵם מִמַּה שֶּׁבִּפְנִים עַל שֶׁבַּחוּץ. עַד שֶׁלֹּא שְׁחָטָהּ נִטְמָא לַחְמָהּ - מֵבִיא לֶחֶם אַחֵר וְשׁוֹחֵט. מִשֶּׁשְּׁחָטָהּ נִטְמָא לַחְמָהּ - הַדָּם יוֹרֵק, וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל, וִידֵי נִדְרוֹ יָצָא, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטֻּמְאָה. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁחִיטָה עוֹשָׂה זִיקָה, כֵּיוָן דְּהוּזְקְקוּ זֶה לָזֶה בִּשְׁחִיטָה אִיפְּסִיל לֵיהּ לֶחֶם, תִּיפָּסֵל נַמִּי תּוֹדָה! - שָׁאנֵי תּוֹדָה, דְּרַחֲמָנָא קְרֵייהּ שְׁלָמִים, מַה שְּׁלָמִים קְרֵבִים בְּלֹא לֶחֶם, אַף תּוֹדָה קָרֶבָה בְּלֹא לֶחֶם. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, אִם תִּמְצָא לוֹמַר: תְּנוּפָה עוֹשָׂה זִיקָה, אָבַד הַלֶּחֶם אבדו

ואיזו היא זיקה שלהן זו שחיטה — דאם אבד הלחם — אבדו הכבשים, ואם אבדו הכבשים — אבד הלחם. והיינו כרבי, דאמר לקמן (מז, א): כבשי עצרת אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה. ולרבי אלעזר ברבי שמעון (קשה), נהי דאם אבד הלחם — אבדו הכבשים, כדאמר רבי יוחנן לקמן (שם): הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה, מכל מקום אבדו כבשים — אמאי אבד הלחם? הא אית ליה פדיון, (כדפירש, בקונטרס) בפרק קמא דפסחים (יג, ב) גבי "לחמי תודה ונפרקינהו ונפקינהו לחולין. כמאן? כרבי דאמר" וכו' — משמע דלרבי אלעזר ברבי שמעון נפקי לחולין. ולא מסתבר לחלק דשאני הכא דאיכא תנופה מחיים — דהא מספקא לן אי עושה זיקה, כל שכן דלא מסייעא לקדש! ותו: דאמרינן לקמן (מז, ב): שחט שני כבשים על ארבעה חלות — מושך שתים מהן ומניחן, והשאר נאכלות בפדיון, אף על גב דאיכא תנופה בכולהו. וצריך עיון. ומשמע התם דלרבי אלעזר ברבי שמעון פודן בחוץ ונאכלין בחוץ. והא דאיפליגו אביי ורבא לקמן (שם, א) במילתיה דרבי דאמר "קדוש ואינו קדוש", אביי אמר: קדוש ואינו ניתר. רבא אמר: קדוש ואינו נפדה, ואמרינן: לאביי — תפיס פדיונו, לרבא — לא תפיס. אלמא לאביי לרבי נמי נפקי לחולין. ואם כן, מאי "אבד הלחם" דהכא? ואין לומר: "אבד מליקרב", דפשיטא, דאבתי חזו לדבר אחר, מאי שנא מלחם אחר, ושמע מינה: כיון דנפדו — פקעה קדושת תנור. ורבי דסבירא ליה תנור מקדש, אי אפי לה בתנור דחול — לא מקדשו. ותימה הוא. ונראה לומר: דלאביי תפיס פדיונו, ולא נפיק לחולין. והשתא ניחא לשון "תפיס", דהוה ליה למימר "נפדה". ותדע, דהא רבי הוא דאמר תנור מקדש בסוף "רבי ישמעאל" (מנחות עב, ב), ותנן (מנחות ק, ב): המנחות והנסכים אין להם פדיון משקדשו בכלי. ושתי הלחם נמי איקרו "מנחה", לקמן (נב, ב). מיהו יש לחלק בין מנחה דבהדי זבח למנחה לחודה, כדאיתא בפרק קמא (מנחות ו, א). והא דלא קאמר: איכא ביניהו אליבא דאביי, דלרבי אלעזר ברבי שמעון — יכול לפדות את הלחם, ולרבי — אינו יכול? ויש לומר: הא דרבי אלעזר ברבי שמעון נמי הכי אית ליה, אי סבירא ליה דתנור מקדש, ולאו מטעמיה דהכא דפליג עליה. אבל למאי דמפרש, איכא ביניהו לאיפסולי ביוצא קדושת כלי, אינו מועיל דבר, כמו שהוכחתי בפרק קמא (שם ו, א). וסוגיא דפסחים (יג, ב) דסברה דלרבי לא נפקי לחולין — כרבא אתיא, דלחמי תודה לית להו תנור. ואם כן, לאביי נפקי לחולין. ותימה: דמשמע הכא דאי תנופה עושה זיקה — אבד הלחם, אבדו הכבשים. ואמאי? הא מדרבי אלעזר ברבי שמעון נשמע דקודם שחיטה לרבי, כקודם זריקה לרבי אלעזר ברבי שמעון דמי, ואין להם פדיון לכולי עלמא, כדאיתא לקמן (מז, ב) גבי "שוחט כבשים על ארבע חלות", דלרבי אלעזר ברבי שמעון פודן בחוץ! ויש לומר: דהכא קסבר תנור מקדש, ולקמן קא סבר אין תנור מקדש. והלכך שמעתין אתיא שפיר אף כרבי אלעזר ברבי שמעון אי קסבר תנור מקדש. ולקמן איירי אי קסבר אין תנור מקדש. אי נמי: התם אפילו אפאם בבת אחת — אין התנור מקדשן, כיון דלא חזו כולהו. כי ההיא דסוף "לולב וערבה" (סוכה מט, א) דאין שיעור למים — מצי למלאות בחבית מקודשת, ולא איפסלי בלינה. אי נמי: שאני הכא דאיכא תנופה חשיבא, אבל התם כיון שאינה ראויה אלא לשתי חלות — לא אלימא ההוא תנופה לאקבועי. ואפילו רבי אלעזר ברבי שמעון מודה הכא דשחיטה קבעה. והא דמיבעיא לקמן (מז, א): כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן, אותו הלחם מהו באכילה? ופריך: למאן? אי לרבי אלעזר ברבי שמעון — האמר: זריקה היא דמקדשה. כלומר, וכל שכן שאסורין באכילה. דהא התם הוה תנופה. וכדפרשינן. ובקונטרס פירש לקמן (מח, א) גבי "פודן בחוץ" לרבי אלעזר ברבי שמעון דפריך להו קודם זריקה, ומיגו דחזו לקרבן דאי בעי מניף, אלימי למיתפס פדיונן. והא דבסוף "רבי ישמעאל" (מנחות עב, ב) משמע דאיפליגו רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון אי הוקבעו בשחיטה אי לא הוקבעו, ופירש בקונטרס: לשנותן לשם זבח אחר — הא ליתא, דאפילו בתנופה הוזקקו זה לזה אם תנופה עושה זיקה. ועוד קשה: דמשמע דלרבי אלעזר יכול לשנותן לשם זבח אחר — והא ליתא, דלכולי עלמא אינו יכול לשנותן לשם זבח אחר, לפירוש דפירשנו. אלא התם מיירי לאפסולי ביוצא. **נפרס** לחמה — תלת גווני קתני: "נפרס", "יצא", "נטמא". וכולהו צריכי. וצריך עיון: שלא יקשה מכאן לרבא דאמר בפרק קמא (מנחות יב, ב) דלמאן דאמר זריקה מועלת ליוצא, דבחסרות מודה. **משששחטה** נטמא לחמה הדם יורק והבשר יאכל וידי נדרו יצא והלחם פסול — הך גירסא איתא בספרים. ותימה: דמדקתני "יצא" — אלמא קסבר: הציץ מרצה על אכילות, והדר קאמר "והלחם פסול" — דלשון "פסול" משמע דאפילו נטמא מקצתו — פסול כולו. ועוד: דהוה ליה למיתני "תורם מן הטהור על הטמא", כדקתני סיפא גבי נזרק הדם! לכך נראה דגרסינן "וידי נדרו לא יצא". ותימה דלעיל (כה, א) דייק: מאן שמעת ליה דאמר אין זריקה מועלת ליוצא? רבי אליעזר, וקסבר: הציץ מרצה על אכילות. והא הכא קתני "משששחטה יצא לחמה — ידי נדרו לא יצא", וסברה דאין הציץ מרצה על אכילות. **דרחמנא** קרייה שלמים — אף על גב דכבשי עצרת נמי איקרו "שלמים" — לא דמי. שהרי הם קדשי קדשים, ולא ילפינן מקדשים קלים. אי נמי: לא ילפינן שלמי ציבור משלמי יחיד.

אבדו

אבדו כבשים לא תיבעי לך דודאי בעי תנופה — בהדי כבשים אחרינא. ולא דמי ל"זו תודה וזו לחמה", דאי אבדה התודה — אינו מביא אחרת. **ומאי** שנא שבעה כבשים ופרים ואלים דלא מקדשי ולא מעכבי — אגב "מקדשי" נקט "מעכבי", דהא דרשינן לעיל (מה, ב): "שבעת כבשים" — אף על פי שאין לחם, והכי נמי "לחם" — אף על פי שאין שבעה כבשים. ומיהו בקונטרס פירש דמיבעיא ליה בתר דהזקקו זה לזה בשחיטה. **לפיכך** שחטן שלא לשמן לא קדש הלחם — טפי הוה ניחא למיתני שחטן לשמן דקדש הלחם, אלא אשמעינן: אף על גב דאחריני לשמן נשחטו — לא קדש הלחם.

שתי הלחם הבאות בפני עצמן — כמאן דאמר: לחם עיקר.

לשרפינהו לאלתר — ואפילו למאן דאמר (פסחים לד, ב): אפילו פיגול טעון צורה — הכא שאני, דמצותן בכך. **לפי** שאין שורפין קדשים ביום טוב — הוה מצי למיפרך: למוצאי יום טוב לאלתר לשרפינהו, דמנותר לא יליף, מדמסיק צורת הקרבתן.

צורת הקרבתן — פירש בקונטרס: עד תמיד של בין הערבים. מיהו בשמעתא ד"נתקלקלו הלוים בשיר" (ראש השנה ל, ב) מפרש: דקרבנות ציבור קרבי אחר התמיד, ודחו עשה דהשלמה. לכך נראה לפרש: עד הלילה.

מה ביכורים בפני עצמן — ואפילו הכי איצטריך לרבי עקיבא "יהיו" מ"תהיינה" ללחם דמעכב כבשים.

עד

אָבְדוּ כְּבָשִׂים, אָבְדוּ כְּבָשִׂים - אָבַד הַלֶּחֶם. וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר: תְּנוּפָה אֵינָהּ עוֹשָׂה זִיקָּה, הֵבִיא לֶחֶם וּכְבָשִׂים וְהוּנְפוּ, וְאָבַד הַלֶּחֶם וְהֵבִיא לֶחֶם אַחֵר - אוֹתוֹ הַלֶּחֶם טָעוּן תְּנוּפָה אוֹ אֵינוֹ טָעוּן תְּנוּפָה? אָבְדוּ כְּבָשִׂים לָא תֵּיבָּעֵי לָךְ - דְּוַדַּאי בָּעֵי תְּנוּפָה. כִּי תֵּיבָּעֵי לָךְ - אָבַד הַלֶּחֶם. וְאַלֵּיבָּא דְּבֶן נַנָּס לָא תֵּיבָּעֵי לָךְ, דְּאָמַר: כְּבָשִׂים עִיקָּר. כִּי תֵּיבָּעֵי לָךְ - אַלֵּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר: לֶחֶם עִיקָּר, מַאי? כְּיָון דְּלֶחֶם עִיקָּר - בָּעֵי תְּנוּפָה, אוֹ דִּלְמָא כְּיָון דְּמַתִּירִין דִּידֵיהּ כְּבָשִׂים נִינְהוּ - לֹא צָרִיךְ תְּנוּפָה? תֵּיקוּ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרָבָא: מַאי שְׁנָא שְׁנֵי כְּבָשִׂים דִּמְקַדְּשִׁי לֶחֶם וּמְעַכְּבִי, וּמַאי שְׁנָא שִׁבְעָה כְּבָשִׂים וּפָר וְאֵילִים דְּלָא מְקַדְּשִׁי לֶחֶם וְלָא מְעַכְּבִי? אָמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וְהוּזְקְקוּ זֶה לָזֶה בִּתְנוּפָה. - וַהֲרֵי תּוֹדָה דְּלֹא הוּזְקְקוּ זֶה לָזֶה בִּתְנוּפָה, וּמְקַדְּשָׁא וּמְעַכְּבָא! - אֶלָּא תּוֹדָה, מַה תּוֹדָה - שְׁלָמִים, אַף הָכָא נַמִּי - שְׁלָמִים. - מִי דָּמֵי? הָתָם לֵיכָּא זְבָחִים אַחֲרִינִי בַּהֲדֵיהּ, הָכָא דְּאִיכָּא זְבָחִים אַחֲרִינִי בַּהֲדֵיהּ, לִיקַּדְּשׁוּ הָנֵי וְהָנֵי! - אֶלָּא כְּאֵיל נָזִיר, מָה אֵיל נָזִיר אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא זְבָחִים אַחֲרִינִי - שְׁלָמִים הוּא דִּמְקַדְּשִׁי, מִידֵי אַחֲרִינָא - לָא, הָכָא נַמִּי לָא שְׁנָא. וְהָתָם מְנָלַן? דְּתַנְיָא: "וְאֶת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַה' עַל סַל הַמַּצּוֹת" - מְלַמֵּד, שֶׁהַסַּל בָּא חוֹבָה לָאַיִל וּשְׁחִיטַת אַיִל מְקַדְּשָׁן, לְפִיכָךְ שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - לֹא קִדְּשׁוּ הַלֶּחֶם. תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן - יוּנְפוּ, וּתְעוּבַּר צוּרָתָן, וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. מָה נַפְשָׁךְ? אִי לַאֲכִילָה אָתְיָין - לֵיכְלִינְהוּ! אִי לִשְׂרֵיפָה אָתְיָין - לִשְׂרְפִינְהוּ לְאַלְתַּר, לָמָּה לְהוּ עִיבּוּר צוּרָה? אֲמַר רַבָּה: לְעוֹלָם לַאֲכִילָה אָתְיָין, גְּזִירָה שָׁמָּא יְזַדְּמְנוּ לָהֶן כְּבָשִׂים לַשָּׁנָה הַבָּאָה, וְיֹאמְרוּ: אֶשְׁתָּקֵד לֹא אָכְלְנוּ לֶחֶם בְּלֹא כְּבָשִׂים? עַכְשָׁיו נַמִּי נֵיכוֹל. וְאֵינָהוּ לָא יָדְעִי דְּאֶשְׁתָּקֵד לָא הָווּ כְּבָשִׂים - אִינָהוּ שְׁרִין נַפְשַׁיְיהוּ, הָשְׁתָּא דְּאִיכָּא כְּבָשִׂים - כְּבָשִׂים הוּא דְּשָׁרוּ לְהוּ. אֲמַר רַבָּה: מְנָא אָמִינָא לָהּ? דְּתַנְיָן: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵעִיד בֶּן בּוּכְרִי בְּיַבְנֶה: כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל - אֵינוֹ חוֹטֵא. אָמַר לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: לֹא כִּי, אֶלָּא כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל - חוֹטֵא. אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים דּוֹרְשִׁין מִקְרָא זֶה לְעַצְמָן "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל" - הוֹאִיל וְעוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים שֶׁלָּנוּ הֵן, הַיְינוּ נֶאֱכָלִין? הָנֵי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בְּבָאוֹת עִם הַזֶּבַח - אַטּוּ תּוֹדָה וְלַחְמָהּ מִי לֹא מְנַדְּבִי כֹּהֲנִים וְאָכְלִי לְהוּ? אֶלָּא לָאו בְּבָאוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן, וְקָתָנֵי "הַיְינוּ הֵן נֶאֱכָלִין", אַלְמָא לַאֲכִילָה אָתְיָין. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: לְעוֹלָם בְּבָאוֹת עִם הַזֶּבַח, וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ מִתּוֹדָה וְלַחְמָהּ - לַחְמֵי תּוֹדָה לָא אִיקְרוּ "מִנְחָה", שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אִיקְרוּ "מִנְחָה", שֶׁנֶּאֱמַר "בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'". רַב יוֹסֵף אָמַר: לְעוֹלָם לִשְׂרֵיפָה אָתְיָין, וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּלָא שָׂרְפִינַן - לְפִי שֶׁאֵין שׂוֹרְפִין קָדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: מִי דָּמֵי? הָתָם - לָאו מִצְוָתָן בְּכָךְ, הָכָא דְּמִצְוָתָן בְּכָךְ - לִישְׂרְפִינְהוּ, מִידֵי דַּהֲוָה אַפֶּר וְשָׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים! אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: גְּזִירָה שָׁמָּא יְזַדְּמְנוּ לָהֶם כְּבָשִׂים לְאַחַר מִכָּאן. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: תֵּינַח כָּל זְמַן הַקְרָבָתָם, לְבָתַר הָכִי - לִשְׂרְפִינְהוּ! - מַאי "תְּעוּבַּר צוּרָתָן"? נַמִּי דְּקָתָנֵי? צוּרַת הַקְרָבָתָם. רָבָא אָמַר: לַאֲכִילָה אָתְיָין, וּגְזִירָה מִשּׁוּם דְּרַבָּה, וְלָאו מִטַּעֲמֵיהּ אֶלָּא מִקְרָא. וַאֲמַר רָבָא: מְנָא אָמִינָא לָהּ? דִּכְתִיב "מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה וגו' בְּכוּרִים לַה'", מַה בְּכוּרִים - בִּפְנֵי עַצְמָן, אַף שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - בִּפְנֵי עַצְמָן. וּמִינָּהּ, מַה בְּכוּרִים - לַאֲכִילָה, אַף שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - נַמִּי לַאֲכִילָה.

תנו

בעו תנופה – כבשים האחרים (בעו תנופה) לדברי הכל, דמתירין הן. ועוד: דבהו כתיב תנופה – "והניף אותם הכהן". **מאי שנא שני כבשים** – דשלמים דמקדשי לחם, כדתניא לקמן בשמעתא (מז, א), אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה. **ומעכבי** – אם הוזקקו זה לזה בשחיטה, כדאמר רבי יוחנן לעיל, ואפילו לא הוזקקו – מעכבי לבן ננס. **הואיל והווקקו** – שני כבשים ולחם. **והא תודה לא הוזקקו** – היא ולחמה לתנופה ביחד. **ומקדשא** – ללחם בשחיטה? והיינו דאמרינן "קרבנו על זבח" – מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח, בפרק "התודה" (מנחות עח, ב). **ומעכבא** – דאם אין תודה – אין לחם, דהא אינן קדושין אלא בשחיטה. **ומשני שני כבשי עצרת שלמים** – אבל שבעה כבשים ופרים ואילים – עולה נינהו, כמו איל נזיר שלמים הוא ומקדש הלחם, כדמפרש לקמיה. **לפיכך** – דשחיטת איל מקדשן, שחטיה לאיל שלא לשמו – לא קדש הלחם, דכתיב "זבח שלמים על סל המצות": אי זביחתו לשם שלמים – מקדש את הסל, ואי לא – לא. **הבאות בפני עצמן** – אליבא דרבי עקיבא, דאמר: כבשים אין מעכבין את הלחם. **תעובר צורתן** – יפסלו בלינה. **אי לאכילה אתיין** – דלא בעו מתירין – ליכלינהו! **ואי לשריפה אתיין לשרפינהו לאלתר** – הואיל וזו היא עיקר מצוותם. **השתא ואיכא כבשים כו'** – הלכך הואיל וקדשים מעליא נינהו, ומשום גזירה הוא דשרפינן להו – לא מצי למשרפינהו עד דליפסלו בלינה. **מנא אמינא לה** – דלאכילה אתיין, אפילו באין בפני עצמן? **אינו חוטא** – ואף על גב דכתיב (שמות ל) "כל העובר על הפקודים", וכהנים לא נפקדו – אינו חוטא, כדפרשינא בפרק שלישי (מנחות כא, ב) דמייתו ומסרי להו לציבור. **שאינו שוקל חוטא** – דכל הראוי ליפקד קאמר, דהיינו מבן עשרים שנה ומעלה. **לעצמן** – להנאתן. **שלנו הן** – אם אנו נותנים שקלים ללשכה – נמצאו באין אף משלנו, שהרי כל הקרבנות מן הלשכה באין. ורבן יוחנן בן זכאי לא דריש "וכל מנחת כהן" אלא במנחה שהכהן מביא בפני עצמו, משום הכי – חוטא. **אילימא בבאין שתי הלחם עם הזבח** – אמאי קתני "היאך הן נאכלין?" הא ללחמי תודה דמי, ותודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי? **התם** – גבי קדשים הנשרפין – לאו מצותן בכך, דמעיקרא לאכילה אתו, אלא שאירע בהן פסול כגון נותר או טמא, הלכך שבקינהו עד החול ושרפינהו להו. **שמא יזדמנו להם כבשים לאחר מכאן** – לאחר שריפת הלחם. הילכך משהינן להו, שאם יבאו הכבשים – יונפו עמהם ואוכלו. **זמן הקרבתן** – עד תמיד של בין הערבים. **לבתר הכי לשרפינהו** – אמאי משהינן להו כל הלילה? **גזירה משום דרבה** – דאמר לעיל: גזירה שמא יזדמנו להם כבשים לשנה הבאה. ולאו מטעמיה, דהוא אומר לעיל: מנא אמינא להו? מדתניא "העיד בן בוכרי" כו'. **ממושבותיכם וגו' בכורים לה'** – הקישן לבכורים. **אף שתי הלחם** – יכולין לבא בפני עצמן.

אין

אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה – טעמא מפרש לקמן. **קדש את הלחם** – מותר באכילה. **לא קדש הלחם** – ולא תפיס פדיונו בקדושת שתי הלחם אלא בקדושת שאר קדושת הלשכה. ובתורת כהנים יליף לה מ"קרבנו על זבח תודה" – מגיד שאם נזבח שלא לשם תודה, לא קדש לחמו. וכבשי עצרת דמקדשי לחם, מתודה ואיל נזיר גמרינן. **קדוש ואינו קדוש** – מפרש לקמן. **ואת האיל** – איל נזיר. **יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות** – אלמא זביחת איל מקדשא לסל, ומיניה גמרינן לכבשי עצרת. **אי כתיב זבח יעשה** – משמע: אף על גב דזבח בעי עשייה אחריתי. **הכל מודים** – אפילו לרבי אליעזר דאמר זריקה עיקר, מודי דצריך שיהא לחם בשעת שחיטה, ואי לא הוה בשעת שחיטה – לא מקדשא ליה זריקה. **ואינו גמור** – מפרש לקמן. **ואינו ניתר** – לכהנים. **מאי בינייהו** – כלומר, כיון דאמר אביי אינו גמור – כל שכן דאינו ניתר, דהא ממעות תרומת הלשכה בא, וזריקת דם לא הואי לשמה דתשתרייא באכילה, "ואינו גמור" דאמר אביי, למאי הלכתא? **לאביי לא תפיס פדיונו** – בקדושת שתי הלחם, ואם רצה – משנה המעות לשאר קרבנות צבור. לרבא – דאמר קדוש גמור – תופס פדיונו, ויוצא לחולין. והא דאמר לקמן (ק, ב): מנחות אין להם פדיון – לאחר שקדשו בכלי. **אלא לאביי** – דאמר לא תפיס פדיונו. **מאי איכא בין רבי לרבי אלעזר** – ו"קדוש" דאמר רבי למאי הלכתא? הא לא תפיס פדיונו, ולתרוייהו אסור באכילה. **לאיפסולי ביוצא** – לרבי דאמר קדוש קצת בשחיטה, אם יצא – נפסל, שאפילו זרקו לשמו נמי אסור באכילה. לרבי אלעזר דאמר שחיטה לא מקדשא – אין נפסל ביוצא, דאינו קדוש אם יצאו בין שחיטה לזריקה, ואם אחר כך זרק לשמן – כשר. שבוש גמור הוא זה, דכל שכן לרבא כיון דקדשתן שחיטה קדושת הגוף גמורה – לא נפיק תו לחולין. ובפרק קמא דפסחים (יג, ב) נמי אמר הכי: לרבי דאמר שני דברים המתירים מעלים זה בלא זה – לא נפיק לחולין, ורבי אלעזר דאמר אינו קדוש – פריק להו, ונפקי לחולין. וכיון דנפקי לחולין על ידי פדייה – על כרחך פדיונן נתפס. לפיכך נראה לרבי דהכי גרסינן, ולשון הגון הוא: לאביי – תפיס פדיונו, ולרבא – לא תפיס פדיונו. לאביי דאמר אינו גמור – עדיין לא חלה עליו קדושת הגוף גמורה, ואכתי שייך ביה פדיון. ונהי דקדישתיה שחיטה במקצת, דלא נפיק לחולין, ומיהו אבתי מחוסר גמר קדושה, ושייך ביה קדושת דמים לתפוס פדיונו בקדושה. לרבא דאמר קדוש גמור קדושת הגוף – לא שייך ביה פדיון, ואם התפיס מעות בפדיונו – אינן נתפסין, דכיון דאינו יוצא מקדושה כלל, איזו קדושה תחול בפדיונו? **בשלמא לרבא** – דאמר לרבי לאו בני פדיון נינהו דאקדשינהו שחיטתה. היינו **דאיכא בין רבי לרבי אלעזר** – דלרבי אלעזר אינו קדוש כלל קדושת הגוף אלא קדושת דמים שניקח מתרומת הלשכה, ונפיק לחולין, ותפיס פדיונו ככל קדושת דמים. **אלא לאביי** – דאמר לרבי נמי תפיס פדיונו, וכל שכן לרבי אלעזר, מאי איכא בין רבי לרבי אלעזר? **איכא בינייהו לאיפסולי ביוצא** – לרבי – מיפסל ביוצא, אם יצא – לא יהא כשר לשחוט עליו כבשים אחרים. לרבי אלעזר – לא מיפסיל ביוצא, שלא ירדה לה קדושת הגוף אלא קדושת דמים, ואין יוצא פוסל בה, וכשרין לשחוט עליה כבשים אחרים. וזה שפירשתי תחילה שבוש גמור הוא, כדפרישנא לעיל. **האמר זריקה מקדשא** – והאי, אפילו קדוש לא הוי, כל שכן דאסור באכילה. **בין לאביי בין לרבא קדוש ואינו ניתר** – דכיון דאמר אביי אינו גמור, כל שכן דאינו ניתר. חוץ לזמנו – כלומר, על מנת לאכול מן הכבשים חוץ לזמנו. **הני תנאי** – רבי אליעזר ורבי עקיבא. **שחיטה מקדשא** – ואהני בהו פסול יוצא. **אין זריקה מועלת ליוצא** – הלכך לא קבעתיה ללחם בפיגול, דהא כבר פסול הוא, ואמר בפרק קמא (מנחות יב, א): אין פיגול במקום פסול. **זריקה מועלת ליוצא** – דפסול מחמת דבר אחר הוא, כדמפרש בשילהי פרק קמא (שם).

תָּנוּ רַבָּנָן: כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת אֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַלֶּחֶם אֶלָּא בִּשְׁחִיטָה. כֵּיצַד? שְׁחָטָן לִשְׁמָן וְזָרַק דָּמָן לִשְׁמָן - קָדַשׁ הַלֶּחֶם, שְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָן לִשְׁמָן וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הַלֶּחֶם קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ קָדוֹשׁ, עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט לִשְׁמָן וְיִזְרוֹק דָּמָן לִשְׁמָן. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? - דִּכְתִיב "וְאֶת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַה' עַל סַל הַמַּצּוֹת" - לְמֵימְרָא דִּשְׁחִיטָה מְקַדְּשָׁא. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? - "יַעֲשֶׂה" - עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו. וְרַבִּי נַמִּי הָכְתִיב "יַעֲשֶׂה"? - אִי כְּתִיב "זֶבַח יַעֲשֶׂה" - כִּדְקָאָמְרַתְּ, הָשְׁתָּא דִּכְתִיב "יַעֲשֶׂה זֶבַח" - בַּמֶּה יַעֲשֶׂה? - בִּזְבִיחָה. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הָכְתִיב "זֶבַח"? - הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא לֶחֶם בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. מַאי "קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ"? אַבַּיֵי אָמַר: קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ גָּמוּר, רָבָא אָמַר: קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִיתָּר. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ לְמִיתְפַּס פִּדְיוֹנוֹ. לְאַבַּיֵי - לָא תָּפֵיס פִּדְיוֹנוֹ, לְרָבָא - תָּפֵיס פִּדְיוֹנוֹ. בִּשְׁלָמָא לְרָבָא, הַיְינוּ דְּאִיכָּא בֵּין רַבִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אֶלָּא לְאַבַּיֵי מַאי אִיכָּא בֵּין רַבִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? אִיכָּא [בֵּינַיְיהוּ] לְאִיפְּסוֹלֵי בְּיוֹצֵא. בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק מֵרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן לִשְׁמָן וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹתוֹ הַלֶּחֶם מַהוּ בַּאֲכִילָה? אַלִּיבָּא דְּמַאן? אִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן - הָאָמַר: זְרִיקָה הִיא דִּמְקַדְּשָׁא! אִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי - בֵּין לְאַבַּיֵי בֵּין לְרָבָא קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִיתָּר הוּא! אֶלָּא אַלִּיבָּא דְּהַאי תַּנָּא, דְּתָנֵי אַבּוּהּ דְּרַבִּי יְרְמְיָה בַּר אַבָּא: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁיָּצְאוּ בֵּין שְׁחִיטָה לִזְרִיקָה, וְזָרַק דָּמָן שֶׁל כִּבְשִׂים חוּץ לִזְמַנָּן - רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין בַּלֶּחֶם מִשּׁוּם פִּיגּוּל, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: יֵשׁ בַּלֶּחֶם מִשּׁוּם פִּיגּוּל. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הֲנִי תַּנָּאֵי כְּרַבִּי סְבִירָא לְהוּ, דְּאָמַר: שְׁחִיטָה מְקַדְּשָׁא, מִיהוּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר: אֵין זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא, וְרַבִּי עֲקִיבָא לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר: זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא.

דתנן:

עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן — תימה: למה לי זריקה, הא פרק קמא דפסחים (יג, ב) מסקינן דרבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוה, דאמר: כל העומד ליזרק — כזרוק דמי? ותירץ רבינו יצחק בן אשר: זריקה שלא לשמה גריעה מנשפך דם. ושקשה: דלקמן פרק "המנחות והנסכים" (קב, א) מוכח דאף על גב דנעשה פסול בזריקה, שזרק על מנת לאכול חוץ לזמנן — אמר: כל העומד ליזרק — כזרוק דמי! והכי איתא בגמרא התם: לא, דפיגל בשחיטה. ומקשה: אבל פיגל בזריקה — מאי? הכי נמי דמטמא טומאת אוכלין כו'. יש לחלק: דשלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר. אי נמי: הכא נמי בעי למימר, ויהיה ראוי לזריקה. **ואת** האיל יעשה זבח שלמים — אין לפרש דיליף הכא מדאיתקוש לחמי תודה לשלמי נזיר, כדילפינן פרק "התודה" (מנחות עח, א): "שלמיו" — לרבות שלמי נזיר לעשרה קבין ירושלמיות, ושתי הלחם נמי איתקוש ללחמי תודה, כדדריש נמי התם מ"תביאו" — שכל מה שאתה מביא, כזה. הא ליתא, דאם כן הוה ליה למד מן הלמד. ואף על גב דהוה ליה הימנו ודבר אחר — איכא למאן דלא ילפינן, בסוף "איזהו מקומן" (זבחים נז, א) ופרק "התודה" (מנחות עח, א). אלא גלויי מילתא בעלמא הוי, וילפינן שפיר. ומיהו קשה: דאם כן, אמאי איצטריך קרא בתודה "על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח" — מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח? ותו: רבי אלעזר ברבי שמעון דדריש "כל עשיות" — גבי התודה לא כתיב "עשיה", וגבי תודה נמי פליג כדאיתא בפרק קמא דפסחים (יג, ב) ובתוספתא דזבחים! ויש לומר: דהוה אמינא מדקרייה רחמנא "שלמים" דלא מקדשי לחם כי שלמים, ונזיר נמי לא סגי בלא קרא כמו גבי תודה, משום דקרייה רחמנא "שלמים". ולרבי אלעזר ברבי שמעון נמי, כיון דגלי קרא בנזיר דבבל עשיות הקידוש תלוי, הוא הדין בכולהו. **במה** יעשה בזביחה — תימה: דבפרק קמא דזבחים (ד, ב) דריש מכאן שינוי בעלים, ודריש לכל עשיות: נימא דלא כרבי אלעזר ברבי שמעון? ויש לומר: ודאי שמעינן שפיר תרתי. וצריך עיון לרבי: מנא ליה שינוי בעלים? וצריך עיון. **שיהא** לחם בשעת שחיטה — תימה: הא משעת תנופה בעי לחם. ואף על גב דלא מעכב, ראוי מיהא בעינן! ושמא אפילו ראוי לא בעינן. ועוד: שמא אתא למימר דבשעת שחיטה בעינן שיהא בפנים, אף על גב דכשר ביוצא. **בקונטרס** גרס — וברוב הספרים נמי גרס הכי: "לאביי לא תפיס פדיונו, לרבא תפיס פדיונו". ופירוש: לאביי לא אלימא קדושתא כולי האי שיהא נפדה. וכהאי גוונא איכא קצת פרק שני דבכורות (טו, ב) גבי ולדות בעלי מומין: כונסן לכיפה. היכי ליעבד? ליקרבינהו — מכח קדושה דחרייה אתיין, ליפרקינהו — לא אלימי למיתפס פדיונן. והשתא בעי לאביי מאי בינייהו, כיון דלרבי לא אלימי קדושתא — כל שכן לרבי אלעזר ברבי שמעון. וקשה: דלאביי נמי ליבעי אליבא דרבי: מה בין שוחטן לשמן לשוחטן שלא לשמן, דכל שכן דלא אלים למיתפס פדיונו. דהא לרבי אלעזר ברבי שמעון לא מהני שחיטה מידי, ומשום הכי לא תפיס פדיונו! ותו: דבפסחים (יג, ב) משמע איפכא, דלרבי — לא תפיס, ולרבי אלעזר ברבי שמעון — תפיס. ולקמן (מז, א) נמי, לרבי אלעזר ברבי שמעון פודן בחוץ! ושמא ודאי כי אין תנופה, וקדושת תנור לא קדיש, אלא קדושת פה, ומיפריק. אבל הכא [דאיכא שחיטה ותנופה ותנור] — להכי לא מיפריק, וכדפרישית לעיל. ופירוש הקונטרס דפירש: לאביי — נפדה, ולרבא — אינו נפדה, צריך עיון. דתחילה פירש לרבי אלעזר ברבי שמעון אינו קדוש כלל ונפיק לחולין לגמרי, ולבסוף פירש: וכל שכן לרבי אלעזר ברבי שמעון. ולפירושו (ל"ד) לאביי קדוש טפי, דאלים דלא נפיק [לחולין ולרבי אלעזר ברבי שמעון נפיק לחולין]. ויתכן יותר גירסא אחריתי. ומיהו גירסת הקונטרס נכונה: "לאביי — תפיס, ולרבא — לא תפיס". והשתא איכא בינייהו במקומות אחרים, ודחקינן לאשכוחי הכא מאי בינייהו.

דתנן

דתנן אימורי קדשים קלים כו' — תימה: דלא מייתי רישא, דתנן: בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים רבי אליעזר אומר וכו'.

פיגול — מפרש התם: כהרצאת כשר, כך הרצאת פסול. ומה הרצאת כשר — עד שיקרבו כל מתירין וכו'. וטמא הניתר לטהורים — חייבין עליהם משום טומאה, שאינו ניתר — לא. ונותר יליף "חילול" מטמא.

קבעה לחם בפיגול — כי בשר, אלמא כגופיה דזבחא, דמי הכא נמי כין דזבח ניתר בזריקה שלא לשמן — לחם נמי כין דכגופיה דזבח דמי. או דלמא: לחומרא — אמרינן, לקולא — לא אמרינן שיהא כי גופיה דזבח.

ובהדר עיילינהו פליגי — אלחם קאי, אבל אאימורין — (אפילו) כי לא הדר עיילינהו, פליגי. וכן מוכח פרק "התדיר" (זבחים צ, א). **ואינה** מוציאה מידי מעילה — בבשר קדשי קדשים. תימה: דהא תנן פרק ראשון דמעילה (ב, א): איזו היא שלא היתה לה שעת היתר לכהנים? שנשחטה חוץ לזמנה. משמע: דכי נשחטה בזמיר — לא מצי משכח. ולאו קושיא היא. **ולאו** איתותב רב גידל — ולא חשיב שינויא דהתם דריש מעילה — דרב פפא הוא דמקשה לה התם, ולא סבירא ליה ההוא שינוייא. מיהו תימה: דהתם בסוף שמעתין (שם) מייתי ליה סיוע. ואית דגרסי "ולא איתותב רב גידל" בניחותא. ואינו נראה. **מהו** שיזרוק דמן שלא לשמן — לרבי ירמיה דאמר: תנופה עושה זיקה, אבד הלחם — אבדו הכבשים, דקודם שחיטה — לא שרינן לשנויי. אבל היכא דכבר נשחטה — שרינן לשנויי, כדי לתקוני זבחא.

והרי פסח אחר חצות — מצי לשנויי כדמשני פרק בתרא דזבחים (קטו, א): שאני פסח דבשאר ימות השנה שלמים הוי. **והרי** תודה — דאם נפרס הלחם או שאבד ונזרק הדם לשמה — פסולה, דהא אבד הלחם אבדה התודה. דלית ליה סוגיא דלעיל (מו, ב), אלא קסבר דשלא לשמן [בעי למזרק], וכי זריק שלא לשמה — כשר. ומשני: שאני תודה דקרייה רחמנא "שלמים", הלכך לכתחלה יכול לזרוק לשם שלמים כי אבד הלחם. והמקשה היה יכול להקשות, כמו שהקשה למעלה: והא כיון דשחיטה עושה זיקה, איפסיל לחם — תיפסיל נמי תודה. ושקשה: מאי שני "שאני תודה, דקרייה רחמנא שלמים", הוה ליה למימר: לאו מילתא היא, דלשמן נמי כשר! אלא נראה לפרש: דודאי לשם תודה — פסולה. ופריך שפיר, ומשני דלשם שלמים נמי לשמה מיקרי, והילכך לא מיפסלא בהכי. אבל לשם תודה — פסול, דלא הוי בלא לחם. ואפילו בפסח דלא בעי עקירה, הכא שאני — דכבר נשחטה [לשם תודה, משום הכי בעי עקירה].

מושך שתים מהן ומניפן — למאי דמוקי לה ברבי, צריך לומר שמניף בולם, דהא לא ידענן הי אקדיש. ותימה: דכיון דבתנופה שאחר שחיטה איירי, אם כן לימא "חורק את הדם עליהן", כדמזכיר תנופה דלא צריך! ועוד: דלישנא לא משמע שיניף הארבע! ונראה לפרש: נוטל אחת, ומניף השלש אחרות עמהן זו אחר זו. וכן בשניה, וכן בשלישית, וכן ברביעית. והשתא אורי לן שצריך שלא יניף הארבע בבת אחת, כדי שיהא ניכר, שלא יזרק הדם רק על השתים.

כיון

דְּתָנַן: אֵימוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים שֶׁיָּצְאוּ לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מוֹעֲלִין בָּהֶן, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא. מַאי? מִדְּזָרִיקַת פִּיגּוּל קָבְעָה לַלֶּחֶם בְּפִיגּוּל בִּיוֹצֵא בָּבָשָׂר, זְרִיקָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ נַמִּי שָׁרְיָא לֵיהּ לַלֶּחֶם. אוֹ דִלְמָא, לְחוּמְרָא - אָמְרִינַן, לְקוּלָּא - לָא אָמְרִינַן? מַתְקִיף לָהּ רַב פָּפָּא: וּמַמַּאי דְּכִי אִיתְּנְהוּ אַבְּרֵאי פְּלִיגִי? דִּילְמָא בְּדְאִיתְּנְהוּ אַבְּרֵאי - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאֵין זְרִיקָה מוֹעֶלֶת לְיוֹצֵא. וּבַהֲדַר עַיְּילִינְהוּ פְּלִיגִי, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר לָהּ כְּרַבִּי, דַּאֲמַר: שְׁחִיטָה מְקַדְּשָׁא, וְאֵיפַסְלוּ לְהוּ בְּיוֹצֵא. וְרַבִּי עֲקִיבָא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דַּאֲמַר: שְׁחִיטָה לָא מְקַדְּשָׁא, וְלָא מִיפַּסְלִי בְּיוֹצֵא! - הַאי מַאי? אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא רַבִּי עֲקִיבָא כְּרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ, דַּאֲמַר: שְׁחִיטָה מְקַדְּשָׁא לְהוּ - הַיְינוּ דְּקָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא דְּקָדְשֵׁי לְהוּ בִּשְׁחִיטָה, וְאָתְיָא זְרִיקָה קָבְעָה לְהוּ בְּפִיגּוּל. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ, דַּאֲמַר: זְבִיחָה לָא מְקַדְּשָׁא, זְרִיקַת פִּיגּוּל מִי מְקַדְּשָׁא? וְהָאָמַר רַב גִּידֵּל, אָמַר רַב: זְרִיקַת פִּיגּוּל אֵינָהּ מְבִיאָה לִידֵי מְעִילָה וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה מִידֵי מְעִילָה. אֵינָהּ מְבִיאָה לִידֵי מְעִילָה - בְּאֵימוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵינָהּ מוֹצִיאָה מִידֵי מְעִילָה - בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים! לָאו אִיתּוֹתַב דְּרַב גִּידֵּל אָמַר רַב?! בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי יִרְמְיָה מֵרַבִּי זֵירָא: כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן לִשְׁמָן וְאָבַר הַלֶּחֶם, מַהוּ שֶׁיְּזוֹרוֹק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן לְהַתִּיר בָּשָׂר בַּאֲכִילָה? אָמַר לֵיהּ: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ, וְכָשֵׁר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ?! - וְלָא? וַהֲרֵי פֶּסַח קוֹדֶם חֲצוֹת, דְּאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ וְכָשֵׁר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ! - הָכִי קָא אָמְינָא: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁנִּרְאֶה לִשְׁמוֹ וְנִדְחֶה מִלִּשְׁמוֹ, וְאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ וְכָשֵׁר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ? - וְלָא? וַהֲרֵי פֶּסַח אַחַר חֲצוֹת! - הָכִי קָאָמְינָא: יֵשׁ לְךָ דָּבָר שֶׁנִּרְאֶה לִשְׁמוֹ וְנִדְחֶה מִלִּשְׁמוֹ, וְאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ וְכָשֵׁר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ? - וְלָא? וַהֲרֵי תּוֹדָה! - שָׁאנֵי תּוֹדָה, דִּרְחֲמָנָא קְרֵייהּ "שְׁלָמִים". תְּנוּ רַבָּנָן: שָׁחַט שְׁנֵי כְּבָשִׂים עַל אַרְבַּע חַלּוֹת - מוֹשֵׁךְ שְׁתַּיִם מֵהֶן וּמְנִיפָן,

והשאר

קדשים קלים – ממון בעלים הן, ואין בהן מעילה אלא באימורים, כדאמרינן בפרק "כל הבשר" בסופו (חולין קיז, א): "כל חלב להי" – לרבות אימורי קדשים קלים למעילה. **אין מועלין בהם** – דלא מעליא בהו הך זריקה לברר אותם לחלק גבוה, דאין זריקה מועלת ליוצא. ופיגול נמי לית בהו – דהא פסולין הן כבר. **מאי** – כלומר, אליבא דרבי עקיבא מיבעיא ליה לרבי שמואל בר רב יצחק: מאי? מדזריקת פיגולא קבע ליה ללחם בפיגול, ואף על גב דזריקה פסולה היא, דהא יוצא הוא – קבעה ללחם בפיגול, כי בשר – כשאר בשר שלא יצא. אלמא לחם כגוף הכבשים, דכי היכי דגוף הכבשים – מפוגלים, לחם נמי – מפוגל. זריקה שלא לשמן נמי דפסולה היא – שרי להו, דהא קיימא לן (זבחים ב, א): כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן – כשרים, ולחם נמי כגוף הכבשים דמו, ומדכבשים נאכלין – לחם נמי נאכל. **או דלמא לחומרא אמרינן לקולא** – להיות לחם נאכל – לא אמרינן, לענין זריקה שאינה הוגנת כגון שלא לשמן דליהוי לחם כגוף הכבשים, להיות לחם נאכל כבשים. **ומאי דאיתנהו** – לשתי הלחם אבראי בשעת זריקה פליגי רבי אליעזר ורבי עקיבא, דתימא: אפילו בזריקה שאינה הוגנת מדמי רבי עקיבא ללחם כגוף הכבשים. דילמא בדאיתנהו אבראי, דהויא זריקה שאינה הוגנת – דכולי עלמא לא מקבע לחם בפיגול, דאין זריקה מועלת ליוצא. ואף על גב דפליגי באימורי קדשים קלים – דהתם כי גופיה דזבח דמו, ומודה רבי עקיבא דלחם לא הוי כגוף של כבשים, ובזריקה שלא לשמן – נמי לא משתרי כבשים ללחם. אלא רבי עקיבא סבר כרבי אלעזר ברבי שמעון דאמר: לא קדשתינהו שחיטה, ולא איפסול ביוצא. הלכך, הואי זריקה הוגנת שאין בה פסול אחר, הלכך מקבע לחם בפיגול. ודכוותה היכא דליכא פסול, ואיזריק ליה זריקה הוגנת, כגון לשמן – משתרי לחם כמו כבשים, אבל בזריקה שלא לשמן – לא. **אלא אי אמרת כרבי אלעזר וכו'** – אכתי איכא למיפרך. **זריקת פיגול מי מקדשא** – למיקבע בפיגול, אי לא קדוש מעיקרא בשחיטה? **דאמר רב גידל זריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה** – באימורי קדשים קלים, דממון בעלים הוא, דלית בהו מעילה. דלא קרינא ביה "מקדשי ה'" עד לאחר זריקה, דהוברר בשר להדיוט וחלב לגבוה, דקרינא ביה חלב "קדשי ה'", שם זריקת פיגול לא מקבע בקדושה למעול בהן, דלא זריקה כשרה היא. **ואינה יוצאה** – מידי מעילה בבשר קדשי קדשים, דממון גבוה הם מחיים, ויש בהן מעילה קודם זריקת דם. וזריקת דם הוציאה הבשר מידי מעילה, שהרי מתירתו לכהנים. ואמר במסכת מעילה (ב, א): כלל אמר רבי יהושע: כל שיש לו שעת היתר לכהנים – אין מועלין בהן, וכל שאין לו שעת היתר לכהנים – מועלין בהן. דך זריקת פיגול לא מפקע להו מידי מעילה – אלמא לאו זריקה היא. וגבי כבשי עצרת נמי, כיון דלאו זריקה היא, היכי מיקדשא להו, והיכי מקבעי להו בפיגול? **לאו איתותב רב גידל** – בתמיה. בפרק קמא דמעילה (ג, ב). **מהו שיזרוק דמן שלא לשמן** – אלא לשם שלמים, להתיר בשר באכילה. דודאי לשמן – לא הוו זריקה, כדאמרינן לעיל (מו, א): הכל מודים שאם הוזקקו זה לזה – מעכבין זה את זה. **פסח בשאר ימות השנה כשר לשלמים** – בפרק "תמיד נשחט" (פסחים סד, א). **פסח קודם חצות היום** – של ארבעה עשר – אינו כשר לשמו עד בין הערבים, וכשר לשלמים. **שנראה לשמו** – כגון הנך כבשים קודם אבידת הלחם. **ונדחה מלשמו** – לאחר אבידת הלחם. **פסח אחר חצות** – נראה לשמו, ובשעבר היום – נדחה מלשמו, וכשר לשלמים. **והרי תודה** – דאמרן בהאי פירקין (מו, א): משששחטה נפרס לחמה – הדם יזרק לשם שלמים, והבשר יאכל, וידי נדרו לא יצא. **הא הכא** – שנשחטה לשמו, ונדחית מלשמו, וכשרה שלא לשמו. **תודה רחמנא קרייה שלמים** – "תודת שלמיו", כדאמרן לעיל (שם): מה שלמים – קרבי בלא לחם, אף תודה – קרבה בלא לחם, ומעולם לא נדחה מלשמו. **ומניפן** – עם הכבשים. דכבשי עצרת טעונין תנופה חיים ושחוטין, לקמן בפרק "כל המנחות" (סא, א).

והשאר

והשאר נאכלות בפדיון – כדמפרש ואזיל. הא דלא כרבי – אלא כרבי אלעזר ברבי שמעון, דאמר: שחיטה לא מקדשא. לפיכך אפשר להו בתקנה זו קודם זריקה, שעדיין אין להם שום קדושת הגוף, והרי הן כתחלתן. ומושך איזה שתים שירצה, ווזרק הדם עליהן ומקדשן, ומתירן. ואלו שנשארו בקדושת דמים שלהן – אסורות עד שֶׁיִּפָּדוּ. ופודן בכל קדושת דמים, ואוכל כל מה שירצה. **דאי רבי יוסי דאמר שחיטה מקדשא** – נהי דשתים מהן אין להן אלא קדושת דמים, וישנן בפדיה, דבבשים – מידי דחזו להו קמקדשי, ואינך – קדושת דמים בעלמא עלייהו, ונפקי לחולין. ומביא מעות, ואומר: "בכל מקום שהן השתים שאינן מקודשות – יתחללו על מעות הללו". ובלא פדיה לא מתאכלי, דלא שריא להו זריקת הכבשים. מיהו, היכא פריק להו, והיכי משתרו? והרי אינו מביר אלו הן שאינן מקודשות! **ואי מפיק להו לכולהו אבראי** – ופריק להו לתרתי מיניידהו. **כיון דכתיב** – בשתי הלחם. **לפני ה'** – "והניף הכהן אותם על לחם הבכורים" וגו' (ויקרא כג), שמע מינה פנים נינהו. **אימא** להו – המקודשות ביוצא, ומתוך שאין אתה מבירן – הרי כולם פסולות. **ואי דפריק להו גואי** – ואוכלן כהן בפנים לארבעתן, השתים חולין והשתים קודש – קמעייל חולין לעזרה! **מטילא חויין** – דתוך העזרה הן נעשין חולין, והוא לא הכניסן משנעשו חולין. **והתניא אין פודן אלא בחוץ** – משום חולין לעזרה. **הא ודאי** – דקתני "פודן בחוץ" – דלא כרבי. ועושה תקנה זו קודם זריקה, ומושך איזו שתים שירצה. והוא הדין דהוה מצי למיפרך ברישא: דאי רבי – ארבעתן בעי לאונופי בהדייהו, דהא לא ידע מי הן דקדושות! ומיהו דאלימא מיניה אקשי ליה, עד דאפקיה מטעמיה. **לא קדשו לה כלל** – והכא נמי, אמאי קדשו שתי חלות מתוך ארבע? **הכל מודים כו'** – ואף על גב דלא פריש הי מינייהו. **מוראתא** – שם מקום. **ארבעה בבשים** – ואין הדין אלא שנים. **שאם אי אתה אומר כן** – לזרוק את שלא לשמה תחילה, אלא את לשמו תחילה. **הפסדת את האחרונים** – כדאמר לעיל (מז, ב): אין לך דבר שנראה לשמן, ונדחה מלשמן, כגון הני דמשזרק ראשונים לשמן – תו לא חזו הנך לשמן, וכיון דנדחה מלשמן – אין כשרין שלא לשמן כשאר כל הזובחים. לישנא אחרינא: שאם אי אתה אומר כן אלא ארבעתן לשמן – הפסדת את הנזרקים באחרונה, דהא לא צריכי, ופסולין. **עמוד חטא** – ושלא לשמן – חוטא הוא, דאסור לשנות בזבחים. **בשביל שתזכה** – לאכול את השנים. **אברי חטאת** – הנאכלין לכהנים. **שנתערבו באברי עולה** – העולים למזבח – ינתנו למעלה כולם על המערכה. **ואמאי** – יצאו לבית השריפה? **לימא עמוד חטא** – והֶעֱלָה למזבח חטאת שאינה ראויה לו, בשביל שתזכה שלא להפסיד עולה. **חטא בחטאת לזכות בחטאת** – כגון לעיל בבבשים, שחוטא בעצמו וזוכה בעצמו אמר. **לפני זמנן** – קודם עצרת. **לאחר זמנן** – לאחר עצרת. **הדם יזרק** – שלא לשמן. **ואם היתה שבת** – אשלא לשמן קאי, ועצרת ושבת היא – לא יזרוק, דכיון דאידחי מקרבן ציבור, תו לא דחי שבת. **ואם זרק הורצה על מנת** להקטיר אימורין לערב – אבל היום – לא יקטירם. **לימא עמוד וחטא** – יזרוק בשבת לכתחילה. **בשביל שתזכה** – להקטיר אימורין לערב ותאכל בשר. ואמאי אמר "לא יזרוק", ונפסל הדם בשקיעת החמה? **עמוד חטא בשבת בשביל שתזכה בשבת אמרינן** – כגון בבשים דזוכה בהן בו ביום. **חבית של תרומה [שנשברה בגת] העליונה** – היינו עדשים, שקורין מי"ץ. **תחתונה** – בור שלפני הגת. **התחתונה טמאה** – שיש שם חולין טמאין. **מודה רבי אליעזר ורבי יהושע כו'** – אף על גב דחייש רבי יהושע לקמן בהפסד חולין, מודה הוא שאם יכול לחזור אחר כלי טהור לקבל, או אפילו רביעית – יציל, ואף על פי שבין כך ובין כך תפול התרומה לתוך החולין, וילך הכל לאיבוד. לפי שתרומה טמאה אין לה תקנה.

תרד

ביון דכתיב לפני ה' אפסיל ליה ביוצא — אף על גב דגבי לחמי תודה נמי כתיב "לפני ה'" (ויקרא ז) ונאכלין בכל העיר — הכי קאמר: כיון דכתיב "לפני ה'", אלמא בעינן פנים, ומיפסיל ביוצא מדאיתקש לחטאת, כדאמר ב"איזהו מקומן" (זבחים נה, א), ופרק "התערובות" (שם עז, א) מייתי כהאי גוונא, וגרסינן: "אי אבראי — איפסילו ביוצא". **לעולם** כרבי — ואין התנור מקדש — כיון דלא קדשי כולהו, כדפרישית. אי נמי: כמאן דאמר (מנחות ז, א): אין כלי שרת מקדשין אלא מדעת. **הא** דלא כרבי — משמע דלרבי אלעזר ברבי שמעון לא מקדשא שחיטה כלל, אלא זריקה. דאי מקדשא — היאך מושך אחר שחיטה? דילמא הני לא קידשה השחיטה! ונראה שמקדשת הכל, [ולא] כמו גמר קדושה. אבל לרבי שהוא גמר קדושה — אי אפשר לקדש זה בלא זה.

מושך שנים מהן חוזרק דמן שלא לשמה — תימה: הא כיון דהחזקנו בשחיטה, אבד הלחם — אבדו הכבשים, אבדו הכבשים — אבד הלחם! ויש לומר: דשחיטה דהני כבשים — לא קבעה, כיון דלא נתברר מי הם המוקדשין, וכולהו לא חזו.

חטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינן — ואפילו היה עובר, דומיא דעולה דעובר בלאו ד"כל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו". ופרק "כיצד צולין" (פסחים פה, א): אין עשה ד"ואכלו את הבשר" דוחה לאו ד"ועצם לא תשברו בו". ולא אמרינן "עמוד וחטא, בשביל שיזכה באבילה" — לא דומה אבילה להקטרה, דאיכא תקנת קרבן, ועדיפא. ואפילו היכא דאיכא תקנת קרבן — לא אמרינן אלא היכא דנשחט, כדאמרינן לעיל (מו, א): אבד הלחם — אבדו הכבשים, ולא שרינן לשוחטן שלא לשמן. וגבי תודה שנתערבה בתמורה, דחבירתה אין לה תקנה, אף על גב דליכא אלא איסורא דחולין בעזרה, פרק "התודה" (מנחות פ, ב), וטובא איכא. מיהו קצת קשה: דבפרק "התערובות" (זבחים עח, א) אמרינן: נתערב בדם התמצית — ישפך לאמה, ולא אמרינן "חטא בדם התמצית, בשביל שתזכה בדם הנפש"? ויש לומר: דמשום גזירה הוי, כדמסיק התם. והא דתנן ב"הקומץ" (מנחות כג, א): נתערב קומצה בשיריה — לא יקטיר, דאף על גב דגופה דמנחה היא לא אמרינן "חטא בשירים, בשביל שתזכה בקומץ" — כיון שיש להן שני שמות.

או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן — ונראה לי דאפילו לשמן — כשרין, דהא אין לך דבר שכשר שלא לשמן ופסול לשמן. ונראה לי דאתיא כתנא דבי לוי דסמוך, דלמאן דפסל בהו שלא לשמן, אם כן מאי שנא מחטאת יולדת דהויא מחוסר זמן קודם זמנה? **חטא** בשבת בשביל שתזכה בשבת — תימה: יזרוק כדי לאוכלן חי, דכי האי גוונא תנן פרק "שתי הלחם" (מנחות צט, ב)! ויש לומר: דאין זה זכות, ואין לחטא בכך. ואין לדמות למה שהתירו לרדותה קודם שיבא לידי חיזוב שבת (שבת ד, א).

כבשי

וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָלוֹת בְּפִדְיוֹן. אֲמָרוּהָ רַבָּנָן קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא: הָא - דְּלָא כְּרַבִּי. דְּאִי רַבִּי - כְּיוָן דַּאֲמַר: שְׁחִיטָה מְקַדְּשָׁא, דְּפָרֵיק לְהוּ הֵיכָא? אִי דְּפָרֵיק לְהוּ מֵאַבְרָאֵי - כֵּיוָן דִּכְתִיב "לִפְנֵי ה'", אֵיפְסִיל לְהוּ בְּיוֹצֵא! אִי גַּוּאֵי - הָא מְעַיֵּיל חוּלִּין לַעֲזָרָה! אֲמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא: לְעוֹלָם כְּרַבִּי, וּפָרֵיק לְהוּ גַּוּאֵי, וְחוּלִּין מִמֵּילָא קָא הָווֹיִן. אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי, וְהָתַנְיָא: כְּשֶׁהוּא פּוֹדָן, אֵין פּוֹדָן אֶלָּא בַּחוּץ! - הָא וַדַּאי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאִי רַבִּי - הָא אֵיפְסְלוּ לְהוּ בְּיוֹצֵא. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: לֵימָא, תֵּיהֱוֵי תִּיוּבְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, מֵיהָא דְּאִיתְמַר: תּוֹדָה שֶׁשְּׁחָטָהּ עַל שְׁמוֹנִים חַלּוֹת - חִזְקִיָּה אָמַר: קָדְשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לֹא קָדְשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים! - וְלָאו מִי אִיתְמַר עֲלָהּ, אֲמַר רַבִּי זֵירָא: הַכֹּל מוֹדִים הֵיכָא דְּאָמַר "לְיַקְדְּשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים" דְּקִדְּשָׁה? הָכָא נַמִּי דְּאָמַר "לְיַקְדְּשׁוּ תַּרְתֵּי מִתּוֹךְ אַרְבַּע". תָּנֵי רַבִּי חֲנִינָא טִירָתָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: שָׁחַט אַרְבָּעָה כְּבָשִׂים עַל שְׁתֵּי חַלּוֹת - מוֹשֵׁךְ שְׁנַיִם מֵהֶן, וְזוֹרֵק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן. שֶׁאִם אִי אַתָּה אוֹמֵר כָּךְ, הִפְסַדְתְּ אֶת הָאַחֲרוֹנִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן: וְכִי אוֹמֵר לוֹ לְאָדָם "עֲמוֹד וַחֲטָא בְּשְׁבִיל שֶׁתִּזְכֶּה"?! וְהָתְנַן: אֵבְרֵי חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּאֵבְרֵי עוֹלָה - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִתְּנוּ לְמַעְלָה, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת בְּשַׂר חַטָּאת לְמַעְלָה כְּאִילּוּ הִיא עֲצִים. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תִּעְובַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אַמַּאי? לֵימָא "עֲמוֹד וַחֲטָא בְּשְׁבִיל שֶׁתִּזְכֶּה"! - "עֲמוֹד וַחֲטָא בְּחַטָּאת בְּשְׁבִיל שֶׁתִּזְכֶּה" - אָמְרִינַן, "עֲמוֹד וַחֲטָא בְּחַטָּאת בְּשְׁבִיל שֶׁתִּזְכֶּה בְּעוֹלָה" - לָא אָמְרִינַן. - וּבַחֲדָא מִילְּתָא מִי אָמַר? וְהָא תָּנֵיא: כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן בֵּין לִפְנֵי זְמַנָּן בֵּין לְאַחַר זְמַנָּן - הַדָּם יִזָּרֵק וְהַבָּשָׂר יֵאָכֵל. וְאִם הָיְתָה שַׁבָּת - לֹא יִזָּרֵק, וְאִם זָרַק - הוּרְצָה לְהַקְטִיר אֵימוּרִין לָעֶרֶב. וְאַמַּאי? לֵימָא "עֲמוֹד חֲטָא בְּשְׁבִיל שֶׁתִּזְכֶּה"! - עֲמוֹד חֲטָא בְּשַׁבָּת בִּדֵי שֶׁתִּזְכֶּה בְּשַׁבָּת" - אָמְרִינַן, "עֲמוֹד חֲטָא בְּשַׁבָּת בִּדֵי שֶׁתִּזְכֶּה בְּחוֹל" - לָא אָמְרִינַן. - וּבְרַתְּיֵי מִילֵּי לָא אָמַר? וְהָתְנַן: חָבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּגַּת הָעֶלְיוֹנָה וּבַתַּחְתּוֹנָה חוּלִּין טְמֵאִין - מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מְמֻנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה - יַצִּיל. וְאִם לָאו - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

תרד

כבשי עצרת ששחטן שלא כמצותן פסולין — פירש בקונטרס: שלא לשמן. והא דתנן (זבחים ב, א): כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן — כשרין, חוץ מן הפסח והחטאת, ולא מפיק כבשי עצרת — דלא פסיק ליה לאפוקי שלמים. אי נמי: כי קתני — באין בגלל עצמן, באין בגלל לחם — לא קתני. והא דלא ממעטינן להו מ"אותה לחטאת" כי היכי דממעטינן אשם — כיון דאיתקוש לחטאת, ואתו בהדיה, דכתיב (ויקרא כג) "ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים". ותימה: מנא ליה דטעמא משום היקישא? דלמא הואיל ובאים להתיר חדש במקדש, ולא התירו, ואמאי איתותב רב בפרק קמא (מנחות ד, א)? ויש לומר: דאם כן, ליחשוב [נמי] רב כבשי עצרת, והכא נמי ליחשוב מנחת העומר ואשם נזיר ומצורע. אי נמי: הלחם הוא המתיר, וכבשים דמתירין לחם — לא איקרו מתיר. אי נמי: לחם נמי לא מיקרי מתיר (היא), כיון דקודם לשתי הלחם אם הביא — כשר. ומיהו קשה לפי זה: דבי פריך בסמוך, ליפרוך מההיא דאייתינן לעיל, כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן — הדם יזרק והבשר יאכל! ולכלישנא אחרינא שפירש בקונטרס נראה, "שלא כמצותן" — בן שנה, והביאו בן שתים. והא דלא נקט לשון הבאה דשייכא גבי בן שנה והביא בן שתים — משום דהוי שלא בזמנו ומחוסר זמן בכלל. ובתוספתא דנזיר קתני בהך דבסמוך "שהביאן שלא כמצותן".

תעובר צורתן — האי תנא — דרבה בר אבוה הוא, דאפילו פיגול בעינן צורה. דבפרק קמא דזבחים (ד, א) קרינן לשינוי קודש "פסולו בגופו", ואיכא דאמרי: כל שפסולו בגופו — ישרף מיד.

ותנא דבי לוי — לא מקיש להו לחטאת להא מילתא, אבל כולי עלמא איתי להו לענין זכרי כהונה, פרק "איזהו מקומן" (זבחים נה, א) לגבי כבשי עצרת. אבל לענין הא — ליתי ליה, דהא שלמי נזיר איתקשו לחטאת, ואפילו הכי סברי דכשרין.

איתיביה אשם בן שנה — הא דלא פריך ממתניתין דפרק בתרא דזבחים (קיב, ב), דקתני בה: עולת נזיר ועולת מצורע קודם זמנו ששחטן בחוץ — חייבין. והיינו טעמא: משום דחזיא לעולת נדבה בפנים, וקודם זמנו לא חזי לנזיר ומצורע — לא דמי כלל להכא. דהתם — אינהו גופייהו חזו לעולה, אבל הכא — מייתינן דגמר חובה מנדבה. תימה: דבפרק "אלו קדשים" (תמורה יט, ב) תנן: אשם בן שנה, והביאו בן שתים; בן שתים, והביאו בן שנה — כשרים, ולא עלו לבעלים לשם חובה. רבי שמעון אומר: כל עצמן אינם קדושים. והשתא, האי דקתני הכא "פסולין" — לא כרבי שמעון ולא כרבנן! ויש לומר: כדמשני פרק בתרא דזבחים (קטו, א) דפריך מהא דתני לוי: אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן מחוסר זמן בבעלים, שחטן בחוץ — חייב. ומשני: כאן — לשמן, כאן — שלא לשמן. פירוש: שלא לשמן — כשרין, לשמן — פסולין. ומיהו קשה: לרב הונא, דאית ליה התם דליכא מידי דפסול לשמו, וכשר שלא לשמו, ומאי משני מהא? ואין לתרץ: בהפריש שתי אשמות לאחריות, כדמשני ארב דימי — דמדקתני "לא עלו" משמע דאין מצוה בכך! ותו: אמאי איצטריך למיתני "לא עלו לבעלים לשם חובה" — פשיטא דלא עלו, כיון דשלא לשמן איתעביד!

אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן כשרין — מהכא לא מצי לאוכוחי דילפינן אשם משלמים, מדמכשר בהו שלא לשמן — ד"אותה" דגבי חטאת הוא דממעט ליה. ולא דמי לשלמי ציבור — דלא ממעטינן מ"אותה" אלא קרבנות יחיד. והא דלא עלו לבעלים לשם חובה — מסברא הוא, ולא מטעם מילף. ואי "שלא כמצותן" דלעיל לאו היינו שלא לשמן — ניחא טפי. והא דבי אמרי לעיל "האי תנא דבי לוי הוא", לא בעי למיפרך מגופה: אמאי פסולין? דדלמא האי דמכשר עולה — דחזי לנדבה, אבל אשם דלא חזי לנדבה — מיפסל, ותנא אחרינא הוא. אבל מלוי אלוי פריך שפיר — דשלמי נזיר נמי לא חזו לנדבה, דטובא איתפליגו.

עקירה

תֵּרֵד וְתִטַּמֵּא, וְאַל יְטַמְּאֶנָּה בְּיָד. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף יְטַמְּאֶנָּה בְּיָד! - שָׁאנֵי הָתָם, דִּלְטוּמְאָה קָא אָזְלָא. כִּי אֲתָא רַב יְצָחָק תָּנֵי: כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָן - פְּסוּלִין, וּתְעוּבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אֲמַר רַב נַחְמָן: מָר דְּמַקֵּישׁ לְהוּ לְחַטָּאת - תָּנֵי "פְּסוּלִין", תַּנָּא דְּבֵי לֵוִי דְּגָמַר שַׁלְמֵי חוֹבָה מִשַּׁלְמֵי נְדָבָה - תָּנֵי "כְּשֵׁרִים". דְּתָנֵי לֵוִי: וּשְׁאָר שַׁלְמֵי נָזִיר שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָן - כְּשֵׁרִין, וְלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם וְלַיְלָה, וְאֵין טְעוּנִין לֹא לֶחֶם וְלֹא זְרוֹעַ. מֵיתִיבִי: אָשָׁם בֶּן שָׁנָה וְהֵבִיא בֶּן שְׁתַּיִם, בֶּן שְׁתַּיִם וְהֵבִיא בֶּן שָׁנָה - פְּסוּלִין, וּתְעוּבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אֲבָל עוֹלַת נָזִיר וְעוֹלַת יוֹלֶדֶת וְעוֹלַת מְצוֹרָע שֶׁשְּׁחָטָן בְּנֵי שְׁתֵּי שָׁנִים וּשְׁחָטָן - כְּשֵׁרִין. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל הַכָּשֵׁר בְּעוֹלַת נְדָבָה - כָּשֵׁר בְּעוֹלַת חוֹבָה, וְכָל הַפָּסוּל בְּחַטָּאת - פָּסוּל בְּאָשָׁם, חוּץ מִשֶּׁלֹּא לִשְׁמוֹ! - הַאי תַּנָּא, תַּנָּא דְּבֵי לֵוִי הוּא. תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי לֵוִי: אָשָׁם נָזִיר וַאֲשָׁם מְצוֹרָע שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - כְּשֵׁרִים, וְלֹא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשׁוּם חוֹבָה. שְׁחָטָן מְחוּסַּר זְמַן בִּבְעָלִים, אוֹ שֶׁהָיוּ בְּנֵי שְׁתֵּי שָׁנִים וּשְׁחָטָן - פְּסוּלִין. וְאִם אִיתָא, לִיגְמַר מִשְּׁלָמִים! - שְׁלָמִים מְשֻׁלָּמִים - גְּמָר, אָשָׁם מְשֻׁלָּמִים - לָא גְּמָר. וְאִי גְּמָר שְׁלָמִים מְשֻׁלָּמִים, לִיגְמַר נַמִי אָשָׁם מֵאָשָׁם, אָשָׁם נָזִיר וַאֲשָׁם מְצוֹרָע מֵאָשָׁם גְּזֵילוֹת וַאֲשָׁם מְעִילוֹת, אוֹ אָשָׁם גְּזֵילוֹת וַאֲשָׁם מְעִילוֹת מֵאָשָׁם נָזִיר וַאֲשָׁם מְצוֹרָע! אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אַשִׁי: דִּנִּין דָּבָר שֶׁלֹּא בְּהֶכְשֵׁירוֹ מִדָּבָר שֶׁלֹּא בְּהֶכְשֵׁירוֹ, וְאֵין דִּנִּין דָּבָר שֶׁלֹּא בְּהֶכְשֵׁירוֹ מִדָּבָר שֶׁבְּהֶכְשֵׁירוֹ. - וְלָא? וְהָא תַּנְיָא: מִנַּיִן לַיּוֹצֵא שֶׁאִם עָלָה, לֹא יֵרֵד? שֶׁהֲרֵי יוֹצֵא כָּשֵׁר בְּבָמָה!

תנא

תרד ותטמא – אף על גב דמיפסדא לחולין, דעד השתא הוו חזו ליה בימי טומאה, והשתא לא חזו למידי. **ולא יטמאנה כיד** – לקבלה בכלים טמאים, כדי להציל החולין. **אף יטמא כיד** – אלמא "חטא בתרומה, כדי שתזכה בחולין"! **דלטומאה אולא** – אם תפול בחולין נמי אבודה – לאו חוטא הוא. **כי אתא רב יצחק תנא שלא כמצותן** – שלא לשמן. לישנא אחרינא: שדינן בני שנה, והביא בני שתים. ומפי המורה שמעתידהו, ומפי רוב הגאונים, ולשון אחרון אינו כלום – דאם כן, מאי "ששחטן"? "שהביאן" מיבעי ליה! **ותעובר צורתן** – לפי שאין שורפין קדשים עד שיפסלו בלינה, משום בזיון קדשים. אלא אם כן פסולו בגופו, כגון פיגול וטמא. **דמקיש** – דכתיב גבי חטאת "ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים". **תני פסולין** – בחטאת, דתנן: כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין, חוץ מפסח וחטאת. ולאידך לישנא מדמי להו לחטאת שעברה שנתה דפסולה, כדתנן: חמש חטאת מתות, במסכת תמורה (טו, א). **שלמי חובה משלמי נדבה** – דכשרין שלא לשמן, דבכלל כל הזבחים הן. ולאידך לישנא: אם נדר טלה לשלמים, והביא איל – כשר, כדאמרינן בפרק "הרי עלי [עשרון]" (מנחות קו, ב): "קטן", והביא גדול – יצא. רבי אומר: לא יצא, ואפילו רבי מודה דזבח כשר. **ושאר שלמי נזיר** – דלעיל מיניה קאי אקרבנות נזיר, בתוספתא דנזיר בפרק "נזיר שאכל אחד מכל האיסורין". וקתני: הראויין לבוא בן שנה, והביאו בן שתים; שתים, והביאו בן שנה – תגלחתו פסולה, וזבחיו לא עלו לו. ושאר שלמים, כגון שלמי נזיר דחובה הן, ששחטן שלא כמצותן, שלא לשמן. ולאידך לישנא: בן שנה, דשלמי נזיר "איל" כתיב בהו, ואיל – בן שתי שנים. **כשרין** – כשלמי נדבה, ונאכלין ליום ולילה כחומר שלמי נזיר, דדינו כדין תודה. דאמר מר: "שלמיו" – לרבות שלמי נזיר. **ואין טעונין לא לחם ולא זרוע** – הואיל ואין הנזיר ניתר בהן. קתני מיהא "כשרין", ואף על גב דאיתקש לחטאת, דכתיב "וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל אחד תמים לשלמים" (במדבר ו) – אלמא, מגמר שלמים משלמים, חובה מנדבה, עדיף ליה. **אשם בן שנה** – כגון דנזיר טמא ומצורע, דכתיב "כבש". **בן שתים** – כגון גזילות ומעילות, דכתיב "איל". **עולת נזיר ויולדת ומצורע** – דכתיב בהו "כבש". **בן שתי שנים כו' כשרין** – דגמרינן מעולת נדבה דאם נדר קטן, והביא גדול – הזבח כשר. חוץ **משלא לשמו** – דפסול בחטאת וכשר באשם. וקשיא לרבי יצחק, דקתני בהדיא דגמר עולת חובה מעולת נדבה. ואף על גב דגבי חטאת כתיבי עולת מצורע ועולת נזיר – לא מקשי לה לחטאת למיפסלינהו בני שתי שנים, דמגמר חובה מנדבה עדיף. ורבי יצחק נמי – ליגמר שלמי חובה משלמי נדבה, בין שלא לשמו בין לשתי שנים! ואי קשיא: מאי שנא אשם שלא כמצותו פסול יותר מעולה? תריץ: משום דלא אשכחן אשם נדבה למגמר מיניה. **תנא דבי לוי** – דגמר חובה מנדבה, ולא גמר חובה מחובה. **מחוסר זמן בבעלים** – קודם שיכלו שבעת ימי ספירתן, דאין אשם אלא בנזיר טמא. **ואי איתא** – דגמר תנא דבי לוי חובה מנדבה, לגמר אשם בן שתי שנים משלמים דנדבה בן שתי שנים! **דינין דבר שלא בהכשרו** – כגון שלמי נדבה שבאו שלא בהכשרן, כגון שלא לשמן או קטן והביא גדול. **ואין דנין דבר שלא בהכשרן** – כגון אשם נזיר בן שתים, מדבר שבהכשרן – מאשם גזילות בן שתים, שהרי הכשירו בכך. **יוצא בבמה** – הכשירו בכך, דהא ליכא קלעים.

תנא

[לג.]

הֲדָא דְאַתְּ אָמַרְתְּ, לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּדִין. אֲבָל לְקָרְבָּן וְלִשְׁבוּעָה, כָּל עַמָּא מוֹדֶה עַד שֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.

בְּרַם כְּרַבָּנִין דְּהָכָא! רַבִּי יוֹסָה בָּעֵי: מֵעַתָּה אַף לְעַצְמוֹ לֹא יִזְכֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ", עַד שֶׁיְּהֵא כְּרֵעֵהוּ! רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: וְיָרְדוּ לָהּ בְּשִׁיטַת הַפָּעוֹטוֹת, דְּתְנִינַן תַּמָּן: הַפָּעוֹטוֹת מִקָּחָן מִקָּח וּמִמְכָּרָן מִמְכָּר בְּמִטַּלְטְלִין.

וְהָא תְנִינַן תַּמָּן: אֲבָל אֵינוֹ מְזַכֶּה לָהֶן, לֹא עַל־יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְלֹא עַל־יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ! רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: כָּאן בְּתִינוֹק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת, כָּאן בְּתִינוֹק שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת.

מְצוּדוֹת חַיָּה וְעוֹפוֹת וְכוּ' - הֲדָא דְאַתְּ אָמַר, בְּאִילֵּין רַבְרְבָתָא, אֲבָל בְּאִילֵּין דַּקִּיקָתָא, כְּמַאן דְּאָנוּן בְּגוֹ בַּיְתֵיהּ.

הֶעָנִי הַמְנַקֵּף בְּרֹאשׁ הַזַּיִת, מַה שֶׁתַּחְתָּיו גָּזֵל מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גָּזֵל גָּמוּר - הֲדָא דְאַתְּ אָמַר בִּדְאַרְעָא, אֲבָל הַלּוֹקֵחַ בְּיָד, זָכְתָה לוֹ יָדוֹ.

אֵין מְמַחִין בְּיַד עֲנִיֵּי גּוֹיִם לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם - תָּנֵי: 'עִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גּוֹיִם וְיִשְׂרָאֵל, מַעֲמִידִין גַּבָּאֵי גּוֹיִם וְגַבָּאֵי יִשְׂרָאֵל, וְגוֹבִין מִשֶּׁל גּוֹיִם וּמִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל, וּמְפַרְנְסִין עֲנִיֵּי גּוֹיִם וַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל, וּמְבַקְּרִין חוֹלֵי גּוֹיִם וְחוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, וְקוֹבְרִין מֵתֵי גּוֹיִם וּמֵתֵי יִשְׂרָאֵל, וּמְנַחֲמִין אֲבֵלֵי גּוֹיִם וַאֲבֵלֵי יִשְׂרָאֵל, וּמְכַבְּסִין כְּלֵי גּוֹיִם וּכְלֵי יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם'. גִּירְדָּאֵי שָׁאַל לְרַבִּי אִימִּי: יוֹם מִשְׁתֵּה שֶׁל גּוֹיִם, מַהוּ? וּסְבַר מִשְׁרֵי לוֹן מִן הֲדָא, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. אָמַר לֵהּ רַבִּי אַבָּא: וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּה: יוֹם מִשְׁתֵּה שֶׁל גּוֹיִם אָסוּר! אָמַר רַבִּי אִימִּי: אִלְמָלֵא רַבִּי אַבָּא, כְּבָר הָיִינוּ בָּאִין לְהַתִּיר עֲבוֹדָה־זָרָה שֶׁלָּהֶן, וּבָרוּךְ שֶׁהִבְדִּילָנוּ מֵהֶן!

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: מַשְׁאֶלֶת אִשָּׁה לַחֲבֶרְתָּהּ הַחֲשׁוּדָה עַל הַשְּׁבִיעִית נָפָה וּכְבָרָה, רֵיחַיִם וְתַנּוּר, אֲבָל לֹא תָּבוֹר וְלֹא תִּטְחַן עִמָּהּ. אֵשֶׁת חָבֵר מַשְׁאֶלֶת לְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ נָפָה וּכְבָרָה, וּבוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמַרְקֶדֶת עִמָּהּ, אֲבָל מְשַׁתַּטֶּלֶת מַיִם לֹא תִגַּע בָּהּ, שֶׁאֵין מְחַזְּקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה. וְכֻלָּן לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. וּמַחֲזִיקִים יְדֵי גּוֹיִם בַּשְּׁבִיעִית, אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׁוֹאֲלִים בִּשְׁלוֹמָן, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם.

גְּמָרָא: רַבִּי זְעִירָא בָּעֵי קֳמֵי רַבִּי מָנָא: מַתְנִיתָא בִּסְתָם, הָא בְּפֵרוּשָׁא לָא. אָמַר לֵיהּ: וּסְתָמוֹ לָאו כְּפֵרוּשׁ הִיא? אָמַר לֵהּ: אֲנִי אוֹמֵר, נָפָה לִסְפּוֹר בָּהּ מָעוֹת, כְּבָרָה לִכְבּוֹר בָּהּ חוֹל, רֵחַיִם לִטְחֹן בָּהּ סַמְמָנִין, תַּנּוּר לְהַטְמִין בּוֹ אוּנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן.

רַבִּי פִּינְחָס בָּעֵי: בַּמֶּה קָנְסוּ? בְּמָקוֹם שֶׁזּוֹרְעִין

[לג:]

וְאוֹכְלִין, אוֹ בְּמָקוֹם שֶׁזּוֹרְעִין וְלֹא אוֹכְלִין? מַה נָפִיק מִבֵּינֵיהוֹן? רָאוּ אוֹתוֹ לוֹקֵחַ מִן הַסִּירְקִי. אִין תֵּימַר 'בְּמָקוֹם שֶׁזּוֹרְעִין וְאוֹכְלִין', רָאוּ אוֹתוֹ לוֹקֵחַ מִן הַסִּירְקִי – אָסוּר, וְאִין תֵּימַר 'בְּמָקוֹם שֶׁזּוֹרְעִין וְלֹא

אוֹכְלִין׳, רָאוּ אוֹתוֹ לוֹקֵחַ מִן הַסִּירְקִי – מֻתָּר.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָה בָּעֵי: עַל כָּל פִּרְקָא אִתְמַר, אוֹ עַל הָדָא הִלְכְתָא אִתְמַר? רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן טִיטָס: מִן מַה דְּלָא תְּנִינַן בְּגִטִּין אֶלָּא הָדָא הִלְכְתָא, הָדָא אָמְרָה, עַל הָדָא הִלְכְתָא אִתְמַר.

תַּמָּן תְּנִינַן: נַחְתּוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּטָמְאָה, לֹא לָשִׁין וְאֵין עוֹרְכִין עִמּוֹ. וְתָנֵי עֲלַהּ: לֹא בוֹרְרִין וְלֹא טוֹחֲנִין עִמּוֹ, וְהָכָא הוּא אָמַר אָכֵן! אֲמַר רַבִּי אִילָא: כָּאן לְחֻלִּין, כָּאן לִתְרוּמָה. וְהָתְנִינַן: ׳נַחְתּוֹם׳, אִית לְמֵימַר נַחְתּוֹם בִּתְרוּמָה?! חַבְרַיָּא אָמְרֵי: כָּאן בְּלוֹתֶת, כָּאן בְּשֶׁאֵינוֹ לוֹתֶת. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְחַבְרַיָּא: ׳אֲבָל מְשֻׁתָּטִיל אֶת הַמַּיִם, לֹא תִגַּע אֶצְלָהּ׳.

רַבִּי חִיָּה וְרַבִּי אִימִּי, חַד אָמַר: ׳חֲרֹשׁ בַּהּ טָבָאוּת, וַאֲנָא נָסִיב לַהּ מִנָּךְ בָּתַר שְׁמִטְתָּא׳, וְחָרָנָה אָמַר: ׳יִישַׁר׳. מַאן דְּאָמַר ׳חֲרֹשׁ בַּהּ טָבָאוּת, וַאֲנָא נָסִיב לַהּ מִנָּךְ בָּתַר שְׁמִטְתָּא׳, מַה ׳שׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן׳? ׳יִישַׁר׳. וּמַאן דְּאָמַר לְגַוֵּי ׳יִישַׁר׳, מַה שׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן? שֶׁל יִשְׂרָאֵל, ׳שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם׳.

דָּלְמָא: רַבִּי חִינְנָא בַּר פַּפָּא וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן עָבְרִין עַל חַד מֵחוֹרְשֵׁי שְׁבִיעִית. אֲמַר לֵהּ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן ׳אִישַׁר׳! אֲמַר לֵהּ רַבִּי חִינְנָא בַּר פַּפָּא: לָא כֵן אַלְפַן רַבִּי (תְּהִלִּים קכט, ח): ״וְלֹא אָמְרוּ הָעֹבְרִים בִּרְכַּת יְיָ אֲלֵיכֶם״, שֶׁאָסוּר לוֹמַר לְחוֹרְשֵׁי שְׁבִיעִית ׳אִישַׁר׳! אֲמַר לֵהּ: לְקֳרוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ, לִדְרֹשׁ אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ! ״וְלֹא אָמְרוּ הָעוֹבְרִים״, אֵלּוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵן כָּלִים וְעוֹבְרִים מִן הָעוֹלָם. ״לֹא אָמְרוּ״ – לְיִשְׂרָאֵל, ״בִּרְכַּת יְיָ עֲלֵיכֶם״. מַה יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָהֶן? ״בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְיָ״ – לֹא דַיֵּיכֶם שֶׁכָּל בְּרָכוֹת שֶׁבָּאוֹת לָעוֹלָם, בִּזְכוּתֵנוּ הֵן בָּאוֹת. וְלֹא דַיֵּיכֶם שֶׁאֵין אַתֶּם אוֹמְרִים לָנוּ ׳בֹּאוּ וּטְלוּ מִן הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ׳, אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ פִּיסִים וְזִימְיוֹנוֹת וְגוּלְגָּלְיוֹת וְאַרְנוֹנְיוֹת?!

הַדְרָן עֲלָךְ פֶּרֶק הַנִּזְקִין

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר: ׳הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי׳, אוֹ ׳הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר – יַחֲזִיר. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר –

[לד.]

לֹא יַחֲזִיר. לְפִיכָךְ אִם אָמַר הַבַּעַל ׳אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּתְקַבֵּל לָהּ, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְתֵן לָהּ׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר – יַחֲזִיר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הָאוֹמֶרֶת ׳טֹל לִי גִּטִּי׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר – לֹא יַחֲזִיר.

גְּמָרָא: בְּכָל אֲתַר אַתְּ אָמַר ׳הִתְקַבֵּל׳ כְּ׳זְכֵה׳, הָכָא אַתְּ אָמַר ׳הִתְקַבֵּל׳ כְּ׳הוֹלֵךְ׳! שָׁנְיָה הִיא, שֶׁזָּכִין לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. הָתִיב רַבִּי שַׁמַּי: הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיְתָה צְרוּחַת לְהִתְגָּרֵשׁ! אֲנִי אוֹמֵר, שֶׁמָּא חָזְרָה בָּהּ. הָא תְּנִינַן: ׳הִיא עַצְמָהּ מְבִיאָה אֶת גִּטָּהּ׳, חָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא חָזְרָה בָּהּ! תַּמָּן הִיא חָבָה לְעַצְמָהּ, בְּרַם הָכָא חוֹב לָהּ.

רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב אָמַר: אָמְרָה ׳הָבֵא לִי גִּטִּי׳, וְהָלַךְ וְאָמַר לוֹ: אִשְׁתְּךָ אָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי׳ – אַף־עַל־פִּי שֶׁהִגִּיעַ לְיָדָהּ, אֵינוֹ גֵּט. שֶׁהוּא סָבוּר מִדַּעַת הַשָּׁלִיחַ מִתְגָּרֶשֶׁת, וְהִיא אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת אֶלָּא מִדַּעְתָּהּ. הָתִיב רַבִּי הוּנָא בַּר חִיָּה: וְהָא דְתְנִינַן: הָאוֹמֵר ׳הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי׳, אוֹ ׳הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר – יַחֲזִיר, מְשֶׁהִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ – מְגֹרֶשֶׁת. מֵעַתָּה, אֲפִלּוּ הִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ אֵינוֹ גֵּט, שֶׁהוּא סָבוּר שֶׁהִיא מִתְגָּרֶשֶׁת מִדַּעַת הַשָּׁלִיחַ, וְהִיא אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת אֶלָּא מִדַּעְתָּהּ! בְּיוֹדֵעַ הֲלָכָה, לוֹמַר ׳הִתְקַבֵּל כְּ׳הוֹלֵךְ׳, וְלֹא כְּ׳זְכֵה׳. וְהָתְנִינַן: קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי׳, אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁתַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ. מֵעַתָּה, אֲפִלּוּ הִגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ אֵינוֹ גֵּט, שֶׁהוּא סָבוּר לְדַעַת הַשָּׁלִיחַ הִיא מִתְגָּרֶשֶׁת, וְהִיא אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת אֶלָּא מִדַּעְתָּהּ! בְּיוֹדֵעַ שֶׁאֵין הַקָּטָן עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ.

רַבִּי זְעֵירָא בָּעֵי:

[לד:]

עַד כְּדוֹן בְּשֶׁאָמְרָה ׳הָבֵא לִי׳, וְאָמַר לוֹ ׳הִתְקַבֵּל לִי׳. אָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי׳, וְהוּא אָמַר לוֹ ׳הָבֵא לִי׳? אַשְׁכַּח תָּנֵי עַל תַּרְוֵיהוֹן: ׳הָרֵי זֶה גֵּט, וְאִם רָצָה לְהַחֲזִיר – יַחֲזִיר׳.

רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: אֵין הָאִשָּׁה עוֹשָׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּטָּהּ מִשְּׁלוּחָהּ שֶׁל בַּעְלָהּ. שְׁמוּאֵל שַׁמְעַהּ מִנֵּיהּ, וְלַעֲתַהּ בַּתְרֵיהּ אַרְבָּעִים זִמְנִין. וְהָא תְּנִינַן (דְּבָרִים כד, א): ״וְנָתַן בְּיָדָהּ״, אֵין לִי אֶלָּא בְּיָדָהּ, מִנַּיִן בְּיַד שְׁלוּחָהּ, בְּיַד שְׁלוּחָהּ, מִשְּׁלוּחָהּ לִשְׁלוּחָהּ, מִשְּׁלוּחָהּ לִשְׁלוּחָהּ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְנָתַן״, ״וְנָתַן״.

מַאן תָּנֵי ׳אִי אֶפְשִׁי׳? רַבִּי, דְּתָנֵי: אָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי׳, וְהָלַךְ וְאָמַר לוֹ: ׳אִשְׁתְּךָ אָמְרָה הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי׳, ׳הוֹלִיכוּ לָהּ׳ ׳תְּנֵהוּ לָהּ׳ ׳זְכֵה לָהּ׳ וְ׳הִתְקַבֵּל לָהּ׳ – אִם רָצָה לְהַחֲזִיר, לֹא יַחֲזִיר, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: ׳הוֹלִיכוּ לָהּ׳ ׳תְּנֵהוּ לָהּ׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר, יַחֲזִיר; ׳זְכֵה לָהּ׳ וְ׳הִתְקַבֵּל לָהּ׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר, לֹא יַחֲזִיר. רַבִּי אוֹמֵר: בְּכֻלָּן לֹא יַחֲזִיר, עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ׳אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּתְקַבְּלוּ לָהּ, אֶלָּא שֶׁתּוֹלִיכוּ לָהּ׳.

וְקַשְׁיָא עַל דְּרַבִּי, הוֹלֵךְ מִן דִּבּוּרוֹ, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר לֹא יַחֲזִיר? וְקַשְׁיָא עַל דְּרַבִּי נָתָן, ״הֵילֵךְ לְדִבּוּרָהּ, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר יַחֲזִיר?! רַב הוּנָא אָמַר: נַעֲשָׂה שְׁלוּחוֹ וּשְׁלוּחָהּ. אַסִּי אָמַר: כָּל הֵיכָא דַּאֲמַרְתְּ שְׁלוּחוֹ וּשְׁלוּחָהּ, מְגֹרָשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרָשֶׁת.

אָמַר רַבִּי חַגַּי קַמֵּי רַבִּי יוֹסֵי: וְאָתְיָן אִלֵּין פְּלֻגְתָּא כְּאִלֵּין פְּלֻגְתָּא, דִּתְנִינַן תַּמָּן: הָיָה מְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַל עִסְקֵי גִּטָּהּ וְקִדּוּשֶׁיהָ, וְנָתַן לָהּ גִּטָּהּ וְקִדּוּשֶׁיהָ וְלֹא פֵּרַשׁ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: דַּיּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ לְפָרֵשׁ. וְאָתְיָא דְּרַבִּי כְּרַבִּי יוֹסֵי, וּדְרַבִּי נָתָן כְּרַבִּי יְהוּדָה. אֲמַר לֵהּ: וְאַתְּ, מַה בְּיָדֵךְ? דַּאֲמַר רַבִּי זְעִירָא אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר אָבִין, אַדָּא בַּר תַּחְלִיפָא בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה:

[לה.]

מַה פְּלִיגִין? בְּשֶׁהִפְלִיגוּ עַצְמָן לְעִנְיָנוֹת אֲחֵרִים, אֲבָל אִם הָיָה עוֹסֵק בְּאוֹתוֹ עִנְיָן, גִּט הוּא. וְהָכָא, אֲפִלּוּ בְּעוֹסְקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן הִיא מַחֲלֹקֶת.

רַבִּי זְעִירָא בָּעֵי קַמֵּי רַבִּי מָנָא: אַף לְעִנְיָן מַתָּנָה כֵּן? אָדָם עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ?! אֲמַר לֵהּ: תַּמָּן הַתּוֹרָה זִכְּתָה אוֹתָהּ בְּגִטָּהּ, וְהִיא עוֹשָׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁלָּהּ. אִית לָךְ מֵימַר, בְּמַתָּנָה? אָדָם עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ?! וְעוֹד מִן הָדָא: דַּאֲמַר רַבִּי יוֹסָה וְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר לִתֵּן מַתָּנָה לַחֲבֵרוֹ, וּבִקֵּשׁ לַחְזוֹר בּוֹ, חוֹזֵר בּוֹ.

קָם רַבִּי יוֹסֵי עִם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי, אֲמַר לֵהּ: וְהָן הוּא ״הֵן צָדֵק״? אָמַר לֵהּ: בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוֹ ״הֵן צָדֵק״ הָיָה. ״הֵילֵךְ גֵּט אִשְׁתִּי, גֵּט אִשְׁתִּי, גֵּט בִּתְּךָ״, ״גֵּט אֲחוֹתְךָ״, וְהָלַךְ וּנְתָנוֹ לָהּ – אֵינוֹ גֵּט. תְּבָעוֹ הַשָּׁלִיחַ, וְאָמַר לוֹ ״תֵּן גֵּט לְאִשְׁתְּךָ״, אָמַר לוֹ ״הֵילֵךְ גֵּט אִשְׁתִּי״, ״גֵּט בִּתְּךָ״, ״גֵּט אֲחוֹתְךָ״, וְהָלַךְ וּנְתָנוֹ לָהּ – הֲרֵי זֶה גֵּט. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בּוּן, וְרַבִּי אָבִין בְּשֵׁם רַבִּי שַׁמַּי: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: כְּאוֹמֵר ״יְהֵא לִי בְּיָדֵךְ״.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְהוּא שֶׁאָמְרָה לוֹ הֵיא ״טֹל לִי״, ״יְהֵא לִי בְּיָדֵךְ״. חַד בַּר נָשׁ שְׁלַח גֵּט לְאִתְתֵּיהּ. אָמְרָה לֵהּ: ״יְהֵא בְּיָדֵךְ״. אֲתָא עוּבְדָא קַמֵּי רַב, אֲמַר: אִם בָּא לְהַחֲזִיר יַחְזִיר. מַה, וּפְלִיג? שָׁנְיָא הוּא יְהֵא בְּיָדֵךְ, שָׁנְיָא הוּא יְהֵא לִי בְּיָדֵךְ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: אֲנָא יָדַע רֵישָׁא וְסֵיפָא: אִשָּׁה אַחַת עָשְׂת שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּטָּהּ מִשְּׁלִיחַ בַּעְלָהּ. אֲתָא עוּבְדָא קַמֵּי רַב, אֲמַר: אִם רָצָה לְהַחֲזִיר לֹא יַחֲזִיר. מְחַלְפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּרַב! תַּמָּן אָמַר רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: אֵין הָאִשָּׁה עוֹשָׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּטָּהּ מִשְּׁלִיחַ בַּעְלָהּ, וְהָכָא הוּא אָמַר הָכֵן!

[לה:]

אֲנִי אוֹמֵר, אַחַר הַדֶּלֶת הָיָה עוֹמֵד, וְשָׁמַע אֶת קוֹלָהּ.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה ״הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי״, צְרִיכָה שְׁנֵי כִתֵּי עֵדִים: שְׁנַיִם שֶׁיֹּאמְרוּ ״בְּפָנֵינוּ אָמְרָה״, וּשְׁנַיִם שֶׁיֹּאמְרוּ: ״בְּפָנֵינוּ קִבֵּל וְקָרַע״. אֲפִלּוּ הֵן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים, אוֹ אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים וְאֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים וְאֶחָד מִצְּטָרֵף עִמָּהֶן. נַעֲרָה מְאֹרָסָה הֵיא וְאָבִיהָ מְקַבְּלִין אֶת גִּטָּהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין שְׁתֵּי יָדַיִם זוֹכוֹת כְּאַחַת, אֶלָּא אָבִיהָ מְקַבֵּל

גִּטָּהּ בִּלְבַד. וְכָל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְשַׁמֵּר אֶת גִּטָּהּ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ.

קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטַּי׳ - אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ. לְפִיכָךְ אִם רָצָה הַבַּעַל לְהַחֲזִיר יַחֲזִיר, שֶׁאֵין הַקָּטָן עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ. וְאִם אָמַר לוֹ אָבִיהָ: ׳צֵא וְקַבֵּל לִבְתִּי גִּטָּהּ׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר לֹא יַחֲזִיר.

גְּמָרָא: שְׁנַיִם שֶׁאָמְרוּ: בְּפָנֵינוּ אָמְרָה. וּשְׁנַיִם שֶׁאָמְרוּ: בְּפָנֵינוּ קִבֵּל וְקָרַע - הוּא מוֹדֶה, יִצְטָרֵף הַשָּׁלִיחַ! תִּפְתֵּר שֶׁהָיָה קָרוֹב. הָדָא אָמְרָה, שֶׁהַקָּרוֹב נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ.

נַעֲרָה מְאֹרָסָה הִיא וְאָבִיהָ מְקַבְּלִין גִּטָּהּ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כְּמַחְלֹקֶת בְּגִטִּין,

[לו.]

כָּךְ מַחֲלֹקֶת בְּקִדּוּשִׁין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִין בְּקִדּוּשִׁין שֶׁאָבִיהָ מְקַדְּשָׁהּ, וְלֹא הִיא. מוֹדֶה רֵישׁ לָקִישׁ בִּנְשׂוּאִין, לֹא הַכֹּל מִמֶּנָּה לְהַשִּׂיא אֶת עַצְמָהּ וּלְהַפְסִיד מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְאָבִיהָ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אֵין לָהּ דַּעַת אֵצֶל אָבִיהָ, וְאֵינָהּ עוֹשָׂה שָׁלִיחַ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ, יֵשׁ לָהּ דַּעַת אֵצֶל אָבִיהָ וְהִיא עוֹשָׂה שָׁלִיחַ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: ׳הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ בּוֹ וּבְשִׁלּוּחוֹ, וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בָּהּ וּבְשִׁלּוּחָהּ׳! פְּתַר לָהּ בַּגְּדוֹלָה. וְהָתְנִינַן: קְטַנָּה שֶׁאָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטַּי׳, אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ! פְּתַר לָהּ בִּיתוֹמָה. וְהָא תְּנִינַן: אִם אָמַר לוֹ אָבִיהָ ׳צֵא וְהִתְקַבֵּל לִבְתִּי גִּטָּהּ׳, אִם רָצָה לְהַחֲזִיר, לֹא יַחֲזִיר! פְּתַר לָהּ: לִצְדָדִין הִיא מַתְנִיתָא: רֵישָׁא בִּיתוֹמָה, וְסֵיפָא בְּשֶׁיֵּשׁ לָהּ אָב.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: ׳הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה, בּוֹ וּבְשִׁלּוּחוֹ׳! פְּתַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֵין שְׁתֵּי יָדַיִם זוֹכוֹת כְּאַחַת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: חַד רַב נְפַק מִבֵּית וַעְדָּא, אָמַר: נְפַק עוּבְדָא כְּרַבִּי יוֹחָנָן. וְסָמְכִין עֲלוֹי? לָא הֲוָה צְרִיכָה מִסְמוֹךְ עָלָיו, אֶלָּא דַּהֲוָת מִן יַמָּא לְטִיגְנִי.

חַבְרַיָּא אָמְרִין: בְּחָצֵר וּבְאַרְבַּע אַמּוֹת פְּלִיגִין. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יֵשׁ לָהּ חָצֵר וְיֵשׁ לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֵין לָהּ חָצֵר וְאֵין לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: בְּחָצֵר פְּלִיגִין, וְאֵין לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת.

[לו:]

מִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּפִשּׁוּט יָדַיִם?

רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל: חָצֵרוֹ שֶׁל שָׁלִיחַ, מַהוּ שֶׁתֵּעָשֶׂה כְּיָדוֹ?

נִשֵּׂאת - הִיא, לֹא אָבִיהָ. קְטַנָּה - אָבִיהָ, לֹא הִיא. נִסֵּית - בֵּין הִיא בֵּין אָבִיהָ, אִם יֵשׁ בָּהּ דַּעַת - הִיא, לֹא אָבִיהָ.

אִי זוֹ הִיא קְטַנָּה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהִתְגָּרֵשׁ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁנּוֹתְנִין לָהּ גִּטָּהּ וְדָבָר אַחֵר עִמּוֹ, וְהִיא מוֹצִיאָה אוֹתוֹ לְאַחַר זְמַן.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר: ׳תֵּן גֵּט לְאִשְׁתִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר - פָּסוּל. ׳הֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וּנְתָנוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר - כָּשֵׁר. הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְקִבְּלוֹ לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר - פָּסוּל. וְרַבִּי אֶלְעָזָר מַכְשִׁיר. ׳הָבֵא לִי גִּטִּי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְהֵבִיאוֹ לָהּ מִמָּקוֹם אַחֵר - כָּשֵׁר.

גְּמָרָא: מַתְנִיתָא דְּלָא כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, בְּרַם כְּרַבִּי אֶלְעָזָר, לְעוֹלָם מְגָרֶשֶׁת, עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ׳אַל תְּגָרְשֶׁנָּה לִי אֶלָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳.

הֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְהָלַךְ וְגֵרְשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר. בָּזוֹ אוֹף רַבִּי לְעָזָר מוֹדֶה, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּמַרְאֶה לוֹ מָקוֹם. אוֹף רַבָּנִין מוֹדֵיי, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּמַרְאֶה לוֹ מָקוֹם.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: ׳הֲבֵא לִי גִּטִּי׳, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְיָדָהּ. ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי׳, אֲסוּרָה לוֹכַל בִּתְרוּמָה מִיַּד. ׳הִתְקַבֵּל לִי גִּטִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ גֵּט לְאוֹתוֹ מָקוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹסֵר מִיָּד.

גְּמָרָא: מַה טַעֲמָא דְּרַבִּי לְעָזָר? אֲנִי אוֹמֵר אַחַר הַדֶּלֶת מְצָאוֹ.

תַּמָּן תְּנִינָן: הָאוֹמֵר לְמִי שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת: ׳קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן, מִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר׳ - אֵינוֹ נֶאֱמָן, ׳מֵאִישׁ פְּלוֹנִי׳ - הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. תָּנֵי: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִלּוּ אָמַר לוֹ ׳מִפְּלוֹנִי׳ - אֵינוֹ נֶאֱמָן, עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ ׳קַח, וַאֲנִי נוֹתֵן מָעוֹת׳. מַה טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? אֲנִי אוֹמֵר, אֶחָד קָרוֹב מְצָאוֹ, וְלָקַח מִמֶּנּוּ.

אָתְיָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר כְּרַבִּי יוֹסֵי, וּדְרַבִּי יוֹסֵי כְּרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּרַבִּי יוֹסֵי רִבָּה מִן דְּרַבִּי אֶלְעָזָר. וְלָא מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר שֶׁאִם אָמְרָה לוֹ ׳אַל תְּקַבְּלֵהוּ לִי אֶלָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַגֵּט לְאוֹתוֹ מָקוֹם?

[לז.]

וְהָכָא, אֲפִלּוּ אָמַר לוֹ ׳אַל תְּקַח אֶלָּא מִפְּלוֹנִי׳ אֵינוֹ נֶאֱמָן, עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ ׳קַח, וַאֲנִי נוֹתֵן מָעוֹת׳. מַה טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? אֲנִי אוֹמֵר, אֶחָד קָרוֹב מָצָא, וְלָקַח מִמֶּנּוּ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר: ׳כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי׳, ׳גָּרְשׁוּהָ׳, ׳כִּתְבוּ אִגֶּרֶת וּתְנוּ לָהּ׳ - הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. ׳פִּטְרוּהָ׳, ׳פַּרְנְסוּהָ׳, ׳עֲשׂוּ לָהּ כְּנִימוּס׳, ׳עֲשׂוּ לָהּ כָּרָאוּי׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם. בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: הַיּוֹצֵא בְּקוֹלָהּ, וְאָמַר ׳כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳ - הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. חָזְרוּ לוֹמַר: אַף הַמְפָרֵשׁ וְהַיּוֹצֵא בְּשַׁיָּרָא. רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: אַף הַמְסָכֵּן.

גְּמָרָא: הָאוֹמֵר ׳תָּרְכוּהָ׳ כְּאוֹמֵר ׳גָּרְשׁוּהָ׳.

׳פִּטְרוּהָ׳, ׳פַּרְנְסוּהָ׳, ׳עֲשׂוּ לָהּ כְּנִימוּס׳, ׳עֲשׂוּ לָהּ כָּרָאוּי׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם - אֲנִי אוֹמֵר לְמְזוֹנוֹת.

אָמַר רַבִּי מָנָא: וְלֹא סוֹף דָּבָר בְּקוֹלָהּ שֶׁל סַכָּנָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּקוֹלָהּ שֶׁל מָמוֹן, שֶׁכָּל הַקּוֹלָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁל סַכָּנָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל: מַתְנָתוֹ כְּמַתְנַת שְׁכִיב מְרַע? רַב נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב אַרְמְנָיָא: מַה דְּהִיא צְרִיכָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר, פְּשִׁיטָא לְרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה. דִּתְנִינַן תַּמָּן: הָאִשָּׁה שֶׁנֶּהֶרְגָה, נֶהֱנִין בִּשְׁעָרָהּ. בְּהֵמָה שֶׁנֶּהֶרְגָה, אֲסוּרָה בַּהֲנָיָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה:

[לז:]

בְּאוֹמֶרֶת ׳תְּנוּ שְׁעָרִי לְבִתִּי׳.

כַּהֲדָא: גְּנִיבָה אִתְאֲפַק לְמִקְטָלָא, אָמַר: ׳יְבוֹן לְרַבִּי אֲבוּנָא זוּז מִן חַמְרָא דְּכַפַּר פַּנְיָא׳. וְלָא יָבוֹן לֵיהּ, חָשִׁין לְהָא דְּרַב, דְּרַב אָמַר: הַיּוֹרֵשׁ כְּמֻשְׁעְבָּד, כְּשֵׁם שֶׁאֵין מִלְוֶה בְּעֵדִים נִגְבֵּית מִן הַמֻּשְׁעְבָּד, כָּךְ אֵינָהּ

נִגְבִּית מִן הַיּוֹרְשִׁין. וְלָא יִתְּנוּן לֵהּ מִשּׁוּם חוֹב, יִתְּנוּן לֵהּ מִשּׁוּם מַתָּנָה! חָשִׁין לְהָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּרַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל, מַתְּנָתוֹ כְּמַתְּנַת שְׁכִיב מְרַע.

אַיְתִי דְּרַבִּי זְעֵירָא לְרַבִּי יִצְחָק עֲטוּשָׁיָא, וְתָנוּן לֵהּ: כְּגִטִּין כֵּן מַתָּנָה. אֲמַר לֵהּ רַבִּי בָּא: אוֹ מַה גִּטִּין אִם לֹא נָתַן בְּחַיָּיו לֹא נוֹתֵן, אַף מַתָּנָה אִם לֹא נָתַן בְּחַיָּיו לָאו שְׁמָהּ מַתָּנָה. אֲמַר לֵהּ: הָכָא אֲתָא רַבִּי מַפְקָה חָכְמְתָה, וּמַפְסְדָה לְרַבִּי אֲבוּנָא זוּז. לֵית יָכִיל, דְּתִנְיָנַן תַּמָּן: ׳תְּנוּ מָנֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי׳ וּמֵת, יִתְּנוּ לְאַחַר מִיתָה. כַּד שַׁמְעוֹן דְּרַבִּי יוֹחָנָן פְּלִיג, יָבוֹן לֵהּ. דְּמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מְלִוֶּה בְּעֵדִים נִגְבִּית מִן הַיּוֹרְשִׁין, וּבִלְבַד יוֹרְשִׁין שֶׁיָּרְשׁוּ קַרְקַע.

אָמַר רַבִּי יוֹסָה: הָדָא דְתֵימַר, בְּהָן דַּהֲוָה קָאִים גַּבֵּיהּ עַד שָׁעָה דְּמִית. בְּרַם אִם עָלִיל וְנָפִיק, אֲנָא אָמַר כְּבָר יְהִיב לֵהּ.

מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי חֲנִינָה אָמַר דְּלָא יְהִיב לֵהּ. רַבִּי חֲנִינָה הֲוָה מִשְׁתָּעֵי אֲהָן עוּבְדָא: לֵוִי פְּרִיסָה הֲוָה עָבַר מִן אֲתַר לַאֲתַר, נָפְקִין קְרִיבֵיהּ דִּגְנִיבָה מֵיכוֹל עִמֵּיהּ. אֲמַר: יֵבוֹן לְרַבִּי אֲבוּנָא זוּזַיי! וְאִיתַּגְרוֹן לַחְמָא.

תָּנֵי: אַף הַחוֹלֶה. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הַשְּׁזוּרִי בְּמִסְכֶּן. מַה בֵּין מִסְכֶּן מַה בֵּין חוֹלֶה? חוֹלֶה כְּדֶרֶךְ הָאָרֶץ, וּמִסְכֶּן כָּל שֶׁקֹּפֵץ עָלָיו הַחֹלִי.

דֶּרֶךְ הָאָרֶץ, הַקְּרוֹבִים נִכְנָסִין אֶצְלוֹ מִיָּד, וְהָרְחוֹקִין לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. וְאִם קָפַץ עָלָיו הַחֹלִי – אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִכְנָסִין אֶצְלוֹ מִיָּד. דָּלְמָא: רַבִּי הוּנָא רַבִּי פִּינְחָס רַבִּי חִזְקִיָּה סַלְקוֹן מְבַקְּרָא לְרַבִּי יוֹסֵי בָּתַר תְּלָתָא יוֹמִין. אֲמַר לוֹן: בִּי בָּעִיתוּן מְקַיְּמָה מַתְנִיתָא?

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁהָיָה מֻשְׁלָךְ בְּבוֹר וְאָמַר: ׳כָּל הַשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלִי יִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתִּי׳ – הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. הַבָּרִיא שֶׁאָמַר: ׳כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳, רָצָה לְשַׂחֵק בָּהּ. מַעֲשֶׂה בְּבָרִיא שֶׁאָמַר: ׳כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַגַּג וְנָפַל וּמֵת. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: אָמְרוּ חֲכָמִים, אִם מֵעַצְמוֹ נָפַל – הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם הָרוּחַ דְּחָאַתּוּ – אֵינוֹ גֵּט.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: לְמִדְנוּ רַבִּי יוֹנָתָן: וְהָן שֶׁרָאוּ בּוּבְיָה שֶׁל אָדָם. תַּמָּן תְּנִינַן: מְעִידִין לְאוֹר הַנֵּר וּלְאוֹר הַלְּבָנָה. וּמַשְׁיְאִין עַל פִּי בַּת קוֹל. וְמַר רַבִּי יוֹנָתָן: וְהָן שֶׁרָאוּ בּוּבְיָה שֶׁל אָדָם. רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָה בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה:

[לח.]

הָדָא דְתֵימַר בַּשָּׂדֶה, אֲבָל בָּעִיר, אֲפִלּוּ לֹא רָאוּ בּוּבְיָה שֶׁל אָדָם. וְהָתְנִינַן: מִי שֶׁהָיָה מֻשְׁלָךְ בְּבוֹר, וְאָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: וְהָן שֶׁרָאוּ בּוּבְיָה שֶׁל אָדָם! אָמַר רַבִּי אָבִין: הַמַּזִּיקִין הָיוּ מְצוּיִין בַּבּוֹרוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁהֵן מְצוּיִין בַּשָּׂדוֹת.

סָפֵק מֵעַצְמוֹ נָפַל סָפֵק הָרוּחַ דְּחָאַתּוּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם עַל אֲתַר נָפַל – הֲרֵי זֶה גֵּט, וְאִם לְאַחַר זְמַן נָפַל – אֵינוֹ גֵּט. וְהָהֵן עַל אֲתַר, וְלָא סָפֵק הוּא? הָדָא אָמְרָה, סָפֵק מֵעַצְמוֹ נָפַל, סָפֵק הָרוּחַ דְּחָאַתּוּ – הֲרֵי זֶה גֵּט.

שְׁחָטָהּ לִזְרֹק דָּמָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וּלְהַקְטִיר חֶלְבָּהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:

הַמַּחְשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. רֵישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר: אֵין הַמַּחְשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. הָתִיב רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי קֳמֵי רֵישׁ לָקִישׁ: וְהָתְנִינַן: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: קַל וָחוֹמֶר הַדְּבָרִים: מָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחְשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בְּמֻקְדָּשִׁין וְכוּ׳, וּפְגוּל וְנוֹתָר הַמַּחְשָׁבָה פּוֹסֶלֶת. אֲמַר לֵהּ: פְּגוּל וְנוֹתָר, אֵין הַמַּחְשָׁבָה פּוֹסֶלֶת, אֲבָל אִם שְׁחָטָהּ לִזְרֹק אֶת דָּמָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה וְלִקְטֹר חֶלְבָּהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, אֵין הַמַּחְשָׁבָה פּוֹסֶלֶת.

שְׁחָטָהּ וְזָרַק דָּמָהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהִקְטִיר חֶלְבָּהּ לַעֲבוֹדָה זָרָה, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה בְּקֵיסָרִין, וְלֹא אָמְרוּ לֹא לְאִסּוּר וְלֹא לְהֶתֵּר. רַבִּי חֲנִינָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא: זֹאת אוֹמֶרֶת לֹא חָשׁוּ. אִין תֵּימַר חָשׁוּ, הָיָה לָהֶם לְהוֹרוֹת אִסּוּר. רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁחָשׁוּ, אִין תֵּימַר לֹא חָשׁוּ, לֹא הָיָה לָהֶן לְהוֹרוֹת?!

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: אָמַר לִשְׁנַיִם ׳תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳, אוֹ לִשְׁלֹשָׁה ׳כִּתְבוּ גֵּט וּתְנוּ לְאִשְׁתִּי׳ - הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ. אָמַר לִשְׁלֹשָׁה ׳תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳, יֹאמְרוּ לָאֲחֵרִים ׳כִּתְבוּ׳, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְזוֹ הֲלָכָה שָׁלַח חֲנַנְיָה אִישׁ אוֹנוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין: מְקֻבָּל אֲנִי בְּאוֹמֵר לִשְׁלֹשָׁה ׳תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳, שֶׁיֹּאמְרוּ לָאֲחֵרִים ׳כִּתְבוּ׳, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂאָן בֵּית דִּין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: נוּמֵינוּ לַשָּׁלִיחַ: אַף אָנוּ מְקֻבָּלִין, שֶׁאָפְלוּ אָמַר לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם ׳תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳, צָרִיךְ שֶׁיִּלְמְדוּ וְיִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ לָהּ. אָמַר לַעֲשָׂרָה ׳תְּנוּ גֵּט לְאִשְׁתִּי׳, אֶחָד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין. ׳כֻּלְּכֶם כְּתוֹבוּ׳, אֶחָד כּוֹתֵב וְכֻלָּן חוֹתְמִין. לְפִיכָךְ, אִם מֵת אֶחָד מֵהֶן - הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל.

גְּמָרָא: מַתְנִיתָא דְּרַבִּי מֵאִיר,

[לח:]

מִן דְּבַתְרַהּ: ׳אָמַר לִשְׁלֹשָׁה׳. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר, מַה מָּצִינוּ בְּכָל מָקוֹם - אֲחֵרִים כּוֹתְבִין, וּבֵית דִּין חוֹתְמִין. וְהָכָא - אֲחֵרִים כּוֹתְבִין, וּבֵית דִּין מְחַתְּמִין.

רַבִּי הִלֵּל בַּר וָולָס בְּעָא קֳמֵי רַבִּי: מָה רָאוּ לוֹמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי? אֲמַר לֵהּ: שֶׁלֹּא רְאִיתִיו. רַבִּי כַּד הֲוָה בָּעֵי מְקַשְּׁיָה עַל דְּרַבִּי יוֹסֵי, אָמַר: אֲנַן עֲלִיבַיָּה מְקַשְּׁיָה עַל דְּרַבִּי יוֹסֵי?! שֶׁכְּשֵׁם לְבֵין קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים לְבֵין חֻלֵּי חֻלִּין, כָּךְ בֵּין דּוֹרֵנוּ לְדוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: כְּשֵׁם שֶׁבֵּין זָהָב לְעָפָר, כָּךְ בֵּין דּוֹרֵנוּ לְדוֹרוֹ שֶׁל אַבָּא.

אָמַר לַעֲשָׂרָה: ׳הוֹלִיכוּ אֶת הַגֵּט הַזֶּה׳ - אֶחָד מוֹלִיךְ עַל־יְדֵי כֻלָּן. ׳כֻּלְּכֶם הוֹלִיכוּ׳ - כֻּלָּם מוֹלִיכִין, וְאֶחָד נוֹתֵן עַל־יְדֵי כֻלָּן. לְפִיכָךְ אִם מֵת אֶחָד מֵהֶן, הֲרֵי הַגֵּט בָּטֵל. רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר דִּמִן רוֹמָא: הַמּוֹנֶה, כְּאוֹמֵר ׳כֻּלְּכֶם׳.

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק הָאוֹמֵר הִתְקַבֵּל

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א: **מַתְנִיתִין:** מִי שֶׁאָחֲזוּ קוּרְדְּיָיקוֹס, וְאָמַר: ׳כִּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם. אָמַר: ׳כִּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי׳, וַאֲחָזוּ קוּרְדְּיָיקוֹס, וְחָזַר וְאָמַר: ׳אַל תִּכְתְּבוּ׳ - אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם. נִשְׁתַּתֵּק, אָמְרוּ לוֹ: ׳נִכְתֹּב גֵּט לְאִשְׁתְּךָ׳? וְהִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ, בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, אִם אָמַר עַל לָאו ׳לָאו׳, וְעַל הֵן ׳הֵן׳ - הֲרֵי אֵלּוּ יִכְתְּבוּ וְיִתְּנוּ.

גְּמָרָא: סִימָן שׁוֹטֶה: הַיּוֹצֵא בַּלַּיְלָה, וְהַלָּן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְהַמְקָרֵעַ כְּסוּתוֹ, וְהַמְאַבֵּד מַה שֶּׁנּוֹתְנִין לוֹ. רַבִּי חוּנָא אָמַר: וְהֵן שֶׁיִּהוּ כֻלְּהֶם בּוֹ. דְּלָ כֵן: הַיּוֹצֵא בַּלַּיְלָה, קְנִיטְרוֹפִּיס. וְהַלָּן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, מַקְטִיר לַשֵּׁדִים. וְהַמְקָרֵעַ אֶת כְּסוּתוֹ וְהַמְאַבֵּד מַה שֶּׁנּוֹתְנִין לוֹ, קִינוֹקוֹס[ז]. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֶפִלּוּ אֶחָד מֵהֶן. אָמַר רַבִּי אָבִין: מִסְתַּבְּרָה כְּמָה דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, ׳אֶפִלּוּ אֶחָד מֵהֶן׳ - וּבִלְבַד בְּמַאֲבֵד מַה שֶּׁנּוֹתְנִין לוֹ, שֶׁאֶפִלּוּ שׁוֹטֶה שֶׁבַּשּׁוֹטִין אֵין מְאַבֵּד מַה שֶּׁנּוֹתְנִין לוֹ.

קוּרְדְּיָיקוֹס, אֵין בּוֹ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ. מַהוּ קוּרְדְּיָיקוֹס? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הָמִים. אָתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּחַד טַרְסַיי, דַּהֲווֹן יָהֲבִין לֵהּ סְמִיק גּוֹ אֲכִים, וַהֲוָה לָעֵי, אֲכִים גּוֹ סְמִיק וְלָא הֲוָה לָעֵי. זֶהוּ קוּרְדְּיָיקוֹס שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים.

פְּעָמִים שׁוֹטֶה פְּעָמִים חָלוּם. בְּשָׁעָה שֶׁהוּא שׁוֹטֶה - הֲרֵי הוּא כְּשׁוֹטֶה לְכָל דָּבָר. וּבְשָׁעָה שֶׁהוּא חָלוּם - הֲרֵי הוּא כְּפִקֵּחַ לְכָל דָּבָר. אָתָא עוּבְדָא קֳמֵי שְׁמוּאֵל, אָמַר: כַּד דְּהוּא חָלִים, יִתֵּן גֵּט. מַה שְׁמוּאֵל כְּרֵישׁ לָקִישׁ? דְּרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לְכְשֶׁיִּשְׁתַּפֶּה. רוּבָּא דִּשְׁמוּאֵל מֵרֵישׁ לָקִישׁ, דּוּ אָמַר ׳חָלוּם יִתֵּן גֵּט׳,

[לט.]

"וְתַחֲלִימֵנִי וְהַחֲיֵנִי" (יְשַׁעְיָה לח, טז). רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא אָמַר: אִתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עוֹדֵהוּ קוּרְדְּיָיקוֹס עָלָיו, כּוֹתְבִין גֵּט וְנוֹתְנִין לְאִשְׁתּוֹ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לְכְשֶׁיִּשְׁתַּפֶּה.

מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ, דְּאִתְפַּלְגוּן: נִתְחָרֵשׁ, אוֹ נִשְׁתַּטָּה, אוֹ נִשְׁתַּמֵּד, אוֹ שֶׁהוֹרוּ בֵּית דִּין לֶאֱכֹל חֵלֶב. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נִדְחֵית חַטָּאתוֹ. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: לֹא נִדְחֵית חַטָּאתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן אָמַר: רַבִּי יוֹחָנָן מִיחֲלַף שְׁמוּעָתָא, דְּלָא תְּהֵא מִלְתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן פְּלִיגָא עַל מִלְתֵיהּ. דְּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַגּוֹסֵס, זוֹרְקִין עָלָיו מִדַּם חַטָּאתוֹ וּמִדַּם אֲשָׁמוֹ. רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: רַבִּי חִיָּה רַבִּי יַסָּא: חַד כְּהָדֵין, וְחַד כְּהָדֵין.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ: **אָמַר ׳כִּתְבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי׳, וַאֲחָזוּ קוּרְדְּיָיקוֹס, וְחָזַר וְאָמַר ׳אַל תִּכְתְּבוּ׳ - אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם;** פְּתַר לַהּ לְכְשֶׁיִּשְׁתַּפֶּה אֵין דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים כְּלוּם.

נָתַן לָהּ אֶת גִּטָּהּ, וְאָמַר ׳לֹא יְהֵא גֵּט אֶלָּא לְמָחָר׳, וְנַעֲשָׂה קוּרְדְּיָיקוֹס, תִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וּדְרֵישׁ לָקִישׁ. זָרַק לָהּ אֶת גִּטָּהּ, וְאָמַר ׳לֹא יְהֵא גֵּט אֶלָּא לְמָחָר׳, תִּפְלוּגְתָּא

[ז] בַּעַל מַחֲשָׁבוֹת, וּמִתּוֹךְ כָּךְ אֵינוֹ שָׂם לִבּוֹ לְמַה שֶּׁעוֹשֶׂה

דְּרַבִּי יוֹחָנָן וּדְרֵישׁ לָקִישׁ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: רַבִּי אָבִין בָּעֵי: תָּרַם אֶת כֵּירְיוֹ, וְאָמַר ׳לֹא יְהֵא תְּרוּמָה אֶלָּא לְמָחָר׳, וְנַעֲשָׂה קוֹרְדְּיָיקוֹס - תִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וּדְרֵישׁ לָקִישׁ?

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ, וְלֵית לֵהּ קִיּוּם. ׳הֲרֵי שֶׁהָיָה צָלוּב אוֹ מְגוּיָּד, וְרָמַז וְאָמַר ׳כִּתְבוּ גֵּט לְאִשְׁתּוֹ׳, כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין בְּחֶזְקַת שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ׳. וְאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִטְרְפָה דַּעְתּוֹ שָׁעָה אַחַת?! הָדָא פְּלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ וְלֵית לֵהּ קִיּוּם.

תָּנֵי: חֵרֵשׁ שֶׁתָּרַם, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁהָיָה חֵרֵשׁ מִתְּחִלָּתוֹ, אֲבָל אִם הָיָה פִּקֵּחַ וְנִתְחָרֵשׁ, כּוֹתֵב וַאֲחֵרִים מְקַיְּמִין כְּתַב יָדוֹ. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

[לט:]

חֲלוּקִין עַל הַשּׁוֹנֶה הַזֶּה. אָמְרִין: וְהָא מַתְנִיתָא פְּלִיגָא: ׳נִתְחָרֵשׁ הוּא אוֹ נִשְׁתַּטָּה, אֵינוֹ מוֹצִיא עוֹלְמִית׳. וְיִכְתּוֹב וְיקַיְּמוּ אֲחֵרִים כְּתַב יָדוֹ! קַיְּימִנֵּיהּ בְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לִכְתּוֹב.

הָתִיב רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: וְהָא מַתְנִיתָא פְּלִיגָא: ׳הֲרֵי שֶׁכָּתַב בִּכְתַב יָדוֹ, אָמַר לְסוֹפֵר וְכָתַב, לְעֵדִים וְחָתְמוּ, אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּתָבוּהוּ וַחֲתָמוּהוּ, וּנְתָנוּהוּ לוֹ, וְחָזַר וּנְתָנוֹ לָהּ, אֵינוֹ גֵּט׳. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֱמוֹר דְּבָתְרָא וְלֵית הָדָא פְּלִיגָא: אֵינוֹ גֵּט עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ קוֹלוֹ שֶׁיֹּאמַר לְסוֹפֵר ׳כְּתוֹב׳ וּלְעֵדִים ׳חֲתוֹמוּ׳. סוֹף דָּבָר עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹלוֹ, וְלָא אַפְלוּ הִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ?! וְאַתְּ אֲמַר לֵית כָּן, אוֹף הָכָא לֵית כָּן. אָמַר רַבִּי מָנָא: אִית כָּן, הִיא שְׁמִיעַת הַקּוֹל הִיא הַרְכָּנַת הָרֹאשׁ.

רַבִּי זְעֵירָא בְּעָא מִנֵּיהּ דְּרַבִּי מָנָא: כְּמָה דְתֵימַר עַד שֶׁיַּרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים, וְדִכְוָתַהּ עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹלוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים? אָמַר לֵהּ: לִשְׁמִיעַת הַקּוֹל פַּעַם אַחַת, לְהַרְכָּנַת הָרֹאשׁ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים. אָמַר רַבִּי יוּדָן: תַּמָּן בְּאוֹמֵר ׳כָּךְ וְכָךְ עֲשִׂיתִי׳, בְּרַם הָכָא בְּאוֹמֵר ׳כָּךְ וְכָךְ עֲשׂוּ׳. רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר לֵוִי בָּעֵי: מָה אָנַן קָיְמִין?! אִם יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לְשֶׁעָבַר יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לַבָּא, אִם אֵין בּוֹ דַּעַת לְשֶׁעָבַר אֵין בּוֹ דַּעַת לַבָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא מָרִי: בְּחֵרֵשׁ אָנַן קָיְמִין, וְאֵין שְׁלִיחוּת לְחֵרֵשׁ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן אָמַר: בְּבְרִיא אָנַן קָיְמִין, לָמָּה אֵינוֹ גֵּט? אֲנִי אוֹמֵר מִתְעַסֵּק בִּשְׁטָרוֹתָיו.

וְתָנֵי כֵן: בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ בּוּרְיוֹ, אֲבָל אִם נִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ חָלְיוֹ, דַּיּוֹ פַּעַם אַחַת. וּבִלְבַד בִּמְסָרְגִין לוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, וְאָמַר לוֹ: ׳פֵּרוֹת שֶׁמָּכַרְתִּי לְךָ טְבָלִים הֵן׳; ׳בְּשַׂר בְּכוֹר הוּא׳; ׳יַיִן נֶסֶךְ הוּא׳ - שׁוֹרַת הַדִּין אֵין נֶאֱמָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אִישׁ:

ב. הָיָה מַקְרִיב עִמּוֹ זְבָחִים, וְאָמַר לוֹ: ׳נִתְפַּגְּלוּ׳. הָיָה עוֹשֶׂה עִמּוֹ טָהֳרוֹת, וְאָמַר לוֹ: ׳נִטְמְאוּ׳ - נֶאֱמָן, לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן. אֲבָל אָמַר לוֹ: ׳זְבָחִים שֶׁהִקְרַבְתִּי עִמְּךָ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִטְמְאוּ׳ - שׁוֹרַת הַדִּין אֵין נֶאֱמָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כֵּן, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אִישׁ:

ג. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל בְּנֵי הַחֲבוּרָה, וְאָמַר: ׳שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ שְׁחַטְתִּיו׳ - שׁוֹרַת הַדִּין אֵין נֶאֱמָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ - נֶאֱמָן, מִשֶּׁהִתְחִיל בּוֹ - אֵינוֹ נֶאֱמָן:

ד. אֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ; אֲבָל אָמְרוּ: כָּל מִינֵי חִטִּין אֶחָד. כָּל מִין אוֹפִילִין וֶאֱגוֹזִים וּשְׁקֵדִים וְרִמּוֹנִים אֶחָד. תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. הָיוּ לוֹ תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְכֵן שְׁנֵי מִינֵי חִטִּין - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין תּוֹרְמִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: תּוֹרְמִין:

ה. כֵּיצַד אֵין תּוֹרְמִין מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן? אֵין תּוֹרְמִין מִפֵּרוֹת שָׁנָה זוֹ עַל פֵּרוֹת שָׁנָה שֶׁעָבְרָה. וְלֹא מִפֵּרוֹת שָׁנָה שֶׁעָבְרָה עַל פֵּרוֹת שָׁנָה זוֹ. אֲבָל שָׂדֶה שֶׁנַּעֲשָׂה שְׁתֵּי בְּרָכוֹת בַּשָּׁנָה, וְכֵן שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. לִקֵּט יָרָק בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד שֶׁלֹּא בָּא הַשֶּׁמֶשׁ, וְחָזַר וְלִקֵּט מִשֶּׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ - אֵין תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה חָדָשׁ וְזֶה יָשָׁן:

ו. הָיְתָה שְׁנִיָּה וְנִכְנְסָה לַשְּׁלִישִׁית, הָרִאשׁוֹן - מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהַשֵּׁנִי - מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר עָנִי. לִקֵּט אֶתְרוֹג בְּעֶרֶב חַמִּשָּׁה עָשָׂר בִּשְׁבָט עַד שֶׁלֹּא בָּא הַשֶּׁמֶשׁ, וְחָזַר וְלִקֵּט אַחַר מִשֶּׁבָּא הַשֶּׁמֶשׁ - אֵין תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה חָדָשׁ וְזֶה יָשָׁן. הָיְתָה שְׁלִישִׁית וְנִכְנְסָה לִרְבִיעִית, הָרִאשׁוֹן - מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר עָנִי, וְהַשֵּׁנִי - מִתְעַשֵּׂר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי:

הַשָּׁלֵם

ז. כֵּיצַד אֵין תּוֹרְמִין מִן הַתָּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר? אָמַר: ׳פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין אֵלּוּ עֲשׂוּיִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין אֵלּוּ׳. אוֹ ׳פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין אֵלּוּ עֲשׂוּיִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין אֵלּוּ׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם. אֲבָל ׳פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין אֵלּוּ עֲשׂוּיִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין אֵלּוּ לְכְשֶׁיִּתָּלְשׁוּ׳ - הֲרֵי זֶה אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי, וְעוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל מָקוֹם אַחֵר עַד שֶׁיִּתָּלְשׁוּ. נִתְלְשׁוּ - דְּבָרָיו קַיָּמִים:

ח. כֵּיוֹצֵא בּוֹ: מִי שֶׁהָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ, וְהָיְתָה בְּיָדוֹ כַּלְכָּלָה שֶׁל פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן מְתֻקָּנִין, אוֹמֵר: ׳הֲרֵי זֶה עֲשׂוּיָה תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי לְכְשֶׁיַּגִּיעַ לָעִיר׳ - הֲרֵי זֶה אוֹכֵל מִמֶּנָּה עֲרַאי, וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר עַד שֶׁיַּגִּיעַ לָעִיר. הִגִּיעַ לָעִיר - דְּבָרָיו קַיָּמִין. נֶאֱכְלוּ פֵּרוֹת אוֹ נִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ, עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לָעִיר - כַּלְכָּלָה בְּטִבְלָהּ, מִשֶּׁהִגִּיעַ לָעִיר - דְּבָרָיו קַיָּמִין. יֶתֶר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: ׳עֲרוּגָה תְּלוּשִׁין יִהְיֶה תְּרוּמָה עַל פֵּרוֹת עֲרוּגָה זוֹ מְחֻבָּרִין לְכְשֶׁיָּבִיאוּ שְׁלִישׁ וְיִתָּלְשׁוּ׳, וְהֵבִיאוּ שְׁלִישׁ וְנִתְלְשׁוּ - דְּבָרָיו קַיָּמִין:

ט. כֵּיצַד אֵין תּוֹרְמִין מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ עַל פֵּרוֹת חוּץ לָאָרֶץ? אֵין תּוֹרְמִין מִפֵּרוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל פֵּרוֹת סוּרְיָא. וְלֹא מִפֵּרוֹת סוּרְיָא עַל פֵּרוֹת הָאָרֶץ. יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּנָה שָׂדֶה

תּוֹסֶפְתָּא

בְּסוּרְיָא – הֲרֵי הוּא כְּקוֹנָה בַּפַּרְוָד[1] שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, תּוֹרֵם וּמְעַשֵּׂר עָלֶיהָ:

י. יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִי שֶׁקָּנוּ שָׂדֶה בְּסוּרְיָא – הֲרֵי הוּא כְּטֶבֶל וּכְחֻלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חֶלְקוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל – חַיָּב, חֶלְקוֹ שֶׁל נָכְרִי – פָּטוּר. יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּנָה שָׂדֶה בְּסוּרְיָא עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא, וְהֵבִיא שְׁלִישׁ, אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר וּמְכָרָהּ לְנָכְרִי – חַיֶּבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבַשְּׁבִיעִית, שֶׁכְּבָר נִתְחַיְּבָה. אֲבָל הָאֲרִיסִין וְהַחֲכִירוֹת וּבָתֵּי אָבוֹת, נָכְרִי שֶׁמִּשְׁכֵּן שָׂדֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה לוֹ יִשְׂרָאֵל נִימוֹסוֹת[2] עָלֶיהָ – פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת וּפְטוּרָה מִן הַשְּׁמִטָּה:

יא. אֵיזוֹ הִיא הָאָרֶץ וְאֵיזוֹ הִיא חוּצָה לָאָרֶץ? כָּל שֶׁשּׁוֹפֵעַ מִטּוּר אַמָּנוֹן וָאֵילָךְ – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִטּוּר אַמָּנוֹן וְלִפְנִים – חוּצָה לָאָרֶץ. נִסִּין שֶׁבַּיָּם[3] – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ חוּט מָתוּחַ מִטּוּר אַמָּנוֹן עַד נַחֲלֵי מִצְרַיִם, מִחוּט וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִחוּט וְלַחוּץ – חוּצָה לָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא כְּנֶגֶד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – הֲרֵי הוּא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לד, ו): "וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל". נִסִּין שֶׁבַּצָּדָדִין – רוֹאִין אוֹתָן כְּאִלּוּ חוּט מָתוּחַ מִקַּפַּלַרְיָא עַד אוּקְיָנוֹס, מִנַּחַל מִצְרַיִם עַד אוּקְיָנוֹס, מִחוּט וְלִפְנִים – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִחוּט וְלַחוּץ – חוּצָה לָאָרֶץ:

יב. סְפִינָה הַבָּאָה מִחוּצָה לָאָרֶץ וְהָיוּ בָהּ פֵּרוֹת, מִחוּט וְלִפְנִים, אִם הִיא גוֹשֶׁשֶׁת – חַיֶּבֶת לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְהַיּוֹצֵאת לְחוּץ לָאָרֶץ – אֵין חַיֶּבֶת לְפִי חֶשְׁבּוֹן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עֻפַּר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כָּל מָקוֹם שֶׁהוּא – חַיָּב:

[1] פַּרְוָד שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם – מִגְרְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם וּכְפָרֶיהָ. תַּרְגּוּם מִגְרָשָׁהּ – פַּרְוָודָהּ (רַמְבַּ"ם פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁנָיוֹת – מַסֶּכֶת חַלָּה פֶּרֶק ד מִשְׁנָה יא).

[2] שְׁטַר.

[3] אִיֵּי הַיָּם.

הַשָּׁלֵם

יג. אֲבָל עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם – שָׁוִין לַנָּכְרִים בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּסוּרְיָא וּבְחוּצָה לָאָרֶץ. אֶלָּא שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לַנָּכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי בְּסוּרְיָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּשִׁבְיוֹן רֹאשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל כְּזִיב, שֶׁלָּקַח מִן נָכְרִי רְבָעִי בְּסוּרְיָא וְנָתַן לוֹ דָּמָיו, וּבָא וְשָׁאַל אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְאָמַר לוֹ: 'הַמְתֵּן עַד שֶׁנִּהְיֶה בַּהֲלָכָה', וְהִתִּירוֹ. אָמַר לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? אַף הוּא שָׁלַח לוֹ בְּיַד שָׁלִיחַ חֵרֵשׁ: מַה שֶּׁעָשִׂיתָ עָשִׂיתָ אֲבָל לֹא תְּשַׁנֶּה[4] לַעֲשׂוֹת כֵּן:

יד. אֵין תּוֹרְמִין מִן הַתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ. כֵּיצַד יוֹדֵעַ אִם הֵבִיאָה שְׁלִישׁ אִם לָאו? אִם זוֹרְעָהּ וּמַצְמַחַת – הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ. אִם זוֹרְעָהּ וְאֵינָהּ מַצְמַחַת – הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: אִלֵּם לֹא יִתְרֹם? מִפְּנֵי שֶׁאֵין יָכוֹל לְבָרֵךְ. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ 'סוּמָא לֹא יִתְרֹם'? מִפְּנֵי שֶׁאֵין יָכוֹל לָבוֹר אֶת הַיָּפֶה מִן הָרַע. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ 'שִׁכּוֹר לֹא יִתְרֹם'? מִפְּנֵי שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: שִׁכּוֹר – מְקֻחוֹ מֻקָּח, וּמִמְכָּרוֹ מִמְכָּר, מַתָּנָתוֹ מַתָּנָה, וְנִדְרוֹ נֶדֶר, הֶקְדֵּשׁוֹ הֶקְדֵּשׁ, עָבַר עֲבֵרָה שֶׁחַיָּב עָלֶיהָ חַטָּאת – מְחַיְּבִין אוֹתוֹ. סְקִילָה – מְחַיְּבִין אוֹתוֹ. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: שִׁכּוֹר – הֲרֵי הוּא כְּפִקֵּחַ לְכָל דָּבָר, אֶלָּא שֶׁפָּטוּר מִתְּפִלָּה. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: בַּעַל קֶרִי לֹא יִתְרֹם? מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ 'עֻרְלִי לֹא יִתְרֹם'? מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ. אֲבָל מְכַסֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּתֶבֶן וּבְקַשׁ וּבְכָל דָּבָר, וּמְבָרֵךְ:

ב. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי, מֵאֵימָתַי מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן? מִשֶּׁהִפְרִישָׁן. הִפְרִישָׁן, אִם עָתִיד לִקְרוֹת לָהֶם שֵׁם – אֵין בָּהֶן קְדֻשָּׁה עַד שֶׁיִּקָּרֵא לָהֶם

[4] לַעֲשׂוֹת כָּךְ שׁוּב.

תּוֹסֶפְתָּא

שֵׁם. וְאִם אֵין עָתִיד לִקְרוֹת לָהֶם שֵׁם, כֵּיוָן שֶׁהִפְרִישָׁן - נִתְקַדְּשׁוּ:

ג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹדֵד אָדָם אֶת טִבְלוֹ וּמַכְנִיסוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְרֹם בַּמִּדָּה וּבַמִּשְׁקָל. שׁוֹקֵל אָדָם אֶת טִבְלוֹ וּמַכְנִיסוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְרֹם בַּמִּשְׁקָל. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא בַּמִּדָּה, וְלֹא בַּמָּדוּד, וְלֹא בַּמִּשְׁקָל, וְלֹא בַּשָּׁקוּל, וְלֹא בַּמְּנִין, וְלֹא בַּמָּנוּי. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה שֶׁהָיִינוּ מְלַקְּטִים תְּאֵנִים אַחַר אָבִיךָ, וְאָמַר לָנוּ: הֱיוּ מוֹנִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מַעֲשֶׂה בְּזָקֵן אֶחָד בְּעַרְדַּסְקִית שֶׁהָיָה שׁוֹקֵל אֶת כָּל כְּלָתוֹ מְלֵאָה, וְחוֹזֵר וְשׁוֹקְלָהּ רֵיקָנִית, וְהָיָה רַבִּי מֵאִיר מְשַׁבְּחוֹ:

ד. הַתּוֹרֵם אֶת הַכֹּל כֻּלָּה, וְנִמְצְאוּ פֵּרוֹת בְּצִדֵּי כֻּלָּה - חֲרֵי אֵלּוּ תְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁבִּלְבּוֹ לִתְרֹם עַל הַכֹּל:

ה. הָיָה לְפָנָיו תְּאֵנִים וְרִמּוֹנִים - אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהֱיוֹת יוֹשֵׁב וּמְעַשֵּׂר בֵּין בְּדַקָּה בֵּין בְּגַסָּה, אֶלָּא: תּוֹרֵם כְּדַרְכּוֹ בְּבֵינוֹנִי:

ו. הַתּוֹרֵם אֶת הַגֹּרֶן - צָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן אֶת לִבּוֹ עַל מַה שֶּׁבַּקַּשִּׁין, עַל מַה שֶּׁבַּתֶּבֶן, עַל מַה שֶּׁבַּצְּדָדִין. הַתּוֹרֵם אֶת הַגַּת - צָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן אֶת לִבּוֹ עַל מַה שֶּׁבַּחַרְצַנִּין וְעַל מַה שֶּׁבַּזָּגִין. הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר - צָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן אֶת לִבּוֹ עַל מַה שֶּׁבַּגֶּפֶת. אִם לֹא כִוֵּן - תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא שֶׁתְּרוּם עַל הַכֹּל:

ז. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל בֵּית הַגְּרָנוֹת תְּפוּסָה אַחַת. כֵּיצַד? גַּת אֶחָד לִשְׁתֵּי בוֹרוֹת, שְׁתֵּי גָּתוֹת לְבוֹר אַחַת, שְׁתֵּי גָּתוֹת לִשְׁתֵּי בוֹרוֹת, בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּם תְּפוּסָה אַחַת - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִן זֶה עַל זֶה. נִטְמָא אֶחָד מֵהֶן - תּוֹרֵם מִן הַטָּהוֹר שֶׁבּוֹ עַל הַטָּמֵא שֶׁבּוֹ. אֵין כֻּלָּם תְּפוּסָה אַחַת - אֵין תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם - לֹא יִתְרֹם מִן הַטָּהוֹר שֶׁבּוֹ עַל הַטָּמֵא שֶׁבּוֹ:

ח. הָיָה מְלַקֵּט כַּפֵּי יָרָק וּמַנִּיחַ בַּגִּנָּה - תּוֹרֵם מֵאַחַת עַל הַכֹּל. הֵבִיא מִין אַחֵר בֵּינֵיהֶם - תּוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. הֵבִיא מִמִּינִים הַרְבֵּה בַּקֻּפָּה, כְּרוּב מִלְמַעְלָה וּכְרוּב מִלְמַטָּה וּמִין אֶחָד בְּאֶמְצַע - לֹא יִתְרֹם מִן הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן אֶלָּא אִם כֵּן הֶקֵּף:

ט. חֲמִשָּׁה צְבוּרִין בַּגֹּרֶן - תּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁעִקַּר הַגֹּרֶן קַיָּם, אֵין עִקַּר הַגֹּרֶן קַיָּם - תּוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. הִכְנִיס פֵּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מְפֻזָּרִין - תּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. שְׁתֵּי מְגוּרוֹת בַּעֲלִיָּה אַחַת - תּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. שַׁקֵּי תְּבוּאָה וְעִגּוּלֵי דְּבֵלָה וְדוּגְיוֹת[5] שֶׁל גְּרוֹגָרוֹת, כֻּלָּם בַּהֶקֵּפָה אַחַת - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה:

י. מֵאֵימָתַי תּוֹרְמִין אֶת הַגֹּרֶן? מִשֶּׁתִּתְעַקֵּר הָאַלָּה[6]. צָבַר מִקְצָת הַגֹּרֶן - תּוֹרֵם מִן הַצָּבוּר עַל שֶׁאֵינוֹ צָבוּר:

יא. מֵאֵימָתַי תּוֹרְמִין אֶת הַגַּת? מִשֶּׁיְּהַלְכוּ בָהּ שְׁתֵּי וָעֶרֶב. מֵאֵימָתַי מְטַמְּאִין? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִשֶּׁנִּטַּל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁנִּטַּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֲלָכָה כִּדְבְרֵי בֵית שַׁמַּאי, אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ הָרַבִּים כִּדְבְרֵי בֵית הִלֵּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹצִיאִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת וּמְטַמְּאִין אֶת הַגַּת מִיָּד:

הַשָּׁלֵם

בּוֹרוֹת, בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּם תְּפוּסָה אַחַת - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. נִטְמָא אַחַת מֵהֶם - תּוֹרֵם מִן הַטָּהוֹר שֶׁבּוֹ עַל הַטָּמֵא שֶׁבּוֹ. אֵין כֻּלָּם תְּפוּסָה אַחַת - אֵין תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. נִטְמָא אֶחָד מֵהֶם - לֹא יִתְרֹם מִן הַטָּהוֹר שֶׁבּוֹ עַל הַטָּמֵא שֶׁבּוֹ:

ח. הָיָה מְלַקֵּט כַּפֵּי יָרָק וּמַנִּיחַ בַּגִּנָּה - תּוֹרֵם מֵאַחַת עַל הַכֹּל. הֵבִיא מִין אַחֵר בֵּינֵיהֶם - תּוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. הֵבִיא מִמִּינִים הַרְבֵּה בַּקֻּפָּה, כְּרוּב מִלְמַעְלָה וּכְרוּב מִלְמַטָּה וּמִין אֶחָד בְּאֶמְצַע - לֹא יִתְרֹם מִן הָעֶלְיוֹן לַתַּחְתּוֹן אֶלָּא אִם כֵּן הֶקֵּף:

ט. חֲמִשָּׁה צְבוּרִין בַּגֹּרֶן - תּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁעִקַּר הַגֹּרֶן קַיָּם, אֵין עִקַּר הַגֹּרֶן קַיָּם - תּוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. הִכְנִיס פֵּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מְפֻזָּרִין - תּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. שְׁתֵּי מְגוּרוֹת בַּעֲלִיָּה אַחַת - תּוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. שַׁקֵּי תְּבוּאָה וְעִגּוּלֵי דְּבֵלָה וְדוּגְיוֹת[5] שֶׁל גְּרוֹגָרוֹת, כֻּלָּם בַּהֶקֵּפָה אַחַת - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה:

י. מֵאֵימָתַי תּוֹרְמִין אֶת הַגֹּרֶן? מִשֶּׁתִּתְעַקֵּר הָאַלָּה[6]. צָבַר מִקְצָת הַגֹּרֶן - תּוֹרֵם מִן הַצָּבוּר עַל שֶׁאֵינוֹ צָבוּר:

יא. מֵאֵימָתַי תּוֹרְמִין אֶת הַגַּת? מִשֶּׁיְּהַלְכוּ בָהּ שְׁתֵּי וָעֶרֶב. מֵאֵימָתַי מְטַמְּאִין? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מִשֶּׁנִּטַּל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: מִשֶּׁנִּטַּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֲלָכָה כִּדְבְרֵי בֵית שַׁמַּאי, אֶלָּא שֶׁנָּהֲגוּ הָרַבִּים כִּדְבְרֵי בֵית הִלֵּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מוֹצִיאִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת וּמְטַמְּאִין אֶת הַגַּת מִיָּד:

---

[5] חֲבִיּוֹת

[6] מִשֶּׁתִּתְעַקֵּר הַתְּבוּאָה שֶׁמְּהַפְּכִים אוֹתָהּ עִם הָרַחַת כְּדֵי לְצוֹבְרָהּ בַּכְּרִי. תַּרְגּוּם תְּבוּאָה – עֲלָלָא (חַסְדֵי דָוִד). בְּ׳מִנְחַת בִּכּוּרִים׳ פֵּרֵשׁ: מוֹץ.

תּוֹסֶפְתָּא

יב. מֵאֵימַת תּוֹרְמִין אֶת הַזֵּיתִים? מִשֶּׁיִּטְעִינוּ. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשֶּׁיִּטְחֲנוּ. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵבִיא זֵיתִים בַּקֻּפָּה וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַמֶּמֶל, וּמְהַלֵּךְ בָּהֶן שְׁתֵּי וָעֵרֶב. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוֹ דּוֹמֶה עֲנָבִים לְזֵיתִים! עֲנָבִים - רַכּוֹת וְנוֹתְקוֹת אֶת יֵינָן, זֵיתִים - קָשִׁים וְאֵינָן נוֹתְקִין אֶת שַׁמְנָן:

יג. אֵין תּוֹרְמִין שֶׁמֶן עַל הַזֵּיתִים הַנִּכְתָּשִׁין, וְלֹא יַיִן עַל הָעֲנָבִים הַנִּדְרָכוֹת. אִם תָּרַם - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְיַחְזֹר וְיִתְרֹם. הָרִאשׁוֹנָה - מְדַמַּעַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. אֲבָל לֹא שְׁנִיָּה. וְצָרִיךְ לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת. חָזַר וְעָשָׂה זֵיתִים רִאשׁוֹנִים שֶׁמֶן, וַעֲנָבִים רִאשׁוֹנִים יַיִן - תְּרוּמָה, וְאֵין צָרִיךְ לִתְרֹם שְׁנִיָּה, וְצָרִיךְ לְקָרוֹת לָהּ שֵׁם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תּוֹרְמִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין אֵין תּוֹרְמִין. וּמוֹדִים: שֶׁאִם תָּרַם - שֶׁצָּרִיךְ לִתְרֹם שְׁנִיָּה:

יד. הַתּוֹרֵם זֵיתִים עַל זֵיתִים הָעֲתִידִין לְהִכָּתֵשׁ, עֲנָבִים עַל עֲנָבִים הָעֲתִידִים לִדָּרֵךְ - תְּרוּמָה וְיַחְזֹר וְיִתְרֹם. הָרִאשׁוֹנָה - מְדַמַּעַת, שְׁנִיָּה - אֵין מְדַמַּעַת. הָרִאשׁוֹנָה - חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ, שְׁנִיָּה - אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. הַתּוֹרֵם זֵיתִים שֶׁמֶן עַל זֵיתִים לַאֲכִילָה - הֲרֵי זֶה תּוֹרֵם לְפִי הַשֶּׁמֶן הָרָאוּיִן לַעֲשׂוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תּוֹרְמִין לְפִי הָאוֹכְלִין הָרְאוּיִן לַעֲשׂוֹת חוּץ מִגַּרְעִינֵיהֶן. מוֹדִים בְּקֻלְסְקִין[7] - שֶׁתּוֹרְמִין לְפִי אוֹכְלִין חוּץ מִגַּרְעִינֵיהֶן:

טו. הַתּוֹרֵם עֲנָבִים לַעֲשׂוֹתָן צִמּוּקִין, תְּאֵנִים לַעֲשׂוֹתָן גְּרוֹגָרוֹת, רִמּוֹנִים וְעָתִיד לַעֲשׂוֹתָן כְּרִי - תְּרוּמָה וְאֵין צָרִיךְ לִתְרֹם שְׁנִיָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין צָרִיךְ לִתְרֹם שְׁנִיָּה, וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: צָרִיךְ לִתְרֹם שְׁנִיָּה. אָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר יח, כז): "וְכַמְלֵאָה מִן הַיִּקֶב". לֹא תְּרֹם זֶה מִן הַיִּקֶב! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא כז, ל): "וְכָל מַעְשַׂר" וְגוֹ'. אִם אוֹמֵר אַתָּה: 'צָרִיךְ לִתְרֹם שְׁנִיָּה' - אַף הוּא לֹא קִיֵּם קֹדֶשׁ לַה':

טז. תּוֹרְמִין מִן הָעֲרֵמָה עַל הַכִּרִי, אֲבָל לֹא מִן הַכִּרִי עַל הָעֲרֵמָה:

יז. הַמַּכְנִיס שִׁבֳּלִין לְתוֹךְ בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹתָם מְלִילוֹת - הֲרֵי זֶה תּוֹרֵם שִׁבֳּלִין. בֶּן לֵוִי שֶׁנִּתְמַנּוּ לוֹ שִׁבֳּלִין - עוֹשֶׂה אוֹתָן גֹּרֶן. עֲנָבִים עוֹשֶׂה אוֹתָן יַיִן. זֵיתִים עוֹשֶׂה אוֹתָן שֶׁמֶן. כֵּיצַד שֶׁתְּרוּמַת רֵאשִׁית מִן הַגֹּרֶן וּמִן הַיִּקֶב - כְּדִי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִן הַגֹּרֶן וּמִן הַיִּקֶב:

יח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַעֲשֶׂה שֶׁנָּפְלָה דְּלֶקָה בִּכְפַר טוּזָנָא, וְתָרְמוּ מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה? אֶלָּא שֶׁתָּרְמוּ מֵהֶן עֲלֵיהֶן. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא אַף בְּלַח. כֵּיצַד? מִי שֶׁכָּבַשׁ זֵיתִים בְּטֻמְאָה וּמְבַקֵּשׁ לְתָרְמָן בְּטָהֳרָה - מֵבִיא מַשְׁפֵּךְ שֶׁאֵין בְּפִיו כַּבִּיצָה, וּמַנִּיחוֹ עַל פִּי חָבִית, וּמֵבִיא זֵיתִים וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ וְתוֹרֵם, וְנִמְצָא תּוֹרֵם מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא וּמִן הַמָּקָף. אָמְרוּ לוֹ: אֵין קָרוּי לַח אֶלָּא יַיִן וְשֶׁמֶן בִּלְבַד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַתּוֹרֵם מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַה נִּשְׁתַּנָּה זֶה מִן הַתּוֹרֵם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה?!

יט. מַפְרִישִׁין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּמֵא, וּמִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּהוֹר, וּמִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. אֲבָל לֹא מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֵין מַפְרִישִׁין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּמֵא אֶלָּא בַּדְּמַאי בִּלְבַד. אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי אוֹמֵר (בַּמִּדְבָּר יח, כח): "וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת ה' לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן":

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַתּוֹרֵם וְהַמְעַשֵּׂר בְּשַׁבָּת, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - מַעֲשְׂרוֹתָיו מַעֲשְׂרוֹת. וְהַמַּטְבִּיל

[7] מִין זֵיתִים שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים שֶׁמֶן.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

כֵּלִים בְּשַׁבָּת, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - עָלוּ לוֹ יְדֵי טְבִילָה:

ב. תּוֹרְמִין חִטִּין עַל הַפַּת לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן, אֲבָל לֹא הַפַּת עַל חִטִּין. תּוֹרְמִין תְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת בְּמִנְיָן, וּגְרוֹגָרוֹת עַל תְּאֵנִים בְּמִדָּה, אֲבָל לֹא תְּאֵנִים עַל הַגְּרוֹגָרוֹת בְּמִדָּה, וְלֹא גְּרוֹגָרוֹת עַל תְּאֵנִים בְּמִנְיָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: סַלֵּי תְאֵנִים וְסַלֵּי גְּרוֹגָרוֹת כֻּלָּן שָׁוִין - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: אַבָּא הָיָה נוֹטֵל עֲשָׂרָה גְּרוֹגָרוֹת מִן הַמַּקֶּצָה עַל תִּשְׁעִים תְּאֵנִים שֶׁבַּכֻּלָּה:

ג. תּוֹרְמִין גְּלוֹפְסִין[8] עַל זֵיתֵי שֶׁמֶן, וְלֹא זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל הַגְּלוֹפְסִין. [רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל הַגְּלוֹפְסִין[9]]. תּוֹרְמִין יַיִן צָלוּל עַל שֶׁאֵינוֹ צָלוּל, וְלֹא שֶׁאֵינוֹ צָלוּל עַל הַצָּלוּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁאֵינוֹ צָלוּל עַל הַצָּלוּל, וּבִלְבַד שֶׁיִּתְרוֹם מִן הַיָּפֶה:

ד. תּוֹרְמִין יַיִן שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל עַל הַמְבֻשָּׁל, וְלֹא הַמְבֻשָּׁל עַל שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַמְבֻשָּׁל עַל שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יַיִן מְבֻשָּׁל - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּלּוּי וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם יֵין נֶסֶךְ:

ה. יֵרֶק שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּר יוֹם אֶחָד - תּוֹרְמִין עָלָיו יוֹם אֶחָד. שְׁנֵי יָמִים - תּוֹרְמִין עָלָיו שְׁנֵי יָמִים. שְׁלֹשָׁה יָמִים - תּוֹרְמִין עָלָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים. הַקִּשּׁוּאִין, וְהַדְּלוּעִין, וְהַטִּרְכְּסִמִּין, וּתְרָדִין שֶׁדַּרְכָּן לְהִשְׁתַּמֵּר יוֹם אֶחָד - תּוֹרְמִין עֲלֵיהֶן יוֹם אֶחָד. הַחַזְרִין, וְהַכְּרִישִׁין, וְהַלֶּפֶת, וְהַכְּרוּב, שֶׁדַּרְכָּן לְהִשְׁתַּמֵּר שְׁנֵי יָמִים - תּוֹרְמִין עֲלֵיהֶן שְׁנֵי יָמִים. הַקַּפְלוּטוֹת וְהַמְלָפְפוֹת שֶׁדַּרְכָּן לְהִשְׁתַּמֵּר שְׁלֹשָׁה יָמִים - תּוֹרְמִין עֲלֵיהֶן שְׁלֹשָׁה יָמִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל

[8] זֵיתִים גְּדוֹלוֹת הַטּוֹבוֹת לַאֲכִילָה אֲבָל אֵינָן עוֹשׂוֹת שֶׁמֶן.

[9] הַגְּרָ"א מוֹחֵק זֹאת.

הַשָּׁלֵם

שֶׁנִּשְׁמַר - תּוֹרְמִין עָלָיו. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: לֹא יִתְרֹם מִן הַתּוּתִים שֶׁלִּקֵּט בְּשַׁחֲרִית עַל תּוּתִים שֶׁלִּקֵּט בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין לְךָ מַר בַּקְּשׁוּת אֶלָּא הַפְּנִימִי שֶׁבָּהּ, הֲרֵי זֶה מוֹסִיף עַל חִיצוֹן שֶׁבָּהּ וְתוֹרֵם:

ו. הַתּוֹרֵם אֶת הַבּוֹר וְנִמְצָא מְגֻלֶּה, אֲבַטִּיחַ וְנִמְצָא נָקוּר - תְּרוּמָה וַיַּחֲזֹר וְיִתְרֹם. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מְשׁוּם אָבִיו: תּוֹרְמִין יַיִן עַל חֹמֶץ, וְאֵין תּוֹרְמִין חֹמֶץ עַל יַיִן אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

ז. הַתּוֹרֵם חָבִית שֶׁל יַיִן וְנִמְצֵאת שֶׁל חֹמֶץ, אִם יָדוּעַ שֶׁהָיְתָה שֶׁל חֹמֶץ עַד שֶׁלֹּא תְּרָמָה - אֵינָהּ תְּרוּמָה. וְאִם מְשֻׁתְּרָמָה הֶחֱמִיצָה - הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה. סָפֵק - תְּרוּמָה וַיַּחֲזֹר וְיִתְרֹם; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יַיִן וְחֹמֶץ - שְׁנֵי מִינִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִין אֶחָד:

ח. הָיָה בְּלִבּוֹ לִתְרֹם חֹמֶץ עַל חֹמֶץ, וּמַה שֶּׁבְּיָדוֹ יַיִן - הַיַּיִן תְּרוּמָה. וַיַּחֲזֹר וְיִתְרֹם אֶת הַחֹמֶץ. הָיָה בּוֹדֵק אֶת הֶחָבִית לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ, וְנִמְצֵאת שֶׁל חֹמֶץ, עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים - וַדַּאי, מִכָּאן וָאֵילָךְ - סָפֵק. אֲבָל יַיִן מִגּוֹתוֹ - מַפְרִישִׁין עָלֶיהָ בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא יַיִן כָּל אַרְבָּעִים יוֹם:

ט. הָאוֹמֵר תְּרוּמַת הַכְּרִי הַזֶּה בְּצָפוֹנוֹ - מֵחֲצָיוֹ כְּלַפֵּי צָפוֹן מְדֻמָּע; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּמִין קַו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹטֵל אֶת הַתְּרוּמָה בְּצָפוֹן צְפוֹנוֹ:

י. הַמַּקְדִּים תְּרוּמָה לִבְכוּרִים, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לִתְרוּמָה, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְרִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁעוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. רִאשׁוֹן - לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיֵּצֵא שֵׁם שֵׁנִי עָלָיו. שֵׁנִי - לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיֵּצֵא עָלָיו רִאשׁוֹן. וְאֵין בִּכּוּרִים מְעַכֶּבֶת אֶת הַתְּרוּמָה. כֵּיוֹצֵא בוֹ: הָעוֹשֶׂה עִסָּה מִן הַטֶּבֶל, בֵּין שֶׁהִקְדִּים חַלָּה לִתְרוּמָה, בֵּין שֶׁהִקְדִּים תְּרוּמָה לְחַלָּה - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. חַלָּה - לֹא תֹאכַל עַד שֶׁיּוֹצִיא

תּוֹסֶפְתָּא

עָלֶיהָ תְּרוּמָה. וּתְרוּמָה - לֹא תֵאָכֵל עַד שֶׁיּוֹצִיא עָלֶיהָ חַלָּה:

יא. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה, בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ אָמַר: ׳הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן׳ - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ אָמַר: ׳הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׳ - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הָיָה הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר[10], בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁתוֹ אָמַר: ׳הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי׳ - הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי. נִתְכַּוֵּן לוֹמַר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאוֹמַר: ׳מַעֲשֵׂר עָנִי׳. מַעֲשֵׂר עָנִי, וְאוֹמַר: ׳מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם. מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וְאָמַר: ׳מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לְשׁוּם מַעֲשֵׂר עָנִי מִתְכַּוֵּן - לֹא אָמַר כְּלוּם, אִי מִשּׁוּם שֵׁנִי - דִּבְרָיו קַיָּמִין:

יב. גּוֹי שֶׁתָּרַם - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. גּוֹי שֶׁהִפְרִישׁ בְּכוֹר, פֶּטֶר חֲמוֹר וְחַלָּה - [11]מוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב. עוֹבְדִין בּוֹ וְגוֹזְזִין אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין הֵימֶנּוּ. פֶּטֶר חֲמוֹר וְחַלָּה - נֶאֱכֶלֶת לַזָּרִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? עַל הַגֹּרֶן. אֲבָל הִכְנִיס פֵּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - פֵּרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין. [יִשְׂרָאֵל הֶחְשׁוּד שֶׁמַּכְנִיס פֵּרוֹתָיו לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - פֵּרוֹתָיו מְקֻלְקָלִין. הַכּוּתִי - כְּנָכְרִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכּוּתִי - כְּיִשְׂרָאֵל[12]]:

יג. הוֹצִיא תְּרוּמָה מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - נוֹהֵג בָּהֶן טֻבֶל וּתְרוּמָה; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין נוֹהֵג בָּהּ אֶלָּא תְּרוּמָה בִּלְבַד. הוֹצִיא מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - נוֹהֵג בּוֹ טֻבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן; דִּבְרֵי רַבִּי.

---

[10] מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן.

[11] מוֹדִיעִין אוֹתוֹ שֶׁאֵינוֹ חַיָּב וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ פֶּטֶר חֲמוֹר עוֹבְדִין בּוֹ וְגוֹזְזִין אוֹתוֹ וְחַלָּתוֹ נֶאֱכֶלֶת.

[12] הַגְּרַ"א לֹא גָּרַס לָהּ.

הַשָּׁלֵם

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶלָּא תְּרוּמָה בִּלְבַד. הוֹצִיא לָהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - נוֹהֲגִין בּוֹ טֻבֶל וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶלָּא תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. יִשְׂרָאֵל הֶחָשׁוּד וְהוֹצִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְאָמַר: ׳פָּדוּי הוּא׳ - נֶאֱמָן. ׳פָּדוּי הוּא וּפְדוּ לָכֶם׳ - אֵינוֹ נֶאֱמָן. ׳פְּדָאוּהוּ לִי, וּפְדָאוּהוּ לָכֶם׳ - דִּבְרָיו קַיָּמִין. וְהַכּוּתִי - כְּגוֹי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כּוּתִי - כְּיִשְׂרָאֵל.

יד. כּוּתִי שֶׁתָּרַם וּנְתָנָהּ לַכֹּהֵן - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: תְּרוּמָה וַיֵּחָזֵר וְיִתְרֹם. אָמְרוּ לוֹ: מַה נִּשְׁתַּנָּה זוֹ מִנְּכְרִי שֶׁתָּרַם וּנְתָנָהּ לִפְנֵי בְהֶמְתּוֹ? אָמַר לָהֶם: הַפְרָשָׁה הִיא זוֹ, שֶׁזּוֹ - נִתְרְמָה בִּקְדֻשָּׁה, וְזוֹ - לֹא נִתְרְמָה בִּקְדֻשָּׁה:

טו. הָיְתָה לוֹ עֲרֵמָה מוּרַחַת, רָצָה לַעֲשׂוֹתָהּ תְּרוּמָה עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. נָטְלָה תְּרוּמָתָהּ, אִם רָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. נָטַל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, רָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. נוֹטֵל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, רָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מַעֲשֵׂר עָנִי עַל מָקוֹם אַחֵר - עוֹשֶׂה. וְאִם אָמַר: ׳הֲרֵינִי תּוֹרֵם וּמְחַשֵּׁב אִם תַּעֲלֶה בְּיָדִי אֶחָד מִשִּׁשִּׁים - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם לָאו - אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה׳, תָּרַם וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים - תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, אֶלָּא שֶׁתּוֹרֵם בְּמִדָּה:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. הָיָה לוֹקֵט דְּלַעַת לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ, וְהָיָה רוֹשֵׁם וְאוֹמֵר: ׳עַד כָּאן תְּרוּמָה׳; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תּוֹרֵם וּמְחַשֵּׁב כְּמוֹ שֶׁלָּמוּד:

ב. הָיָה צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ כְּעֶשֶׂר וְכַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן - מַעֲלֶה אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וְאוֹמֵר: ׳זוֹ תְּרוּמָה׳. אֶת הַשְּׁנִיָּה, וְאוֹמֵר: ׳הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה׳; דִּבְרֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן

תּוֹסֶפְתָּא

גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אוֹמֵר: מַעֲלֶה כֻּלָּן לְגַב הַבּוֹר, וְאוֹמֵר: ׳הֲרֵי זוֹ תְּרוּמָה׳:

ג. מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו בַּמְּגוּרָה, וְנוֹתֵן סְאָה לְבֶן לֵוִי וּסְאָה לֶעָנִי – מַפְרִישׁ שְׁמוֹנָה סְאִין וְאוֹכְלָן, בֵּין שֶׁהָיְתָה אוֹתָהּ שָׁעָה קַיֶּמֶת, בֵּין שֶׁלֹּא הָיְתָה אוֹתָהּ שָׁעָה קַיֶּמֶת – מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְאוֹכֵל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם הָיְתָה אוֹתָהּ שָׁעָה קַיֶּמֶת – מַפְרִישׁ עָלֶיהָן תְּרוּמָה וְהוֹלֵךְ, וְאִם לָאו – אֵין מַפְרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

ד. שְׁעוּר תְּרוּמָה – בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עַיִן יָפָה – מִשְּׁלִשִּׁים, וְהַבֵּינוֹנִית – מֵאַרְבָּעִים, וְהָרָעָה – מֵחֲמִשִּׁים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַיִן יָפָה – אֶחָד מֵאַרְבָּעִים, בֵּינוֹנִית – מֵחֲמִשִּׁים, וְהָרָעָה – מִשִּׁשִּׁים.

ה. הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ: ׳צֵא תְּרוֹם׳ – תּוֹרֵם בַּבֵּינוֹנִית, אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. פִּחֵת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף עֲשָׂרָה – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם נִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף אֶחָד – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה:

ו. נִתְכַּוֵּן לִתְרֹם אֶחָד מֵעֲשָׂרָה, וְעָלָה בְּיָדוֹ מֵעֶשְׂרִים, מִשְּׁלִשִּׁים, וּמֵאַרְבָּעִים, וּמֵחֲמִשִּׁים, וּמִשִּׁשִּׁים – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. נִתְכַּוֵּן לִתְרֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, וְעָלָה בְּיָדוֹ מֵחֲמִשִּׁים, מֵאַרְבָּעִים, מִשְּׁלִשִּׁים, מֵעֶשְׂרִים, מֵעֲשָׂרָה – אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאִם אָמַר: ׳הֲרֵינִי תּוֹרֵם׳ – תּוֹרֵם וּמַחֲשֵׁב וְתוֹרֵם. תָּרַם וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים – תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף. מִשִּׁשִּׁים וְאֶחָד – צָרִיךְ לְהוֹסִיף. רַבִּי אוֹמֵר: רֻבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ. עַד כַּמָּה מוֹסִיף? אֲפִלּוּ אֶחָד עַל אֶחָד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּמוֹ שֶׁלָּמוּד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תּוֹסֶפֶת תְּרוּמָה – נִטֶּלֶת מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, וְאֵינָהּ מְדַמַּעַת, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ חֹמֶשׁ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזְמַן שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִתְרֹם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים, וְעָלָה בְּיָדוֹ מִשִּׁשִּׁים וְאֶחָד. אֲבָל אִם אָמַר: ׳הֲרֵינִי תּוֹרֵם׳ – זוֹ הִיא תְּרוּמָה וַדַּאִית:

ז. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל תְּרוּמָה שֶׁאֵין מַקְפִּידִין עָלֶיהָ, כְּגוֹן תְּרוּמַת הַכְּרִיסִין,

הַשָּׁלֵם

וְהַכְּלִיסִין, וְהַחֲרוּבִין, וּתְרוּמָה טְמֵאָה – אֵין צָרִיךְ לְהוֹסִיף, וְנִטֶּלֶת אֶחָד מִשִּׁשִּׁים. אֵלּוּ נִטָּלִין אֶחָד מִשִּׁשִּׁים: גְּדוּלֵי תְּרוּמָה, וְעֵרוּבֵי תְּרוּמָה, וּתְרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בִּשְׁגָגָה וּבְאֹנֶס, וּתְרוּמַת הֶקְדֵּשׁ, וּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, הַקֶּצַח, וְהַכְּלִיסִין, וְהַחֲרוּבִין, וְגִמְזִיוֹת, וְתוּרְמְסִין, וּשְׁעוֹרִין אֲדוֹמִיּוֹת, וּתְרוּמַת עָצִיץ, וּתְרוּמַת אַפּוֹטְרוֹפּוֹס:

ח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִנַּיִן לִתְרוּמָה שֶׁהִיא אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים? שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לא, ל): ״וּמִמַּחֲצַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אָחֻז מִן הַחֲמִשִּׁים״ וְגוֹ׳. אָחוּז אֶחוּז; אַף מִמַּה שֶּׁאָחַזְתִּי לְךָ מִמְּקוֹם אַחֵר – הֲרֵי הוּא כָּזוֹ, מַה זוֹ – אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים, אַף זוֹ – אֶחָד מֵחֲמִשִּׁים. מִנַּיִן שֶׁאִם תָּרַם וְעָלָה בְּיָדוֹ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים – שֶׁתְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה? שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל מה, יג): ״זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תָּרִימוּ שִׁשִּׁית הָאֵפָה מֵחֹמֶר הַחִטִּים וְשִׁשִּׁיתֶם הָאֵיפָה מֵחֹמֶר הַשְּׂעוֹרִים״. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: מֻחֱצָה חִלִּין וּמֻחֱצָה תְּרוּמָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה חִלִּין מְרֻבֶּה עַל הַתְּרוּמָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֶחָד מִשְּׁלִשִּׁים מֵעָרֵי הַלְוִיִּם:

ט. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תַּשְׁלוּמֵי תְּרוּמָה, חֲמִשָּׁה, וְחֹמֶשׁ חֲמִשָּׁה – הֲרֵי הֵן כִּתְרוּמָה לְחַיֵּב עֲלֵיהֶן מִיתָה, קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, לְאוֹסְרָן בְּפָחוֹת מִמֵּאָה, לַעֲלוֹתוֹ בְּמֵאָה וְאֶחָד. תְּרוּמָה – עוֹלָה בְּמֵאָה וְאֶחָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּמֵאָה מִקַּל וָחֹמֶר, מַה תְּחִלָּתָהּ בְּמֵאָה וְאֶחָד – קַל וָחֹמֶר בְּסוֹפָהּ. וּמַה מָּצִינוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר – בְּאֶחָד וּמֵאָה, אַף תְּרוּמָה – בְּאֶחָד וּמֵאָה. אָמְרוּ לוֹ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר – שֶׁנִּטְלָה קֹדֶשׁ מִקֹּדֶשׁ וְלֹא נִקְרָא שֵׁם אִסּוּר עָלֶיהָ, תֹּאמַר בְּזוֹ – שֶׁנִּטְלָה קֹדֶשׁ מֵחוֹל וְנִקְרָא שֵׁם אִסּוּר עָלֶיהָ?!

י. עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם – עוֹלִין בְּאֶחָד וּמֵאתַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מָאתַיִם. תְּרוּמָה, עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, סְפֵקָן – מָתָר. סָפֵק נָאֱכְלוּ, סָפֵק נִגְנְבוּ, סָפֵק אָבְדוּ, סָפֵק נָפְלוּ לְחִלִּין – סְפֵקָן מָתָר. וְאִם הָיָה טֶבֶל

תּוֹסֶפְתָּא

וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מִדָּמָּע – אֶלָּא לְדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין:

יא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רִמּוֹנִין מְתוּקִין – אוֹסְרִין כָּל שֶׁהֵן. כֵּיצַד? נָפַל אֶחָד מֵהֶן לְתוֹךְ הָרִבּוֹא – כֻּלָּן אֲסוּרִין. נָפַל מֵרִבּוֹא לְתוֹךְ רִבּוֹא אַחֶרֶת – כֻּלָּן אֲסוּרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: נָפַל אֶחָד מֵהֶן לְתוֹךְ הָרִבּוֹא – כֻּלָּן אֲסוּרִין. נָפַל מֵרִבּוֹא לְתוֹךְ שְׁלֹשָׁה, מִשְּׁלֹשָׁה לְמָקוֹם אַחֵר – מָתָר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן סָפֵק דְּמוּעַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא: אֲנִי אֶחָד מִן בַּעֲלֵי הוֹרָאָה, שֶׁאִם יָבֹאוּ לְיָדִי חֲלִיפוֹת תַּרְדִּין, אוֹמֵר אֲנִי: שֶׁיַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. וְלֹא עוֹד: אֶלָּא שֶׁבֵּית דִּין צְרִיכִין לִמְנוֹת עַל כֻּלָּן, שֶׁיַּעֲלוּ בְּאֶחָד וּמֵאָה:

יב. נִתְפַּצְעוּ אֱגוֹזִים, נִתְפָּרְדוּ רִמּוֹנִין, נִתְפַּתְּחוּ חָבִיּוֹת, נִתְחַתְּכוּ דְּלוּעִין, נִתְפָּרְסוּ כְּפָרוֹת – יַעֲלוּ בְּאֶחָד וּמָאתַיִם. נָפְלוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְחַתְּכוּ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד – הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יַעֲלוּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד – יַעֲלוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג – יַעֲלוּ. בְּמֵזִיד – לֹא יַעֲלוּ. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תְּרוּמָה סְתוּמָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּפְתוּחוֹת, וּפְתוּחָה בִּסְתוּמוֹת -- הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. שֶׁלֹּא אָמְרוּ אֶלָּא סְתוּמָה שֶׁבִּסְתוּמוֹת. נִמְצָאתָ אוֹמֵר, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּיָדוּעַ – לֹא תַעֲלֶה, בְּשֶׁאֵין יָדוּעַ – תַּעֲלֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין בְּיָדוּעַ בֵּין בְּשֶׁאֵין יָדוּעַ – לֹא תַעֲלֶה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: בְּיָדוּעַ – לֹא תַעֲלֶה. שֶׁאֵין יָדוּעַ – תַּעֲלֶה:

יג. לִיטְרָא קְצִיעוֹת שֶׁדְּרָסָהּ עַל פִּי חָבִית, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה חָבִית דְּרָסָהּ. דְּרָסָהּ עַל פִּי כַוָּרֶת, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזוֹ כַּוָּרֶת דְּרָסָהּ. דְּרָסָהּ בְּעִגּוּל דְּבֵלָה, וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵיזֶה עִגּוּל דְּרָסָהּ – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן פְּרוּדוֹת, אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה וְאֶחָד לִטְרוֹת – תַּעֲלֶה. וְאִם לָאו – לֹא תַעֲלֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה פּוּמִין – יַעֲלוּ. וְאִם לָאו, הַפּוּמִין – אֲסוּרִין, וְהַשּׁוּלַיִם – מֻתָּרִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה פּוּמִין – תַּעֲלֶה, וְאִם לָאו, הַפּוּמִין – אֲסוּרִין, וְהַשּׁוּלַיִם – מֻתָּרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פּוּמִין – לֹא תַעֲלֶה. דְּרָסָהּ בְּעִגּוּל וְאֵין יָדוּעַ הֵיכָן דְּרָסָהּ – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁתַּעֲלֶה:

יד. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי הַמְּגוּרָה – רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא חִטִּין עַל פִּי שְׁעוֹרִין לְקֻפְאָהּ[13]. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּמִשְׁתַּמֵּר – תַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה:

טו. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ – מְדַמַּעַת. לְמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְדַמַּעַת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין לִמְקוֹמָהּ בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר – מְדַמַּעַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּין לִמְקוֹמָהּ בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְדַמַּעַת:

טז. כְּשֵׁם שֶׁהַתְּרוּמוֹת עוֹלוֹת מִתּוֹךְ הַחֻלִּין בְּאֶחָד וּמֵאָה, בֵּין בָּלוּל בֵּין שֶׁאֵינוֹ בָלוּל, כָּךְ טְמֵאָה תַּעֲלֶה מִתּוֹךְ הַטְּהוֹרָה בֵּין בָּלוּל בֵּין שֶׁאֵינוֹ בָלוּל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּבָלוּל – לֹא תַעֲלֶה, בְּשֶׁאֵינוֹ בָלוּל – תַּעֲלֶה. נָפְלָה לְתוֹךְ הַחֻלִּין טְמֵאִים – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁתַּעֲלֶה:

יז. קְשׁוּת שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה קְשׁוּת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין, וְכֵן פְּרוּסוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַעֲלוּ. אִם נָגְעוּ פְּרוּסוֹת זוֹ בְזוֹ – טִמְּאוּ זוֹ בְזוֹ. וְאִם הָיָה אֹכֶל פָּסוּל שֶׁנִּפְסַל בְּטִבּוּל יוֹם – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁיַּעֲלוּ:

יח. הַטָּבֵל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין – הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר – מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו – רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר

הַשָּׁלֵם

יַעֲלוּ. וְאִם לָאו, הַפּוּמִין – אֲסוּרִין, וְהַשּׁוּלַיִם – מֻתָּרִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה פּוּמִין – תַּעֲלֶה, וְאִם לָאו, הַפּוּמִין – אֲסוּרִין, וְהַשּׁוּלַיִם – מֻתָּרִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פּוּמִין – לֹא תַעֲלֶה. דְּרָסָהּ בְּעִגּוּל וְאֵין יָדוּעַ הֵיכָן דְּרָסָהּ – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁתַּעֲלֶה:

יד. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה עַל פִּי הַמְּגוּרָה – רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא חִטִּין עַל פִּי שְׁעוֹרִין לְקֻפְאָהּ[13]. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּמִשְׁתַּמֵּר – תַּעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה:

טו. תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי שֶׁחָזְרָה לִמְקוֹמָהּ – מְדַמַּעַת. לְמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְדַמַּעַת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין לִמְקוֹמָהּ בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר – מְדַמַּעַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בֵּין לִמְקוֹמָהּ בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְדַמַּעַת:

טז. כְּשֵׁם שֶׁהַתְּרוּמוֹת עוֹלוֹת מִתּוֹךְ הַחֻלִּין בְּאֶחָד וּמֵאָה, בֵּין בָּלוּל בֵּין שֶׁאֵינוֹ בָלוּל, כָּךְ טְמֵאָה תַּעֲלֶה מִתּוֹךְ הַטְּהוֹרָה בֵּין בָּלוּל בֵּין שֶׁאֵינוֹ בָלוּל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּבָלוּל – לֹא תַעֲלֶה, בְּשֶׁאֵינוֹ בָלוּל – תַּעֲלֶה. נָפְלָה לְתוֹךְ הַחֻלִּין טְמֵאִים – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁתַּעֲלֶה:

יז. קְשׁוּת שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה קְשׁוּת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין, וְכֵן פְּרוּסוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַעֲלוּ. אִם נָגְעוּ פְּרוּסוֹת זוֹ בְזוֹ – טִמְּאוּ זוֹ בְזוֹ. וְאִם הָיָה אֹכֶל פָּסוּל שֶׁנִּפְסַל בְּטִבּוּל יוֹם – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁיַּעֲלוּ:

יח. הַטָּבֵל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין – הֲרֵי זֶה אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא. אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר – מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו – רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר

---

[13] וּבְנֻסְחַת הַסְּפָרִים: לְקוֹלְפָהּ.

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁבּוֹ וְעוֹלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה. וְכֵן מַעֲשֵׂר טֶבֶל שֶׁנִּתְעָרֵב בְּחֻלִּין – הֲרֵי הוּא אוֹסֵר כָּל שֶׁהוּא, אִם יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה מִמָּקוֹם אַחֵר – מוֹצִיא לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לָאו – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲרָךְ אוֹמֵר: קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבּוֹ וְעוֹלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה[14]. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, כְּגוֹן: טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְהֶקְדֵּשׁ, וְחֻלִּין – לֹא נָתְנוּ חֲכָמִים שִׁעוּר. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין, כְּגוֹן: עָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם – נָתְנוּ חֲכָמִים לָהֶם שִׁעוּר. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא שְׁבִיעִית אֵין לָהּ מַתִּירִין, וְלֹא נָתְנוּ לָהּ חֲכָמִים שִׁעוּר! אָמַר לָהֶם: שְׁבִיעִית – אֵינָהּ אוֹסֶרֶת כָּל שֶׁהוּא אֶלָּא לְבִעוּר, אֲבָל לַאֲכִילָה אֵינָהּ אוֹסֶרֶת אֶלָּא בְּנוֹתֵן טַעַם:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה חֻלִּין – הֲרֵי אֵלּוּ מְדַמְּעִין. אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וְאֵין מְשַׁלְּמִין מֵהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ מִמָּקוֹם אַחֵר אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

ב. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה וְהִגְבִּיהָהּ, אִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל – עוֹשִׂים אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל – עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל מָקוֹם אַחֵר. אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהֶן, אִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מְחַלְּלָן עַל הַמָּעוֹת בְּדְמֵי תְּרוּמָה חוּץ מִדְּמֵי תְּרוּמָה שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל חֶדֶשׁ – יַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַפֶּסַח וְיִתְּנֵנּוּ לַכֹּהֵן:

הַשָּׁלֵם

ג. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה וְנִדְמְעוּ, אִם הָיוּ שֶׁל טֶבֶל – מַפְרִישׁ עָלֶיהָ תְּרוּמָה מִמָּקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ. [הָיְתָה שֶׁל מַעֲשֵׂר טֶבֶל – עוֹשֶׂה תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת עַל מָקוֹם אַחֵר, אוֹ קוֹרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁבָּהּ[15]]. וְאִם הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מְחַלְּלָן עַל הַמָּעוֹת בְּדְמֵי תְּרוּמָה חוּץ מִדְּמֵי תְּרוּמָה שֶׁבָּהֶן. אִם הָיוּ שֶׁל חֶדֶשׁ – יַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַפֶּסַח וְיִתְּנֵנּוּ לַכֹּהֵן:

ד. סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה שְׁבִיעִית – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. פָּחוֹת מִכֵּן – יֵרָקְבוּ[16]:

ה. סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה סְאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה – בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִין, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: טְהוֹרָה – אֲסוּרָה לַזָּרִים, וּטְמֵאָה – אֲסוּרָה לַכֹּהֲנִים. מַה טְּהוֹרָה – עוֹלָה, אַף טְמֵאָה – תַּעֲלֶה. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בִּטְהוֹרָה – שֶׁהִיא עוֹלָה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהַאֲכִיל לַזָּרִים, תֹּאמְרוּ בַּטְּמֵאָה שֶׁאֵין עוֹלָה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לֶאֱכֹל לַכֹּהֲנִים [אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: הֲרֵי טְמֵאָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ הַחֻלִּין תּוֹכִיחַ, שֶׁאֵין עוֹלָה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהַאֲכִיל לַזָּרִים, וַהֲרֵי הִיא עוֹלָה[17]], אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: אִם אֲמַרְתֶּם בְּחֻלִּין שֶׁהֻתְּרוּ הֻתַּר מֻרְבֶּה, תֹּאמְרוּ בִּתְרוּמָה שֶׁהֻתְּרָה הֻתַּר מֻעָט?! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: וְכִי בַּמֶּה הֻחְמְרָה תּוֹרָה, בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַזָּרִים אוֹ בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים? בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַזָּרִים. טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר, וְטָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא, וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר, וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא – כֻּלָּם בְּמִיתָה. וּבְאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים, טָהוֹר

---

[14] נֻסְחַת הַסְּפָרִים כָּאן: **וְאִם הָיָה טֶבֶל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מְדַמְּעַ אֶלָּא לְדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין.** אבל הַגְּרָ״א מָחַק אֶת נֻסְחַת הַסְּפָרִים מִכָּאן, מִפְּנֵי שֶׁמְּקוֹמָהּ לְמַעְלָה.

[15] הַגְּרָ״א מָחַק אֲבָל בִּכְתַב יַד נִמְצָא עִם הַגָּהָה שֶׁהֻכְנְסָה בִּפְנִים.

[16] כַּנַּ״ל.

[17] הַגְּרָ״א ל״ג.

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר – כְּמִצְוָתָיו, טָהוֹר שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא – בַּעֲשֵׂה, וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר וְטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא – בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: וּמַה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהֶחְמִירָה תּוֹרָה בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַזָּרִים – הֲרֵי הוּא עוֹלֶה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהֵאָכֵל לַזָּרִים, מָקוֹם שֶׁהֵקֵלָּה תּוֹרָה בְּאוֹכְלֵי תְּרוּמָה לַכֹּהֲנִים – אֵינוֹ דִּין שֶׁתַּעֲלֶה מִתּוֹךְ הַחֻלִּין לְהַאֲכִיל לַכֹּהֲנִים?! לְאַחַר שֶׁהוֹדוּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תָּרוּם וְתֵרָקֵב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אָבְדָה בְּמַעוּטָהּ:

ו. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיהַּ עַד שֶׁנָּפְלָה אַחֶרֶת – הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא יָדַע בָּהּ וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה, אֲבָל אִם יָדַע בָּהּ וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה אַחֶרֶת – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת שֶׁכְּבָר הָיְתָה לָהּ לְהַעֲלוֹת:

ז. הַקֻּמְחִין וְהַסְּלָתוֹת – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה. לוֹג מַיִם שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה יַיִן, וְאַחַר כָּךְ נָפַל לוֹג שֶׁמֶן – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה.[18]:

ח. סְאָה עָרְלָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאתַיִם, יָדַע בָּהּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה אַחֶרֶת – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. עַד שֶׁיִּרְבֶּה אָסוּר עַל הַמֻּתָּר:

ט. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלוּ לְתוֹכָהּ חֻלִּין כָּל שֶׁהֵן – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְמֵאָה וְהִגְבִּיהַּ – אֵין מוֹצִיאִין זוֹנִין שֶׁבָּהּ. לוֹג יַיִן צָלוּל שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ מֵאָה לֹגִין עֲכוּרִין – אֵין מוֹצִיאִין שְׁמָרִים שֶׁבָּהֶן. לוֹג יַיִן עָכוּר שֶׁנָּפַל לְפָחוֹת מִמֵּאָה לֹגִין צְלוּלִין – אֵין מוֹצִיאִין שְׁמָרִים שֶׁבּוֹ:

הַשָּׁלֵם

י. שְׁאוֹר שֶׁבָּלַל לוֹ בִּשְׁאוֹר אַחֵר וְהֶחְמִיץ בּוֹ אֶת הָעִסָּה, אִם אֵין בָּאסוּר נוֹתֵן טַעַם – מֻתָּר. הַקֻּמְחִין וְהַסְּלָתוֹת – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה. לוֹג מַיִם שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה יַיִן, וְאַחַר כָּךְ נָפַל לוֹג שֶׁמֶן – מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה; דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה. חִטִּין בַּשְּׁעוֹרִים – יָבוֹר. טָחֲנָן – בְּנוֹתֵן טַעַם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: גְּרִיס שֶׁל פּוֹל וּגְרִיס שֶׁל טַפִּיחַ – הֲרֵי אֵלּוּ מִין אֶחָד. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁתֵּי קֻפּוֹת אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָפְלָה סְאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה – שְׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת:

יא. שְׁתֵּי קֻפּוֹת בִּשְׁתֵּי עֲלִיּוֹת, שְׁתֵּי מְגוּרוֹת בַּעֲלִיָּה אַחַת – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. וּשְׁתֵּי מְגוּרוֹת בִּשְׁתֵּי עֲלִיּוֹת – לֹא יַעֲלוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ הֵן בִּשְׁתֵּי עֲיָרוֹת – מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בְּזוֹ מֵאָה, וּבְזוֹ אֵין מֵאָה – הֲרֵינִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ מֵאָה נָפְלָה. אַחַת מִדּוּמַעַת וְאַחַת שֶׁאֵינָהּ מִדּוּמַעַת – הֲרֵינִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ מִדּוּמַעַת נָפְלָה:

יב. שְׁתֵּי קֻפּוֹת, בְּזוֹ אַרְבָּעִים סְאָה, וּבְזוֹ אֵין אַרְבָּעִים סְאָה, נָפְלָה סְאָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְיָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָפְלָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה שְׁנִיָּה וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מָקוֹם נָפְלָה – הֲרֵינִי יָכוֹל לְתִלּוֹת וְלוֹמַר: ׳לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלָה הָרִאשׁוֹנָה – שָׁם נָפְלָה שְׁנִיָּה׳. נָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶהוּ מֵהֶן נָפְלָה, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה שְׁנִיָּה וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה – אֵינוֹ יָכוֹל לְתִלּוֹת וְלוֹמַר: ׳לְמָקוֹם שֶׁנָּפְלָה שְׁנִיָּה – שָׁם נָפְלָה רִאשׁוֹנָה׳:

יג. שְׁתֵּי סְאִין, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, אָבְדָה אַחַת מֵהֶן וְנָפְלָה אַחַת מֵהֶן – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת.

יד. שְׁתֵּי קֻפּוֹת, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, נָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ

---

[18] הַגְּרַ״א לֹא גָּרַס לָהּ כָּאן, וְהֶבִיאָהּ לְקַמָּן, וְהִכְנִסְנוּהוּ בְּמָקוֹם שֶׁצִּיֵּן.

תּוֹסֶפְתָּא

לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה – הֲרֵינִי אוֹמֵר: לְתוֹךְ תְּרוּמָה טְמֵאָה נָפְלָה. וְחֻלִּין טְהוֹרִין לֹא יֵאָכְלוּ בְּטָהֳרָה, עַד שֶׁיִּתְחַשְּׁבוּ שֶׁאֵין בְּכָל עִסָּה וְעִסָּה כַּבֵּיצָה. אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין טְהוֹרִין, נָפְלָה סְאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזוֹ מֵהֶן נָפְלָה – שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת. אִם יֵשׁ בָּהֶם לַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ – מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ, וְלֹא יֹאכְלוּם בְּטָהֳרָה, עַד שֶׁיִּתְחַשְּׁבוּ שֶׁאֵין בְּכָל עִסָּה וְעִסָּה כַּבֵּיצָה:

טו. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קֻפּוֹת אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, וּלְפָנֵיהֶן שְׁתֵּי סְאִין, אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, וְנָפְלוּ מִשְּׁתֵּיהֶן לְתוֹךְ שְׁתֵּיהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אִם מִזּוֹ לְתוֹךְ זוֹ וְאִם מִזּוֹ לְתוֹךְ זוֹ, הֲרֵינִי אוֹמֵר: תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָפְלָה, חֻלִּין לְתוֹךְ חֻלִּין נָפְלוּ. אִם הָיָה טֶבֶל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מְדָמָע אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין:

טז. הִפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶהוּ – הֲרֵי זֶה מוֹדֵד אֶת הַתְּרוּמָה, אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֶת הַשְּׁנִיָּה:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. אֶחָד הָאוֹכֵל, וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה, וְאֶחָד הַסָּךְ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַסָּךְ שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, שׁוֹגֵג – מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה נְקוּרָה, וְהַשּׁוֹתֶה יַיִן מְגֻלֶּה – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. נָזִיר שֶׁשָּׁתָה יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה, שׁוֹגֵג – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. אָכַל תְּרוּמָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. יַיִן וְחֹמֶץ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ:

ב. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה בְּמֵזִיד – מְשַׁלֵּם דְּמֵי עֵצִים לַכֹּהֵן. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה – חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה אֶלָּא בְּהֶקְדֵּשׁ בִּלְבַד:

ג. אָכַל וְחָזַר וְאָכַל, אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף אֲכִילָה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס – מְצָטָרְפִין, וְאִם לָאו – אֵין מְצָטָרְפִין. שָׁתָה, חָזַר וְשָׁתָה, חָזַר וְשָׁתָה,

הַשָּׁלֵם

אִם יֵשׁ מִתְּחִלַּת שְׁתִיָּה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס – מְצָטָרְפִין, וְאִם לָאו – אֵין מְצָטָרְפִין. אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה – אֵין מְצָטָרְפִין. כְּשֵׁם שֶׁאֲכִילָה בְּכַזַּיִת – כָּךְ שְׁתִיָּה בִּרְבִיעִית. אָכַל כַּזַּיִת אַפְלוּ מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִין – הֲרֵי אֵלּוּ מְצָטָרְפִין. אָכַל כַּחֲצִי זַיִת, וְנוֹדַע לוֹ, וְחָזַר וְאָכַל כַּחֲצִי זַיִת אַחֵר מִמִּין אַחֵר – הֲרֵי אֵלּוּ אֵין מְצָטָרְפִין:

ד. כְּשֵׁם שֶׁאֵין נוֹתְנִין תְּרוּמָה אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר – כָּךְ אֵין מְשַׁלְּמִין קֶרֶן וְחֹמֶשׁ אֶלָּא לְכֹהֵן חָבֵר. הָאוֹכֵל תְּרוּמַת עַם הָאָרֶץ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְכֹהֵן חָבֵר, וְחָבֵר נוֹטֵל דָּמִים וּמְפַיֵּס אֶת עַם הָאָרֶץ:

ה. תְּרוּמַת חָבֵר וּתְרוּמַת עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּתְעָרְבוּ – כּוֹפִין אֶת עַם הָאָרֶץ לִמְכּוֹר אֶת חֶלְקוֹ:

ו. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה – מְשַׁלֵּם מִן הַחֻלִּין הַטְּהוֹרִים. שִׁלֵּם מִן הַחֻלִּין הַטְּמֵאִין, סוּמְכוֹס אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג – תַּשְׁלוּמָיו תַּשְׁלוּמִין. בְּמֵזִיד – אֵין תַּשְׁלוּמָיו תַּשְׁלוּמִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד – תַּשְׁלוּמָיו תַּשְׁלוּמִין, וְיַחֲזֹר וִישַׁלֵּם מִן הַטְּהוֹרִין:

ז. יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּפְלוּ לוֹ תְּרוּמָה מִבֵּית אָבִי אִמּוֹ וַאֲכָלָהּ, וְכֵן בַּעַל הַבַּיִת שֶׁגְּבָהּ בְּחוֹבוֹ, וְכֵן לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְכֹהֵן חָבֵר, וְחָבֵר נוֹתֵן לָהֶם דָּמִים:

ח. הַגּוֹנֵב תְּרוּמַת הֶקְדֵּשׁ וְלֹא אֲכָלָהּ – מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵין מְשַׁלֵּם אֶת הַחֹמֶשׁ, וְכֻלָּם אֵין בָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב, ח): "יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ" – וְלֹא לְהֶקְדֵּשׁ. אֲבָל אֲכָלָהּ – מְשַׁלֵּם שְׁנֵי חוֹמְשִׁים וְקֶרֶן אֶחָד, קֶרֶן וְחֹמֶשׁ מִן הַחֻלִּין וְהֵן נַעֲשִׂין תְּרוּמָה, קֶרֶן – לְגִזְבָּר, וְחֹמֶשׁ – לַבְּעָלִים. בְּקֶרֶן – מוֹעֲלִין בּוֹ, בְּחֹמֶשׁ זֶה – אֵין מוֹעֲלִין. חֹמֶשׁ שֵׁנִי – מִדְּמֵי תְּרוּמָה וְנוֹתֵן לַגִּזְבָּר. רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב בְּקַקָּפָה שְׁנִיָּה בַּחֲלָה, רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְדָמָע – פָּטוּר מִן הַחַלָּה.

תּוֹסֶפְתָּא

סָפֵק מְדָמָע - נֶאֱכַל מִשּׁוּם דָּמַע וְחַיָּב בַּחַלָּה:

ט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשַׁלְּמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וּבִלְבַד שֶׁיְּשַׁלֵּם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע. כֵּיצַד? אָכַל שְׁעוֹרִים וְשִׁלֵּם חִטִּים, גְּרוֹגָרוֹת וְשִׁלֵּם תְּמָרִים - תָּבֹא לוֹ בְּרָכָה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵין מְשַׁלְּמִים רַק מִמִּין עַל מִינוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמְּשַׁלְּמִין מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן - כָּךְ מְשַׁלְּמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ:

י. הָאוֹכֵל אֶת הַטֶּבֶל - מְשַׁלֵּם מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה, מִן הַתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין מְשַׁלְּמִין דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת. אָמַר רַבִּי נָתָן: הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יַמְתִּין עַד שֶׁיֵּצֵא שַׁבָּת, וְיֵצֵא חוּץ לֶחָצֵר וְיִגְמֹר:

יא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: דַּם שֶׁעַל הַכִּכָּר - גּוֹרֵר אֶת מְקוֹמוֹ וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר. נִמְצָא בֵּין שְׁנָיו - מְפַסְפֵּס וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ:

יב. הָאוֹכֵל אֶת הַנִּמְלָה וְאֶת הַכִּנָּה שֶׁבַּתְּבוּאָה - חַיָּב. אֶת הַזִּיז שֶׁבָּעֲדָשִׁים, וְאֶת הַיְּתוּשִׁין שֶׁבַּכְּלִיסִין, וְאֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבַּתְּמָרִים וְשֶׁבַּגְּרוֹגָרוֹת - פָּטוּר. פֵּרְשׁוּ וְחָזְרוּ - חַיָּב. אֶת הַתּוֹלָעִים שֶׁבְּעִקְּרֵי אִילָנוֹת, וְאֶת הַקִּפָּה שֶׁבַּיָּרָק - חַיָּב. יַבְחוּשִׁין שֶׁבַּיַּיִן וְשֶׁבַּחֹמֶץ - הֲרֵי אֵלּוּ מֻתָּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְסַנְּנִים אֶת הַיַּיִן וְאֶת הַחֹמֶץ, הַמְבָרֵךְ עַל הַחַמָּה - הֲרֵי זֶה דֶּרֶךְ אַחֶרֶת:

יג. הַצִּיר, וְהַחֹמֶץ, וְהַמּוּרְיָס, וְהַשֶּׁמֶן, וְהַדְּבַשׁ - מֻתָּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲנִי רָאִיתִי שֶׁשָּׁתָה נָחָשׁ צִיר בְּצִידוֹן. אָמְרוּ: נָחָשׁ שׁוֹטֶה הָיָה, וְאֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַשּׁוֹטִים:

יד. מִשְׁמֶרֶת - אֲסוּרָה מִשּׁוּם גְּלוּי. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה תַּחְתּוֹנָה מְכֻסָּה, אַף עַל פִּי שֶׁעֶלְיוֹנָה מְגֻלָּה - הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת,

הַשָּׁלֵם

מִפְּנֵי שֶׁאֶרֶס שֶׁל נָחָשׁ דּוֹמֶה לְסִפּוּג וְעוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ:

טו. עִסָּה שֶׁלָּשָׁהּ בְּמַיִם מְגֻלִּין, אֲפִלּוּ הִיא שֶׁל תְּרוּמָה - תִּשָּׂרֵף, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל חֻלִּין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: אֲפָאָהּ - הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת, מִפְּנֵי שֶׁאֶרֶס שֶׁל נָחָשׁ כָּלֶה בָּאוּר:

טז. מֵי כִבּוּשִׁין, וּמֵי שִׁלְקוֹת, מֵי תּוּרְמוֹסִין - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גְּלוּי. מַיִם שֶׁשָּׁרָה בָּהֶן כִּבּוּשִׁין, שִׁלְקוֹת וְתֻרְמוֹסִין, אִם יֵשׁ בָּהֶם נוֹתֵן טַעַם - מֻתָּרִים, וְאִם לָאו - אֲסוּרִים. מַיִם שֶׁהֻדִּיחַ בָּהֶן עוֹבְטִין וְדָרְמַסְקָנִיּוֹת לַחוֹלֶה - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גְּלוּי. מַיִם שֶׁנִּתְגַּלּוּ וְחִמְּמָן - אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי. מַיִם חַמִּין, כָּל זְמַן שֶׁמַּעֲלִין הֶבֶל - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גְּלוּי:

יז. מַיִם מְגֻלִּין - לֹא יִשְׁפְּכֵם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְלֹא יְגַבֵּל בָּהֶן אֶת הַטִּיט, וְלֹא יַשְׁקֶה מֵהֶן נָכְרִי, וְלֹא בְּהֵמַת אֲחֵרִים. אֲבָל מַשְׁקֶה הוּא בְּהֵמַת עַצְמוֹ. מַיִם מְגֻלִּין - לֹא יְרַבֵּץ בָּהֶן אֶת הַבַּיִת, וְלֹא יְרַחֵץ בָּהֶן פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְרִיטָה. וְכַמָּה הֵן בְּקַרְקָעוֹת? אַרְבָּעִים סְאָה. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: מָאתַיִם, בֵּין מְכֻנָּסִין בֵּין מְפֻזָּרִין. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁתְּהֵא חָבִית שֶׁל שַׁיָּטִין מִתְמַלֵּא:

יח. מַעְיָן, כָּל זְמַן שֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גְּלוּי. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה: מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְבֵית שְׁעָרִים, וּמָצָא גַּבֵּי שֶׁאֵין בּוֹ שְׁלֹשָׁה לוּגִין, וְשָׁתָה וְשָׁתָה מִמֶּנּוּ. יַיִן, בֵּין בִּכְלִים בֵּין בְּקַרְקַע - אָסוּר. יַיִן תּוֹסֵס, כָּל זְמַן שֶׁהוּא תּוֹסֵס - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גְּלוּי. וְכַמָּה תּוֹסֵס? שְׁלֹשָׁה יָמִים:

יט. מַעֲשֶׂה וְנִמְצָא נָחָשׁ מֵת בְּבוֹר יַיִן, וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא, וְהִתִּיר לָהֶם אֶת הַבּוֹר:

כ. לָגִין שֶׁהִנִּיחוּ בְּשִׂדָּה תֵּבָה - הֲרֵי זֶה אָסוּר. בָּדָקָן וְהִנִּיחָן - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. לָגִין

תּוֹסֶפְתָּא

וְתִיקָן – הֲרֵי זֶה אָסוּר. בָּדַק וְהִנִּיחַ – הֲרֵי זֶה מֻתָּר. נִתְּנוּ בַּבּוֹר, אֲפִלּוּ עָמוֹק מֵאָה אַמָּה – הֲרֵי זֶה אָסוּר. נִתְּנוּ בְּמִגְדָּל אֲפִלּוּ גָּבוֹהַּ מֵאָה אַמָּה – הֲרֵי זֶה אָסוּר. בַּטַּרַקְלִין אֲפִלּוּ מְצָיָר מְסֻיָּד – הֲרֵי זֶה אָסוּר. מְכַסִּין וְלֹא פּוֹקְקִין. וְאִם הָיָה פָּקָק, אַמְּצַע – אָסוּר, וְאִם לָאו – מֻתָּר. כַּמָּה יְהֵא בַּנֶּקֶב? כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס בּוֹ אֶצְבַּע קְטַנָּה שֶׁל קָטָן. נִקּוּרֵי רֹטֶב, וְקֶלַח שֶׁל כְּרוּב, וְכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לֵחָה – אָסוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: יִזָּרֵק אֶת הַנָּקוּר וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׁאָר. פִּטְרִיּוֹת – אֲסוּרוֹת מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. נִקַּר בַּתְּאֵנָה וְנַעֲשֵׂית גְּרוֹגֶרֶת, בִּתְמָרָה וְנַעֲשֵׂית יְבֵשָׁה – שְׁתֵּיהֶן מֻתָּרוֹת. רָאָה צִפּוֹר שֶׁנִּקְּרָה בַּתְּאֵנָה, וְעַכְבָּר מְנַקֵּר בַּאֲבַטִּיחַ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: שֶׁמָּא נְקוּרִין הָיוּ. אֲבַטִּיחַ שֶׁנִּקַּר וְאָכְלוּ מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם, הַשְּׁאָר – הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְכֵן חָבִית שֶׁנִּתְגַּלְתָּה וְשָׁתוּ הֵימֶנָּה עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם, הַשְּׁאָר – הֲרֵי זֶה אָסוּר:

כא. אֵין מַרְבִּין תְּרוּמוֹת טְהוֹרוֹת תְּלוּיוֹת זוֹ בְּזוֹ. אֲבָל מַרְבִּין תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בְּוַלַד הַטְּמֵאָה, עִם תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטְּמֵאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין טֻמְאָה עַל טֻמְאָתָהּ. תְּלוּיָה שֶׁאָמַר: 'טְהוֹרָה הִיא'; 'טְמֵאָה הִיא' – הֲרֵי זֶה טְמֵאָה. אִם אָמַר: 'הֲרֵינִי מַנִּיחָהּ עַד שֶׁאֶשְׁאַל עָלֶיהָ' – הֲרֵי זֶה טְהוֹרָה. נוֹלָד לוֹ סָפֵק טְמֵאָה, וּבֵין בְּיָדוֹ וּבֵין עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן – נוֹטְלָהּ וּמַנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמְּצֻנָּע:

כב. חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּגַּת הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה – טְמֵאָה. הַכֹּל מוֹדִים: שֶׁתֵּרֵד וְתִטַּמֵּא, וְאַל יְטַמְּאֶנָּה בַּיָּד:

כג. סִיעָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, שֶׁאָמְרוּ לָהֶם נָכְרִים: 'תְּנוּ לָנוּ אֶחָד מִכֶּם וְנַהַרְגֵהוּ, וְאִם לָאו, הֲרֵי אָנוּ הוֹרְגִין אֶת כֻּלָּן' – יַהֲרְגוּ כֻּלָּן וְאַל יְמְסְרוּ לָהֶם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. אֲבָל אִם יִחֲדוּהוּ לָהֶם כְּגוֹן שֶׁיִּחֲדוּ לְשֶׁבַע בֶּן בִּכְרִי – יִתְּנוּהוּ לָהֶם וְאַל יֵהָרְגוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהוּא מִבַּחוּץ וְהֵן מִבִּפְנִים, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁהוּא מִבִּפְנִים וְהֵם מִבִּפְנִים, הוֹאִיל וְהוּא נֶהֱרָג וְהֵן נֶהֱרָגִין – יִתְּנוּהוּ לָהֶן וְאַל יֵהָרְגוּ כֻּלָּן. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל ב כ, כב): "וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל כָּל הָעָם בְּחָכְמָתָהּ" וְגוֹ', אָמְרָה לָהֶם: הוֹאִיל וְהוּא נֶהֱרָג וְאַתֶּם נֶהֱרָגִין, תְּנוּהוּ לָהֶם וְאַל תֵּהָרְגוּ כֻּלְּכֶם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּךְ אָמְרָה לָהֶם: כָּל הַמּוֹרֵד בְּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד – חַיָּב מִיתָה:

מַסֶּכֶת תְּרוּמוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. הַזּוֹרֵעַ חִטִּים שֶׁל תְּרוּמָה, עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ – יוֹפַךְ, מִשֶּׁהֵבִיא שְׁלִישׁ – יְקַיֵּם; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּשׁוֹגֵג, עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא – יוֹפַךְ, מִשֶּׁהֵבִיא שְׁלִישׁ – יְקַיֵּם. בְּמֵזִיד, זֶה וָזֶה – יְקַיֵּם:

ב. הַזּוֹרֵעַ תּוֹסֶפֶת שֶׁל תְּרוּמָה, וּסְאָה עוֹלָה מִתּוֹךְ מֵאָה, גְּדוּלֵיהֶן – חֻלִּין. גְּדוּלֵי תְּרוּמָה – אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וְאֵין מְשַׁלְּמִין מֵהֶן. הֶקְדֵּשׁ – חַיָּבִין עֲלֵיהֶן קֶרֶן וְחֹמֶשׁ עַל מָקוֹם אַחֵר אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבּוֹן, וְחַיָּבִין בְּחַלָּה. הַיָּדַיִם וְהַטְּבוּל יוֹם – אֵין פּוֹסְלִין בָּהֶן, וְאֵין פּוֹסְלִין בְּחֻלִּין. הַדֹּשׁ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? מֵבִיא קְפִיפָה וְתוֹלֶה בְּצַוָּאר בְּהֵמָה, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֻלִּין מֵאוֹתוֹ הַמִּין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נוֹתֵן לְתוֹכָהּ כַּרְשִׁינִין וְהֵן יָפוֹת לָהּ מֵהַכֹּל:

ג. מֵאָה לָגִינִין שֶׁל תְּרוּמָה וְאֶחָד שֶׁל חֻלִּין – כֻּלָּן מֻתָּרִין. בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה – לֹא יַעֲלֶה. אֲפִלּוּ אֶחָד שֶׁל תְּרוּמָה וּמֵאָה שֶׁל חֻלִּין – לֹא יַעֲלֶה, שֶׁאֵין קַרְקַע עוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה. תְּלַשׁ – יַעֲלֶה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן וְיִתְלֹשׁ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף יִתְכַּוֵּן וְיִתְלֹשׁ וְיַעֲלֶה בְּאֶחָד וּמֵאָה:

ד. בְּצָלִים שֶׁל לִיטְרָא, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְּעָה, וַהֲרֵי בָּהּ כְּעֶשֶׂר לִטְרִין – חַיֶּבֶת בִּתְרוּמָה, בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמַפְרִישׁ מִמָּקוֹם אַחֵר תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת, וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁבָּהּ – עוֹשֶׂה אוֹתָהּ תְּרוּמָה וּמַעַשְׂרוֹת עַל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטַּע.

תּוֹסֶפְתָּא

לִיטְרָא מַעֲשַׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְּעָה, וַהֲרֵי בָּהּ כְּעֶשֶׂר לִטְרִין – חַיֶּבֶת בִּתְרוּמָה וּבְמַעֲשַׂר רִאשׁוֹן. וּבְמַעֲשַׂר שֵׁנִי – חוֹזֵר וּפוֹדֶה אֶת מַעֲשַׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטַּע:

ה. הַמְנַכֵּשׁ עִם הַגּוֹי בְּחָסִית, אַף עַל פִּי שֶׁפֵּרוֹתָיו טֵבֶל – אוֹכֵל מֵהֶן עֲרַאי. עִם הַכּוּתִי – לֹא יֹאכַל. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית עִם יִשְׂרָאֵל – מֻתָּר:

ו. רַבִּי נָתָן בַּר יוֹסֵף אוֹמֵר: שְׁתֵּילֵי בְּצָלִים, עַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים – אֲסוּרִין, מִכָּאן וָאֵילָךְ – מֻתָּרִין:

ז. הַמַּפְרִישׁ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל מַעֲשֵׂר – הֲרֵי זֶה פּוֹדֶה אֶת הָעֵץ וְאֶת הַזֶּרַע. תִּלְתָּן שֶׁנִּפְלָה בְּבוֹר שֶׁל מַיִם – רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁשָּׁקְעָה, אֲבָל לֹא שָׁקְעָה – הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת:

ח. תַּפּוּחַ שֶׁרִסְקוֹ וּנְתָנוֹ תּוֹךְ הָעִסָּה וְחִמְצָהּ – רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין חִמּוּצוֹ חָמֵץ. אֶחָד נוֹתֵן טַעַם לְשֶׁבַח וְאֶחָד נוֹתֵן טַעַם לְפֻגָּם – זֶה וְזֶה אָסוּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְשֶׁבַח – אָסוּר, לְפֻגָּם – מֻתָּר, כְּגוֹן הַחֹמֶץ שֶׁנָּפַל לַגְּרִיסִין, וּגְרִיסִין שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל מַיִם. תְּמָרִים שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּיהֶן יַיִן, גְּרוֹגָרוֹת שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּיהֶן שֶׁמֶן – הֲרֵי זֶה אָסוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר:

ט. שְׁאוֹר שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עִסָּה וְאֵין בָּהּ כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְהִגְבִּיהַּ, וְאַחַר כָּךְ נָפְלָה אַחֶרֶת וְאֵין בָּהּ כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִתְחַמֵּץ – מֻתָּר. שְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה וְשֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ הָעִסָּה, לֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וְלֹא בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִמְצוּ – אָסוּר לַזָּרִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לַזָּרִים. הָיָה בָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ וּבָזֶה כְּדֵי לְחַמֵּץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִמְצוּ – אָסוּר לַכֹּהֲנִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לַכֹּהֲנִים:

י. יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל עַל גַּבֵּי פֵּרוֹת. וְכֵן שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפַל עַל הַפֵּרוֹת – יַדִּיחֵן וְהֵן מֻתָּרִין. שֶׁמֶן עַל גַּבֵּי יַיִן – יַקְפֶּה אוֹתוֹ,

הַשָּׁלֵם

וְהַיַּיִן מֻתָּר. נָפַל עַל גַּבֵּי צִיר – יַקְפֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיִּבָּטֵל טַעַם שֶׁמֶן שֶׁבּוֹ:

יא. כֵּלִים שֶׁסָּכָן בְּשֶׁמֶן טָמֵא, וְחָזַר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר. אוֹ שֶׁסָּכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, וְחָזַר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָמֵא – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַר הָרִאשׁוֹן אֲנִי בָּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַחַר הָאַחֲרוֹן. שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יְהֵא אָדָם סָךְ אֶת כֵּלָיו שֶׁמֶן טָמֵא, וְחוֹזֵר וְסָכָן בְּשֶׁמֶן טָהוֹר. כְּשֶׁהֵן מוֹצִיאִין – אֵין מוֹצִיאִין אֶלָּא מִן הָרִאשׁוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא יְהֵא אָדָם סָךְ אֶת כֵּלָיו שֶׁמֶן טָהוֹר, וְחוֹזֵר וְסָכָן שֶׁמֶן טָמֵא. כְּשֶׁהֵן מוֹצִיאִין – אֵין מוֹצִיאִין אֶלָּא מִן הָאַחֲרוֹן. כֵּלִים שֶׁסָּכָן שֶׁמֶן טָמֵא וְנִגְּבָם – מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּטָהֳרָה. חָזְרוּ וְיָצְאוּ מֵהֶן מַשְׁקִין – טְמֵאִין:

יב. קְדֵרָה שֶׁבִּשֵּׁל בָּהּ בָּשָׂר – לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ חָלָב. תְּרוּמָה – לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ חֻלִּין. וְאִם בִּשְׁלָן – הֲרֵי זֶה בְּנוֹתֵן טַעַם:

יג. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קְדֵרוֹת אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת שֶׁל חֻלִּין, וּלְפָנָיו מְדוֹכָה אַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, נָתַן לְתוֹךְ אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ לְאֵיזֶה מֵהֶן נָתַן. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי מְדוֹכוֹת, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וּלְפָנָיו קְדֵרָה אַחַת שֶׁל חֻלִּין, נָתַן מֵאַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן נָתַן – הֲרֵינִי אוֹמֵר: מִתּוֹךְ שֶׁל חֻלִּין נָתַן. הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי קְדֵרוֹת, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וּלְפָנֵיהֶן שְׁתֵּי מְדוֹכוֹת, אַחַת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, נָתַן מִשְּׁתֵּיהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם מִזּוֹ לְתוֹךְ זוֹ, וְאִם זוֹ לְתוֹךְ זוֹ – הֲרֵינִי אוֹמֵר: תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָתַן, וְחֻלִּין לְתוֹךְ חֻלִּין נָתַן. וְאִם הָיָה טֵבֶל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה אָסוּר, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ סָפֵק מִדָּמְע אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין:

יד. חֲתִיכָה אֲסוּרָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בַּחֲתִיכוֹת, אֲפִלּוּ הֵן אֶלֶף – כֻּלָּן אֲסוּרוֹת. הָרוֹטֵב – בְּנוֹתֵן טַעַם. אִם נִמְחָה – הֲרֵי זֶה בְּנוֹתֵן טַעַם. חֲתִיכָה שֶׁל חַטָּאת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה חֲתִיכוֹת שֶׁל חֻלִּין, וְכֵן פְּרוּסָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת שֶׁל חֻלִּין

תּוֹסֶפְתָּא

– הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. חֲתִיכָה שֶׁל חַטָּאת טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה חֲתִיכוֹת שֶׁל חַטָּאת טְהוֹרָה, וְכֵן פְּרוּסָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים טָמֵא שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה פְּרוּסוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים טָהוֹר – הֲרֵי אֵלּוּ יַעֲלוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַעֲלוּ. וְכֵן בְּחַלּוֹת תּוֹדָה. טֻבָּל וְיַיִן נֶסֶךְ, מִין בְּמִינוֹ – כָּל שֶׁהוּא, וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ – בְּנוֹתֵן טַעַם. וּשְׁאָר כָּל הָאִסּוּרִין, בֵּין בְּמִינָן בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינָן – בְּנוֹתֵן טַעַם:

הַשָּׁלֵם

קהלת פרק ו

א יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא
עַל־הָאָדָם: **ב** אִישׁ אֲשֶׁר יִתֶּן־לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר
וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ | מִכֹּל אֲשֶׁר־
יִתְאַוֶּה וְלֹא־יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ כִּי
אִישׁ נָכְרִי יֹאכְלֶנּוּ זֶה הֶבֶל וְחֳלִי רָע הוּא: **ג** אִם־
יוֹלִיד אִישׁ מֵאָה וְשָׁנִים רַבּוֹת יִחְיֶה וְרַב | שְׁיֵהְיוּ
יְמֵי־שָׁנָיו וְנַפְשׁוֹ לֹא־תִשְׂבַּע מִן־הַטּוֹבָה וְגַם־
קְבוּרָה לֹא־הָיְתָה לּוֹ אָמַרְתִּי טוֹב מִמֶּנּוּ
הַנֶּפֶל: **ד** כִּי־בַהֶבֶל בָּא וּבַחֹשֶׁךְ יֵלֵךְ וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ
יְכֻסֶּה: **ה** גַּם־שֶׁמֶשׁ לֹא־רָאָה וְלֹא יָדָע נַחַת לָזֶה
מִזֶּה: **ו** וְאִלּוּ חָיָה אֶלֶף שָׁנִים פַּעֲמַיִם וְטוֹבָה לֹא
רָאָה הֲלֹא אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הוֹלֵךְ: **ז** כָּל־עֲמַל
הָאָדָם לְפִיהוּ וְגַם־הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא: **ח** כִּי מַה־
יּוֹתֵר לֶחָכָם מִן־הַכְּסִיל מַה־לֶּעָנִי יוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ נֶגֶד
הַחַיִּים: **ט** טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלַךְ־נָפֶשׁ גַּם־זֶה
הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ: **י** מַה־שֶּׁהָיָה כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ
וְנוֹדָע אֲשֶׁר־הוּא אָדָם וְלֹא־יוּכַל לָדִין עִם שֶׁתַּקִּיף
מִמֶּנּוּ: **יא** כִּי יֵשׁ־דְּבָרִים הַרְבֵּה מַרְבִּים הָבֶל מַה־
יֹּתֵר לָאָדָם: **יב** כִּי מִי־יוֹדֵעַ מַה־טּוֹב לָאָדָם בַּחַיִּים
מִסְפַּר יְמֵי־חַיֵּי הֶבְלוֹ וְיַעֲשֵׂם כַּצֵּל אֲשֶׁר מִי־יַגִּיד
לָאָדָם מַה־יִּהְיֶה אַחֲרָיו תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ:

קוהלת פרק ז

א טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם
הִוָּלְדוֹ: **ב** טוֹב לָלֶכֶת אֶל־בֵּית־אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל־
בֵּית מִשְׁתֶּה בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל־הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן
אֶל־לִבּוֹ: **ג** טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק כִּי־בְרַע פָּנִים יִיטַב
לֵב: **ד** לֵב חֲכָמִים בְּבֵית אֵבֶל וְלֵב כְּסִילִים בְּבֵית
שִׂמְחָה: **ה** טוֹב לִשְׁמֹעַ גַּעֲרַת חָכָם מֵאִישׁ שִׁמְעַ
שִׁיר כְּסִילִים: **ו** כִּי כְקוֹל הַסִּירִים תַּחַת הַסִּיר כֵּן
שְׂחֹק הַכְּסִיל וְגַם־זֶה הָבֶל: **ז** כִּי הָעֹשֶׁק יְהוֹלֵל
חָכָם וְיאַבֵּד אֶת־לֵב מַתָּנָה: **ח** טוֹב אַחֲרִית דָּבָר
מֵרֵאשִׁיתוֹ טוֹב אֶרֶךְ־רוּחַ מִגְּבַהּ־רוּחַ: **ט** אַל־
תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים
יָנוּחַ: **י** אַל־תֹּאמַר מֶה הָיָה שֶׁהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים
הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה כִּי לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ עַל־
זֶה: **יא** טוֹבָה חָכְמָה עִם־נַחֲלָה וְיֹתֶר לְרֹאֵי
הַשָּׁמֶשׁ: **יב** כִּי בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכֶּסֶף וְיִתְרוֹן
דַּעַת הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ: **יג** רְאֵה אֶת־מַעֲשֵׂה
הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר
עִוְּתוֹ: **יד** בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה
גַּם אֶת־זֶה לְעֻמַּת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל־דִּבְרַת
שֶׁלֹּא יִמְצָא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה: **טו** אֶת־הַכֹּל
רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְיֵשׁ
רָשָׁע מַאֲרִיךְ בְּרָעָתוֹ: **טז** אַל־תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה
וְאַל־תִּתְחַכַּם יוֹתֵר לָמָּה תִּשּׁוֹמֵם: **יז** אַל־תִּרְשַׁע
הַרְבֵּה וְאַל־תְּהִי סָכָל לָמָּה תָמוּת בְּלֹא
עִתֶּךָ: **יח** טוֹב אֲשֶׁר תֶּאֱחֹז בָּזֶה וְגַם־מִזֶּה אַל־
תַּנַּח אֶת־יָדֶךָ כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת־
כֻּלָּם: **יט** הַחָכְמָה תָּעֹז לֶחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים
אֲשֶׁר הָיוּ בָּעִיר: **כ** כִּי אָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה־טּוֹב וְלֹא יֶחֱטָא: **כא** גַּם לְכָל־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר יְדַבֵּרוּ אַל־תִּתֵּן לִבֶּךָ אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע אֶת־
עַבְדְּךָ מְקַלְלֶךָּ: **כב** כִּי גַּם־פְּעָמִים רַבּוֹת יָדַע לִבֶּךָ
אֲשֶׁר גַּם־אַתָּה קִלַּלְתָּ אֲחֵרִים: **כג** כָּל־זֶה
נִסִּיתִי בַחָכְמָה אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה
מִמֶּנִּי: **כד** רָחוֹק מַה־שֶּׁהָיָה וְעָמֹק | עָמֹק מִי
יִמְצָאֶנּוּ: **כה** סַבּוֹתִי אֲנִי וְלִבִּי לָדַעַת וְלָתוּר וּבַקֵּשׁ

חָכְמָה וְחֶשְׁבּוֹן וְלָדַעַת רֶשַׁע כֶּסֶל וְהַסְכְלוּת
הוֹלֵלוֹת: **כו** וּמוֹצֵא אֲנִי מַר מִמָּוֶת אֶת־הָאִשָּׁה
אֲשֶׁר־הִיא מְצוֹדִים וַחֲרָמִים לִבָּהּ אֲסוּרִים יָדֶיהָ
טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא יִלָּכֶד
בָּהּ: **כז** רְאֵה זֶה מָצָאתִי אָמְרָה קֹהֶלֶת אַחַת
לְאַחַת לִמְצֹא חֶשְׁבּוֹן: **כח** אֲשֶׁר עוֹד־בִּקְשָׁה
נַפְשִׁי וְלֹא מָצָאתִי אָדָם אֶחָד מֵאֶלֶף מָצָאתִי
וְאִשָּׁה בְּכָל־אֵלֶּה לֹא מָצָאתִי: **כט** לְבַד רְאֵה־זֶה
מָצָאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם יָשָׁר
וְהֵמָּה בִקְשׁוּ חִשְׁבֹנוֹת רַבִּים:

קהלת פרק ח

א מִי כְהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר חָכְמַת אָדָם
תָּאִיר פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא: **ב** אֲנִי פִּי־מֶלֶךְ שְׁמֹר
וְעַל דִּבְרַת שְׁבוּעַת אֱלֹהִים: **ג** אַל־תִּבָּהֵל מִפָּנָיו
תֵּלֵךְ אַל־תַּעֲמֹד בְּדָבָר רָע כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ
יַעֲשֶׂה: **ד** בַּאֲשֶׁר דְּבַר־מֶלֶךְ שִׁלְטוֹן וּמִי יְאמַר־לוֹ
מַה־תַּעֲשֶׂה: **ה** שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע וְעֵת
וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכָם: **ו** כִּי לְכָל־חֵפֶץ יֵשׁ עֵת
וּמִשְׁפָּט כִּי־רָעַת הָאָדָם רַבָּה עָלָיו: **ז** כִּי־אֵינֶנּוּ
יֹדֵעַ מַה־שֶּׁיִּהְיֶה כִּי כַאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי יַגִּיד לוֹ: **ח** אֵין
אָדָם שַׁלִּיט בָּרוּחַ לִכְלוֹא אֶת־הָרוּחַ וְאֵין שִׁלְטוֹן
בְּיוֹם הַמָּוֶת וְאֵין מִשְׁלַחַת בַּמִּלְחָמָה וְלֹא־יְמַלֵּט
רֶשַׁע אֶת־בְּעָלָיו: **ט** אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנָתוֹן אֶת־
לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֵת
אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ: **י** וּבְכֵן רָאִיתִי
רְשָׁעִים קְבֻרִים וָבָאוּ וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ
וְיִשְׁתַּכְּחוּ בָּעִיר אֲשֶׁר כֵּן־עָשׂוּ גַּם־זֶה
הָבֶל: **יא** אֲשֶׁר אֵין־נַעֲשָׂה פִּתְגָם מַעֲשֵׂה הָרָעָה
מְהֵרָה עַל־כֵּן מָלֵא לֵב בְּנֵי־הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת
רָע: **יב** אֲשֶׁר חֹטֶא עֹשֶׂה רָע מְאַת וּמַאֲרִיךְ לוֹ כִּי
גַּם־יוֹדֵעַ אָנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה־טּוֹב לִירֵאֵי הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר יִירְאוּ מִלְּפָנָיו: **יג** וְטוֹב לְאֹ־יִהְיֶה לָרָשָׁע
וְלֹא־יַאֲרִיךְ יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרֵא מִלִּפְנֵי
אֱלֹהִים: **יד** יֵשׁ־הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר | יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה
הָרְשָׁעִים וְיֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה
הַצַּדִּיקִים אָמַרְתִּי שֶׁגַּם־זֶה הָבֶל: **טו** וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי
אֶת־הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר אֵין־טוֹב לָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ
כִּי אִם־לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ וְהוּא יִלְוֶנּוּ
בַּעֲמָלוֹ יְמֵי חַיָּיו אֲשֶׁר־נָתַן־לוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת
הַשָּׁמֶשׁ: **טז** כַּאֲשֶׁר נָתַתִּי אֶת־לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה
וְלִרְאוֹת אֶת־הָעִנְיָן אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל־הָאָרֶץ כִּי גַם
בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה שֵׁנָה בְּעֵינָיו אֵינֶנּוּ רֹאֶה: **יז** וְרָאִיתִי
אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים כִּי לֹא יוּכַל הָאָדָם
לִמְצוֹא אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת־הַשָּׁמֶשׁ
בְּשֶׁל אֲשֶׁר יַעֲמֹל הָאָדָם לְבַקֵּשׁ וְלֹא יִמְצָא וְגַם
אִם־יֹאמַר הֶחָכָם לָדַעַת לֹא יוּכַל לִמְצֹא:

קהלת פרק ט

א כִּי אֶת־כָּל־זֶה נָתַתִּי אֶל־לִבִּי וְלָבוּר אֶת־כָּל־זֶה
אֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים וְהַחֲכָמִים וַעֲבָדֵיהֶם בְּיַד הָאֱלֹהִים
גַּם־אַהֲבָה גַּם־שִׂנְאָה אֵין יוֹדֵעַ הָאָדָם הַכֹּל
לְפְנֵיהֶם: **ב** הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל מִקְרֶה אֶחָד לַצַּדִּיק
וְלָרָשָׁע לַטּוֹב וְלַטָּהוֹר וְלַטָּמֵא וְלַזֹּבֵחַ וְלָאֲשֶׁר
אֵינֶנּוּ זֹבֵחַ כַּטּוֹב כַּחֹטֶא הַנִּשְׁבָּע כַּאֲשֶׁר שְׁבוּעָה
יָרֵא: **ג** זֶה | רָע בְּכָל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
כִּי־מִקְרֶה אֶחָד לַכֹּל וְגַם לֵב בְּנֵי־הָאָדָם מָלֵא־רָע
וְהוֹלֵלוֹת בִּלְבָבָם בְּחַיֵּיהֶם וְאַחֲרָיו אֶל־
הַמֵּתִים: **ד** כִּי־מִי אֲשֶׁר יבחר יְחֻבַּר אֶל כָּל־

הַחַיִּים יֵשׁ בְּטָחוֹן כִּי־לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן־
הָאַרְיֵה הַמֵּת: **ה** כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים שֶׁיָּמֻתוּ
וְהַמֵּתִים אֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה וְאֵין־עוֹד לָהֶם
שָׂכָר כִּי נִשְׁכַּח זִכְרָם: **ו** גַּם אַהֲבָתָם גַּם־שִׂנְאָתָם
גַּם־קִנְאָתָם כְּבָר אָבָדָה וְחֵלֶק אֵין־לָהֶם עוֹד
לְעוֹלָם בְּכֹל אֲשֶׁר־נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: **ז** לֵךְ
אֱכָל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֵב־טוֹב יֵינֶךָ כִּי
כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֶׂיךָ: **ח** בְּכָל־עֵת יִהְיוּ
בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל־רֹאשְׁךָ אַל־
יֶחְסָר: **ט** רְאֵה חַיִּים עִם־אִשָּׁה אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ כָּל־
יְמֵי חַיֵּי הֶבְלֶךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כֹּל יְמֵי
הֶבְלֶךָ כִּי הוּא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר־אַתָּה
עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ: **י** כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ
לַעֲשׂוֹת בְּכֹחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת
וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ שָׁמָּה:
{ס} **יא** שַׁבְתִּי וְרָאָה תַּחַת־הַשֶּׁמֶשׁ כִּי לֹא לַקַּלִּים
הַמֵּרוֹץ וְלֹא לַגִּבּוֹרִים הַמִּלְחָמָה וְגַם לֹא לַחֲכָמִים
לֶחֶם וְגַם לֹא לַנְּבֹנִים עֹשֶׁר וְגַם לֹא לַיּוֹדְעִים חֵן כִּי־
עֵת וָפֶגַע יִקְרֶה אֶת־כֻּלָּם: **יב** כִּי גַּם לֹא־יֵדַע
הָאָדָם אֶת־עִתּוֹ כַּדָּגִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בִּמְצוֹדָה רָעָה
וְכַצִּפֳּרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפָּח כָּהֶם יוּקָשִׁים בְּנֵי הָאָדָם
לְעֵת רָעָה כְּשֶׁתִּפּוֹל עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם: **יג** גַּם־זֶה
רָאִיתִי חָכְמָה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּגְדוֹלָה הִיא
אֵלָי: **יד** עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט וּבָא־אֵלֶיהָ
מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים
גְּדֹלִים: **טו** וּמָצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וּמִלַּט־הוּא
אֶת־הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת־הָאִישׁ
הַמִּסְכֵּן הַהוּא: **טז** וְאָמַרְתִּי אֲנִי טוֹבָה חָכְמָה
מִגְּבוּרָה וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם
נִשְׁמָעִים: **יז** דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים
מִזַּעֲקַת מוֹשֵׁל בַּכְּסִילִים: **יח** טוֹבָה חָכְמָה מִכְּלֵי
קְרָב וְחוֹטֵא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה:

קהלת פרק י

א זְבוּבֵי מָוֶת יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ יָקָר
מֵחָכְמָה מִכָּבוֹד סִכְלוּת מְעָט: **ב** לֵב חָכָם לִימִינוֹ
וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ: **ג** וְגַם־בַּדֶּרֶךְ
כשהסכל כְּשֶׁסָּכָל הֹלֵךְ לִבּוֹ חָסֵר וְאָמַר לַכֹּל
סָכָל הוּא: **ד** אִם־רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עָלֶיךָ
מְקוֹמְךָ אַל־תַּנַּח כִּי מַרְפֵּא יַנִּיחַ חֲטָאִים
גְּדוֹלִים: **ה** יֵשׁ רָעָה רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּשְׁגָגָה
שֶׁיֹּצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט: **ו** נִתַּן הַסָּכָל בַּמְּרוֹמִים
רַבִּים וַעֲשִׁירִים בַּשֵּׁפֶל יֵשֵׁבוּ: **ז** רָאִיתִי עֲבָדִים
עַל־סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים כָּעֲבָדִים עַל־
הָאָרֶץ: **ח** חֹפֵר גּוּמָּץ בּוֹ יִפּוֹל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכֶּנּוּ
נָחָשׁ: **ט** מַסִּיעַ אֲבָנִים יֵעָצֵב בָּהֶם בּוֹקֵעַ עֵצִים
יִסָּכֵן בָּם: **י** אִם־קֵהָה הַבַּרְזֶל וְהוּא לֹא־פָנִים
קִלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר וְיִתְרוֹן הַכְשֵׁיר
חָכְמָה: **יא** אִם־יִשֹּׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלוֹא־לָחַשׁ וְאֵין
יִתְרוֹן לְבַעַל הַלָּשׁוֹן: **יב** דִּבְרֵי פִי־חָכָם חֵן
וְשִׂפְתוֹת כְּסִיל תְּבַלְּעֶנּוּ: **יג** תְּחִלַּת דִּבְרֵי־פִיהוּ
סִכְלוּת וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת רָעָה: **יד** וְהַסָּכָל
יַרְבֶּה דְּבָרִים לֹא־יֵדַע הָאָדָם מַה־שֶּׁיִּהְיֶה וַאֲשֶׁר
יִהְיֶה מֵאַחֲרָיו מִי יַגִּיד לוֹ: **טו** עֲמַל הַכְּסִילִים
תְּיַגְּעֶנּוּ אֲשֶׁר לֹא־יָדַע לָלֶכֶת אֶל־עִיר: **טז** אֲי־לָךְ
אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר
יֹאכֵלוּ: **יז** אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן־חוֹרִים וְשָׂרַיִךְ
בָּעֵת יֹאכֵלוּ בִּגְבוּרָה וְלֹא בַשְּׁתִי: **יח** בַּעֲצַלְתַּיִם
יִמַּךְ הַמְּקָרֶה וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלֹף

הַבָּיִת: **יט** לִשְׂחוֹק עֹשִׂים לֶחֶם וְיַיִן יְשַׂמַּח חַיִּים
וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת־הַכֹּל: **כ** גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל־
תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל־תְּקַלֵּל עָשִׁיר כִּי עוֹף
הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת־הַקּוֹל וּבַעַל
הכנפים כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר:

קהלת פרק יא

א שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל־פְּנֵי הַמָּיִם כִּי־בְרֹב הַיָּמִים
תִּמְצָאֶנּוּ: **ב** תֵּן־חֵלֶק לִשְׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה כִּי לֹא
תֵדַע מַה־יִּהְיֶה רָעָה עַל־הָאָרֶץ: **ג** אִם־יִמָּלְאוּ
הֶעָבִים גֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ יָרִיקוּ וְאִם־יִפּוֹל עֵץ
בַּדָּרוֹם וְאִם בַּצָּפוֹן מְקוֹם שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם
יִהְוֶא: **ד** שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִזְרָע וְרֹאֶה בֶּעָבִים לֹא
יִקְצוֹר: **ה** כַּאֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה־דֶּרֶךְ הָרוּחַ
כַּעֲצָמִים בְּבֶטֶן הַמְּלֵאָה כָּכָה לֹא תֵדַע אֶת־
מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הַכֹּל: **ו** בַּבֹּקֶר
זְרַע אֶת־זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל־תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ
אֵי זֶה יִכְשָׁר הֲזֶה אוֹ־זֶה וְאִם־שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד
טוֹבִים: **ז** וּמָתוֹק הָאוֹר וְטוֹב לָעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת־
הַשָּׁמֶשׁ: **ח** כִּי אִם־שָׁנִים הַרְבֵּה יִחְיֶה הָאָדָם
בְּכֻלָּם יִשְׂמָח וְיִזְכֹּר אֶת־יְמֵי הַחֹשֶׁךְ כִּי־הַרְבֵּה יִהְיוּ
כָּל־שֶׁבָּא הָבֶל: **ט** שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶיךָ וְיִטֵיבְךָ
לִבְּךָ בִּימֵי בְחוּרוֹתֶיךָ וְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְּךָ וּבְמַרְאֵי
עֵינֶיךָ וְדָע כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה יְבִיאֲךָ הָאֱלֹהִים
בַּמִּשְׁפָּט: **י** וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה
מִבְּשָׂרֶךָ כִּי־הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל:

קהלת פרק יב

א וּזְכֹר אֶת־בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בְחוּרֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר
לֹא־יָבֹאוּ יְמֵי הָרָעָה וְהִגִּיעוּ שָׁנִים אֲשֶׁר תֹּאמַר
אֵין־לִי בָּהֶם חֵפֶץ: **ב** עַד אֲשֶׁר לֹא־תֶחְשַׁךְ
הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאוֹר וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים וְשָׁבוּ הֶעָבִים
אַחַר הַגָּשֶׁם: **ג** בַּיּוֹם שֶׁיָּזֻעוּ שֹׁמְרֵי הַבַּיִת
וְהִתְעַוְּתוּ אַנְשֵׁי הֶחָיִל וּבָטְלוּ הַטֹּחֲנוֹת כִּי מִעֵטוּ
וְחָשְׁכוּ הָרֹאוֹת בָּאֲרֻבּוֹת: **ד** וְסֻגְּרוּ דְלָתַיִם בַּשּׁוּק
בִּשְׁפַל קוֹל הַטַּחֲנָה וְיָקוּם לְקוֹל הַצִּפּוֹר וְיִשְׁחוּ
כָּל־בְּנוֹת הַשִּׁיר: **ה** גַּם מִגָּבֹהַּ יִרָאוּ וְחַתְחִתִּים
בַּדָּרֶךְ וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב וְתָפֵר
הָאֲבִיוֹנָה כִּי־הֹלֵךְ הָאָדָם אֶל־בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ
בַשּׁוּק הַסּוֹפְדִים: **ו** עַד אֲשֶׁר לֹא־
ירחק יֵרָתֵק חֶבֶל הַכֶּסֶף וְתָרוּץ גֻּלַּת הַזָּהָב
וְתִשָּׁבֵר כַּד עַל־הַמַּבּוּעַ וְנָרֹץ הַגַּלְגַּל אֶל־
הַבּוֹר: **ז** וְיָשָׁב הֶעָפָר עַל־הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ
תָּשׁוּב אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ: **ח** הֲבֶל הֲבָלִים
אָמַר הַקּוֹהֶלֶת הַכֹּל הָבֶל: **ט** וְיוֹתֵר שֶׁהָיָה קֹהֶלֶת
חָכָם עוֹד לִמַּד־דַּעַת אֶת־הָעָם וְאִזֵּן וְחִקֵּר תִּקֵּן
מְשָׁלִים הַרְבֵּה: **י** בִּקֵּשׁ קֹהֶלֶת לִמְצֹא דִבְרֵי־חֵפֶץ
וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת: **יא** דִּבְרֵי חֲכָמִים
כַּדָּרְבֹנוֹת וּכְמַשְׁמְרוֹת נְטוּעִים בַּעֲלֵי אֲסֻפּוֹת נִתְּנוּ
מֵרֹעֶה אֶחָד: **יב** וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר עֲשׂוֹת
סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִעַת
בָּשָׂר: **יג** סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא
וְאֶת־מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם: **יד** כִּי אֶת־
כָּל־מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים יָבִא בְמִשְׁפָּט עַל כָּל־נֶעְלָם
אִם־טוֹב וְאִם־רָע: {ש}

הודפס

לעילוי נשמת:

נחמיה בן שלמה ז"ל

נפ' י"ב אדר

ורפאל רחמים בן מנחם ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

הודפס לזכות
ולעילוי נשמת
האשה הכשרה מרת

אסתר אתרי בת
הלל רחמים וחנה
גוליסה ע"ה

ל' שבט
יום פקודת שנתה
ת.נ.צ.ב.ה

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת תצוה

ה	יום **ראשון**	עלות השחר (72 דק) ... 5:02 נץ החמה ..... 6:14 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:18 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:03	סו"ז תפילה ..... 9:59 חצות היום ..... 11:51 שקיעה ..... 5:28 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:41	**22** **ליקוד יומי:** **בבלי:** מנחות מב **ירושלמי:** גיטין לג **תוספתא:** תרומות ב **נ"ך:** קהלת ו **משניות:** עירובין ז **זהר:** שמות א עמ' ז-ח
ו	יום **שני**	עלות השחר (72 דק) ... 5:01 נץ החמה ..... 6:13 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:17 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:02	סו"ז תפילה ..... 9:59 חצות היום ..... 11:51 שקיעה ..... 5:29 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:42	**23** **ליקוד יומי:** **בבלי:** מנחות מג **ירושלמי:** גיטין לד **תוספתא:** תרומות ג **נ"ך:** קהלת ז **משניות:** עירובין ח **זהר:** שמות א עמ' ט-י
ז	יום **שלישי**	עלות השחר (72 דק) ... 5:00 נץ החמה ..... 6:12 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:16 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:01	סו"ז תפילה ..... 9:58 חצות היום ..... 11:51 שקיעה ..... 5:30 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:43	**24** **ליקוד יומי:** **בבלי:** מנחות מד **ירושלמי:** גיטין לה **תוספתא:** תרומות ד **נ"ך:** קהלת ח **משניות:** עירובין ט **זהר:** שמות א עמ' יא-יב
ח	יום **רביעי**	עלות השחר (72 דק) ... 4:59 נץ החמה ..... 6:11 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:16 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:01	סו"ז תפילה ..... 9:58 חצות היום ..... 11:51 שקיעה ..... 5:31 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:44	**25** **ליקוד יומי:** **בבלי:** מנחות מה **ירושלמי:** גיטין לו **תוספתא:** תרומות ה **נ"ך:** קהלת ט **משניות:** עירובין י **זהר:** שמות א עמ' יג-יד
ט	יום **חמישי**	עלות השחר (72 דק) ... 4:58 נץ החמה ..... 6:10 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:15 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:00	סו"ז תפילה ..... 9:57 חצות היום ..... 11:51 שקיעה ..... 5:32 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:45	**26** **ליקוד יומי:** **בבלי:** מנחות מו **ירושלמי:** גיטין לז **תוספתא:** תרומות ו **נ"ך:** קהלת י **משניות:** פסחים א **זהר:** שמות א עמ' טו-טז
י	יום **ששי**	עלות השחר (72 דק) ... 4:56 נץ החמה ..... 6:08 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:14 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:00	סו"ז תפילה ..... 9:57 חצות היום ..... 11:51 שקיעה ..... 5:32 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:45	**27** **ליקוד יומי:** **בבלי:** מנחות מז **ירושלמי:** גיטין לח **תוספתא:** תרומות ז **נ"ך:** קהלת יא **משניות:** פסחים ב **זהר:** שמות א עמ' יז-יח
		הדלקת נרות (40 דק): **4:52** (20 דק): **5:12**		
יא	**שב"ק**	**שבת קודש פרשת תצוה – זכור** עלות השחר (72 דק) ... 4:55 נץ החמה ..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:14 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:59	סו"ז תפילה ..... 9:56 חצות היום ..... 11:51 שקיעה ..... 5:33 צה"כ לשיטת ר"ת ... 6:46	**28** **ליקוד יומי:** **בבלי:** מנחות מח **ירושלמי:** גיטין לט **תוספתא:** תרומות ח **נ"ך:** קהלת יב **משניות:** פסחים ג **זהר:** שמות א עמ' יט-כ
		מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:46		

מוֹהַרְנַ"תְ זַ"ל הָיָה פַּעַם בְּפוּרִים אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ"ל, וְאָמַר לוֹ אָז רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁעִקַּר כַּוָּנַת מְחִיַּת עֲמָלֵ"ק עַל יְדֵי שִׁמְחַת פּוּרִים הוּא לְבַטֵּל אֶת הַסְּפֵקוֹת שֶׁעוֹלִים בְּכָל פַּעַם עַל הָאָדָם, כִּי סָפֵ"ק גִּימַטְרִיָּא עֲמָלֵ"ק,
וַאֲפִלּוּ בִּקְדֻשָּׁה אָסוּר שֶׁיִּהְיוּ לָאָדָם סְפֵקוֹת !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)